

EHMEDÊ XANÎ

M
EMOZÎN

Transkrîpsiyon
ARIF ZÊREVAN

NEFEL

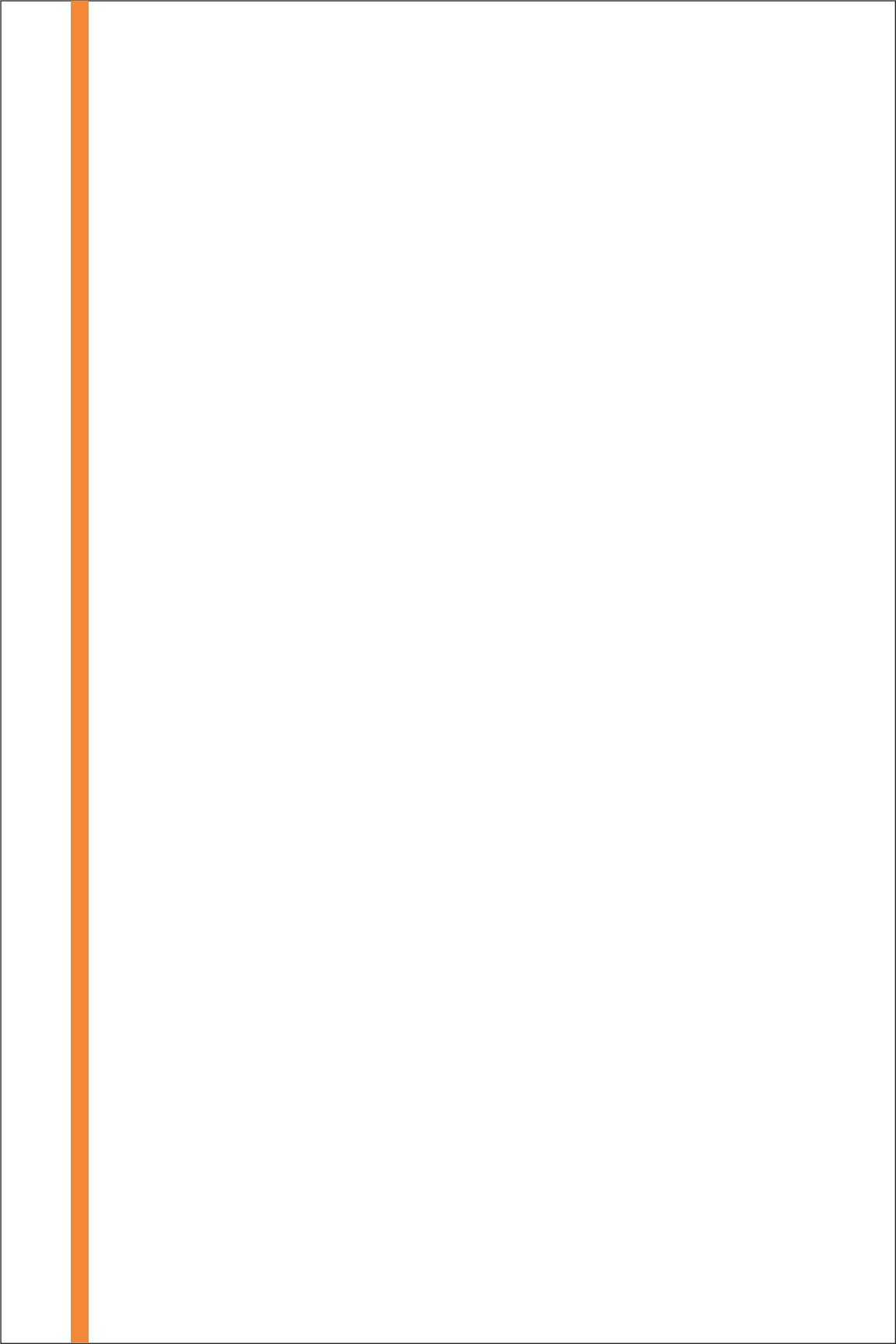
www.kurdme.com

www.all-kurd.com

www.kurdefrin.com

Memozîn

EHMEDÊ XANÎ
Memozîn

Transkrîpsiyon
ARIF ZÊREVAN

NEFEL
Stockholm
2004

Ehmedê Xanî: Memozîn

Weşanxane: Nefel
Sandfjårdsgatan 10, 11 tr.
120 57 Årsta / Sweden

www.nefel.com
info@nefel.com

© Arif Zêrevan û Nefel

Çapa dijîtal: 2004
ISBN: 91-89687-17-5

Grafika pirtûkê: Nefel

Bêyî destûreka nivîskî ti kes nikare vê pirtûkê ji nû ve
bi ti awayî çap bike, kopî bike yan li ber wê zêde bike.

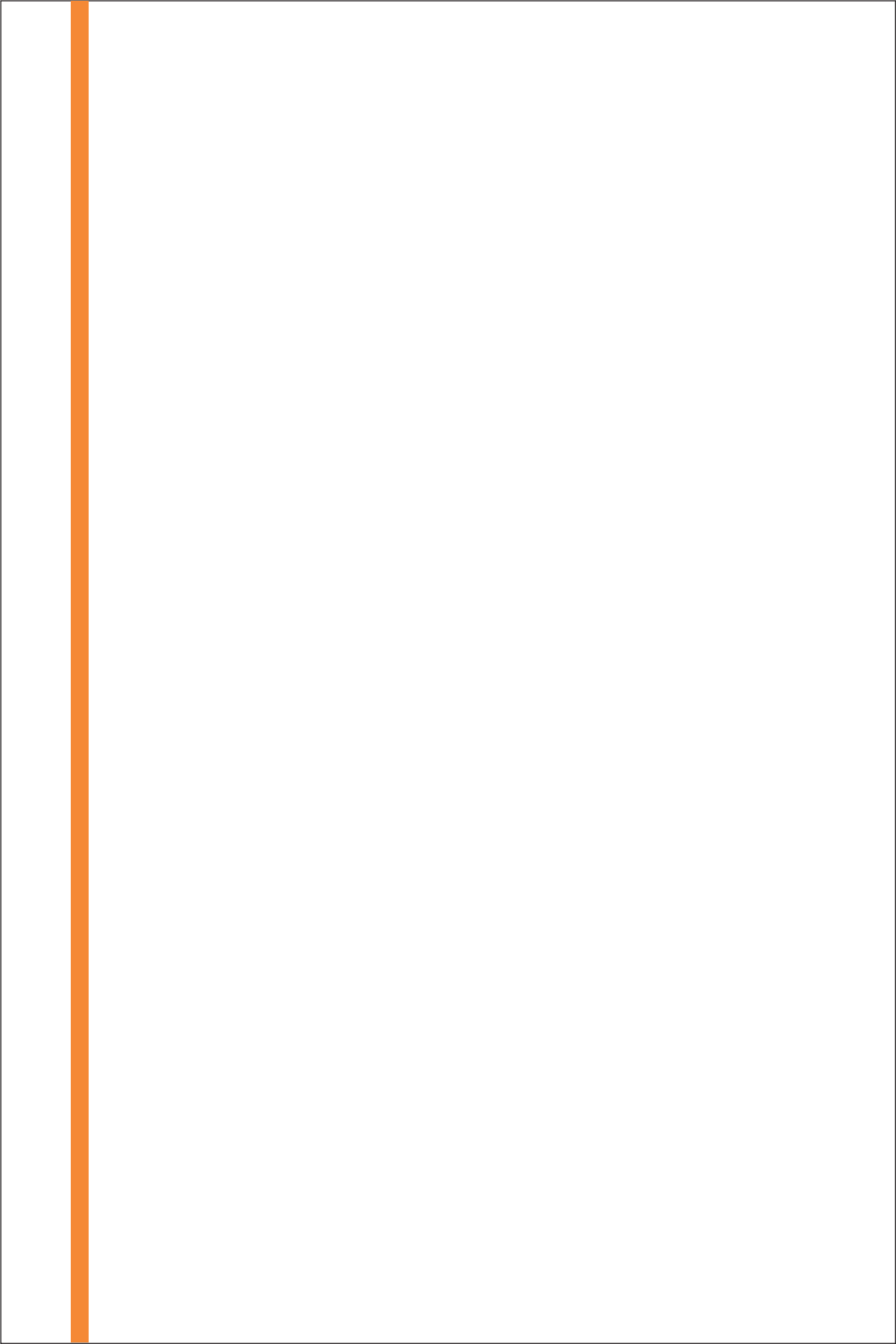
Çênabe ko ti kes fayla vê pirtûkê kopî bike
û di Internetê de bêxe malpera xwe.

www.kurdme.com

www.all-kurd.com

www.kurdefrin.com

Ji bo herdu milyaketên min
Lava û Bînahiya çehvan
Arif Zêrevan

Nêverok

Pêşgotin	9
1. Sernameyê name, namê Ellah	23
2. Ey şukrê te cewhera zebanî	27
3. Eşya bi hesab delîl û burhan	33
4. Ey wasîteyê wucûdê kewneyn	40
5. Saqî tu ji bo Xwidê kerem ke	43
6. Xanî ji kemal-i bêkematî	48
7. Saqî bike cam-i asimanî	53
8. Neqqaşê şehîfeyê hikayet	61
9. Hindî ko di qeyşerê di dinya	68
10. Da bêne bi ser hikayeta pîş	70
11. Xellaqê cihan ji feydê fitret	73
12. Dewra felekê ji bextê feyrûz	76
13. Qendilê munîrê dêrê ezreq	78
14. Wan herdu kurê di came tebdîl	80
15. Ew dûxteçêşm herdu şahîn	87
16. Ew jî vegehrîn bi wî libasî	92
17. Dayîn heyirî ji macerayê	97
18. Wê delleyê bêfeşal û muhtal	101
19. Ew warisê ilmê daniyalî	103
20. Bîmarê bi derdê îşqê bedhal	108
21. Ew herdu nihâlê ʿerʿera şeng	111
22. Xweş weqt e ji bo ʿelîlê muştâq	115
23. Weqtê weko nûʿerûsê Xwirşid	123
24. Daman-i ʿerûsê pakê gerdûn	131
25. Zava bi edeb ko çû ji der dan	135
26. Gava ji ʿedem Xwidê kir îcad	140
27. Tacdîn û Sitî ko bûn bi hev şad	148

28. K'ey hemnefesê di bênewayan	154
29. K'ey rûh û rewanê qelbê Zînê	156
30. Dem şemî'ê dikir ji bo xwe demsaz	158
31. Perwa nedikir bi atêşê xem	160
32. Mem jî ji xeyal-i rûyê dildar	162
33. K'ey şubhetê eşk-i min rewane	164
34. Geh behîş dikir digel şebayê	166
35. Geh ceng dikir digel dilê jar	169
36. Şeyyadê şîkar-i hûsn-i exbar	175
37. Baxek we hebû Emîr Zeydîn	179
38. Ew ahûyê şeydgah-i wehşet	181
39. Herçî bibitin ji xêr eger şer	186
40. Saqî mi bigir ko ez bi dest im	192
41. Tacdîn fekirî ko bezme boş e	197
42. Sulţanê wilayet-i mehebbet	201
43. Salarê mewakibê kewakib	205
44. Mihra felekê ezel 'edîm e	212
45. Zîna ko bi derdê hecrê xemgîn	218
46. Eczayê kitabê 'îşqibazî	223
47. Serşubhe, ko şehsiwarê efleq	227
48. Teqrîr-i ko kir temamî qaşid	230
49. Êvarê ko asimanî menqel	234
50. Tedbîrkunende pîrê 'aqil	238
51. Zînê ko nimane wan keramat	246
52. Zînê ko bihîstin ev tekellum	253
53. Ew matemiyê ko baxeber bû	262
54. Weqtê weko çûne ser mezarên	266
55. El-qîşşe şehîdê 'îşq-i cellad	269
56. Hikmet ew e ew ji darê dunya	277
57. Agah ji halê dewrê eyyam	279
58. Ey mustemî'ê mişal û teswîl	285
59. Saqî were bêje mîn çî lewn e	288
60. Ey rakibê waqî'ê peyade	297

»Memozîna« Ehmedê Xanî

Mîrê kirmanciya modern mîr Celadet Alî Bedir-Xan ji bo Ehmedê Xanî dibêje ew ne tenê pêxember e, lê belê ew xudankitêb e jî. Pêxemberê ola kurdan ya nijadî û neteweyî, û xudanê kitêba »Memozîne«.

Ev pesnekê payebilind e û kurd »Memozîne« wekî qur'aneka kurde-wariyê datînin ber serê xwe û heta hinek kurd û oryentalîst dibêjin fikra dewleta neteweyî û neteweperestiyê berî ko li Ewropayê belav bibe li nik Ehmedê Xanî pir vekirî hebû.

Jiyan û eserên Ehmedê Xanî

Di heqê çêbûna Ehmedê Xanî de qenaeteka hevbeş heye ko ew sala 1061-ê hicrî (1650–51-ê mîladî) hatiye dinyayê ji ber Ehmedê Xanî bi xwe di »Memozîne« de dinivîsîne:

Lewra ko dema ji xeybê fek bû
Tarîx hezar û şeş û yek bû

Îsal gihişte çill û çaran
Wî pêşrewê gunahikaran

Ji beyta didoyê diyar dibe ko Ehmedê Xanî »Memozîn« di 44-saliya xwe de xelas kiriye ko dibe 1105-ê hicrî û mîladiya wê jî dibe 1693–94. Ehmedê Xanî kengê miriye ne diyar e û heta niho ti belgeyên piştrast ji bo tarîxa mirina wî nînin. Lê belê Elaedîn Secadî di kitêba xwe »Mêjûyê edebî kurdî« de dinivîsîne ko Ehmedê Xanî sala 1118-ê hicrî miriye û ew jî dibe 1706–07-ê mîladî.

Ehmedê Xanî behsa roj û meha çêbûna xwe nekiriye û herwiha behsa roj û meha temamkirina nivîsandina »Memozîne« jî nekiriye. Vêca gava ko mirov sala 1061-ê hicrî vediguhore bo mîladî bersiv dibe 1650 û gava ko mirov sala 1105-ê hicrî jî vediguhore bo mîladî bersiv dibe 1693. Hinek kes dibêjin ji ber ko ji sala 1061-ê hicrî tenê hefteyek dikeve ber sala 1650-yê mîladî hingê baştir e ko mirov bihesibîne ko Ehmedê Xanî

sala 1651-ê mîladî hatiye dinyayê. Bi baweriya min ev hesabekê şaş e û mimkin e ko Ehmedê Xanî di hefteya yekê ya 1061-ê hicrî de çêbûbe û ew jî dikeve hemberî 1650-yê mîladî. Ji ber hindê jî pêwîst nake ko em behsa rojan û hefteyan bikin û divêt em tenê xwe bispêrin salan û hingê jî sala çêbûna Ehmedê Xanî bi mîladî dibe 1650, sala temamkirina nivîsandina »Memozînê« dibe 1693 û sala mirina wî jî dibe 1706. Ji bo zelalkirina ferqa di nêvbera salên hicrî û mîladî de ez dê şeş tarîxan li vê derê binivîsînim da xwendevan baştir problemê fêm bikin.

I. Sala çêbûna Ehmedê Xanî

hicrî	mîladî
1/1 1061	24/12 1650
30/12 1061	14/12 1651

II. Sala temamkirina nivîsandina »Memozînê«

hicrî	mîladî
1/1 1105	2/9 1693
30/12 1105	22/8 1694

III. Sala mirina Ehmedê Xanî

hicrî	mîladî
1/1 1118	14/4 1706
30/12 1118	4/4 1707

Ehmedê Xanî, her cardî li gor piraniya serkaniyan, ji devera Hekariyan e û xelkê eşîra xaniyan e. Ji ber nisbeta xwe ya bi eşîra xaniyan ve nasnavê xwe kiriye »Xanî«. Hinek kes dibêjin navê gundê wî jî »Xan« bûye û jê re dibêjin »Xana sê gundan«. Di zimanê kurdî de navên hemî eşîran bi parkîta »an«-ê xelas dibin û ji ber hindê heger rayeka bêjeyê »xan« jî be navê eşîrê »xaniyan« e. Bo nimûne ji mirovekê bi ser eşîra »botan«, »beh-dînan«, »zêbariyan« û »barzaniyan« ve mirov dibêje »botî«, »beh-dînî«, »zêbarî« û »barzanî«. Vêca heger Ehmedê Xanî ji eşîra xaniyan be yan jî ji devera Xaniyan (cihê ko eşîr lê dijît) be, di herdu rewşan de jî divêt paş-navê wî bibe Xanî ko nisbeta wî bi eşîrê yan bi cihê eşîrê ve diyar dike.

Ehmedê Xanî li bajarê Cizîrê jiyaye û wî jî wekî melayên dema xwe û melayên piştî xwe di berhemên xwe yên nivîskî de – îstisna ne tê de – de-

voka Botan bi kar aniyê. Mele Mehmûdê Bayezîdî jî herçend serhedî bû di tekstên xwe de devoka Botan bi kar aniyê ji ber zimanê kurdî yê edebî bi wê devokê dihat nivîsandin.

Çar berhemên naskirî yên Ehmedê Xanî hene: 1) *Memozîn*, 2) *Nûbihara biçûkan*, 3) *Eqîda îmanê* û 4) *Eqîdeya îslamê*. Ji bilî van herçar berheman bi rêya Mele Mehmûdê Bayezîdî û Alexander Jabayî dor 25 helbestên Ehmedê Xanî hene ko li S:t Petersburgê, li Rûsyayê, hatine parastin. Celadet Alî Bedir-Xan di »Hawarê« de dinivîsîne ko kitêbeka Ehmedê Xanî ya li ser coğrafyayê jî heye lê belê wî ew nedîtîye.

Navê kitêba Ehmedê Xanî »Memozîn« e

Heta niho piraniya kurdan, ez bi xwe jî di nêv de, navê kitêba Ehmedê Xanî xelet dinivîsînin. Celadet Alî Bedir-Xanî sala 1942-yê di »Hawarê« de (hjm. 45) behsa navê kitêba Ehmedê Xanî kiriyê û nivîsandiye ko navê wê »Memozîn« e, û ne »Mem û Zîn« e:

»Ji esera Xanî re *Memozîn* dibêjin. Ev gotin ji du bêjeyan bihevketî ye. Mem û Zîn; navên qehremanên çîrokê. Lê melayên kurdan ew xistine şikilê *Memozîn* û îro jê re ji »Mem û Zîn« bêtir »Memozîn« tête gotin.«

Sebeba vê xeletiya berbilav ew e ko di çîrokên piraniya miletan de, ko ji navê du kesan pêk tên, navê berhemê û yê herdu qehremanên sereke yên berhemê wekî êk tene nivîsandin. Bo nimûne »Ferhad û Şîrîn«, »Leyla û Mecnûn« û hwd. Ez bawer dikim her bi vê mantiqê piraniya kurdan jî navê kitêba Ehmedê Xanî wekî »Mem û Zîn« dinivîsînin. Rastiya wê ew e ko »Mem« û »Zîn« du qehremanên çîroka »Memê Alan« in û di heman demê de du qehremanên kitêba Ehmedê Xanî »Memozînê« ne. Navê çîroka folklorîk jî »Memê Alan« e û ne »Mem û Zîn« e. Wekî ko Celadet Alî Bedir-Xan jî dibêje hemî melayên kurdan navê kitêba Ehmedê Xanî bi awayê »Memozîn« bi lêv dikin û çawa Ehmedê Xanî jî çîroka folklorîk ya kurdî berhemeka xweser afirandiye wisa jî navekê xweser ji bo berhemaya xwe afirandiye ko »Memozîn« e.

Ferqa di nêvbera »ko«, »ku« û »kû« de

Di »Memozînê« de û herwiha di zimanê kurdî de sê bêje hene ko bi alfabeya erebî ji hev nayên vavêr kirin û hemî jî bi »kaf« û »wawê« yanî wekî

»kw« têne nivîsandin. Ev hersê bêje hem dengên wan ji hev cida ne û hem jî maneyên wan ji hev cida ne ji ber hindê jî damezirênerê alfabeya kurdî ya latînî Celadet Alî Bedir-Xanî sê herfên cida ji wan sê dengên cida re payda kirine û ew ji hev vavêr kirine. Piştî mirina Celadet Alî Bedir-Xanî hinek kurdên ko bi alfabeya latînî dinivîsînin ferqa di nêvbera gihaneka »ko« û hokera »ku« de nedîtin û herduyan jî wekî »ku« dinivîsînin.

Ez dê berê behsa maneyên van bêjeyan yên cida bikim û ji »Memozînê« nimûneyan bidim:

ko: heger ku: çi, çawa kû: kîjan dever

Yê ko alfabeya kurdî ya latînî amade kiriye û dengên kurdî li wan herfan siwar kiriye Celadet Alî Bedir-Xan e. Wî ji bo gihaneka »ko«-yê herfa »o« bi kar aniye û bi zanebûn »u« bi kar neaniye û »Hawar« hemî bi wî awayî derxistiye. Herçî »ku« ye ew bêjeyeka serbixwe ye û maneya wê yekcar cida ye. Ev bêje li devera Hekariyan û Goyan pir belav e û di cihê »çi« û »çawa« de têt bi kar anîn û Ehmedê Xanî jî ew bêje gelek caran di »Memozînê« de bi kar aniye:

We zû şemirand ji bo çi sersal
Hon rast bibên ku [çi, çawa] bûye eḫwal?

Hon bêjine min ku [çi] bû qedîyye?
Kengê li me xef dibit xebîyye

Mecnûn ko [heger] nebit edîlê Leylê
Leylê ku [çawa] dikit bi Leyl meylê?

Go ez ku [çi] bibêm bike tu bawer
Dawer bi mi ra ko [heger] bûye yawer

Em dê ku [çawa] heqîqetê eyan kin?
Serrişteyê tuhmetê beyan kin

Ger fewt bikim cemîê ferqan
Tacdîn ku [çawa] didim ji dest xwe erzan?

Jixwe minaqeşê li ser »kû« nîne ji ber ko hemî kes dizane wê kusan (çawa) bi kar bîne lê belê cardî jî ez dê nimûneyekê ji »Memozînê« binivîsînim.

Wan go tu ji kû ve tê, çî pîr î
Xalib tu ji çilmekê xebîr î

Piştî gelek lêpîrsînan jî min nezaniya ka çima kurdên bakur piştî mirina Celadet Alî Bedir-Xanî gihaneka »ko« guhortin û kirin »ku«. Texmîna min ew e ko kurdên bakur ji tesîra »o«-ya qelew ya tirkî rabûn û »ko« wekî »ku« nivîsîn da wê wekî »o«-ya tirkî qelew bi lêv nekin. Heger wisa be ew sebebekê bêbingeh e ji ber herfa kurdî »i« jî wekî herfa tirkî »i« tête nivîsandin lê belê dengên wan ji hev cida ne.

Vêca ji ber maneyên cida û ji ber denganiya cida ya hersê bêjeyên kurdî divêt ew wekî »ko«, »ku« û »kû« bêne nivîsandin. Ez jî hem di nivîsar û berhemên xwe de û hem di berhemên ko ez amade dikim de xwe dispêrim metoda Celadet Alî Bedir-Xanî û wekî wî dikim.

Transkrîpsiyona nû

Celadet Alî Bedir-Xanî sala 1942-yê di »Hawarê« de (hjm. 45) dest pê kir û 16 beş ji »Memozînê« bi alfabeya latînî belav kir. Mihemed Emîn Bozarlanî jî sala 1968-ê »Memozînê« bi alfabeya latînî û wergera wê ya bi zimanê tirkî belav kir. Di wê transkrîpsiyona Mihemed Emîn Bozarlanî de kêmasiyên vekîtê û kêmasiyên xeletfêmkirina teksta orjînal bêhesab in. Mihemed Emîn Bozarlanî sala 1995-ê »Memozînê« bi transkrîpsiyoneka nû û wergera kurdiya nû careka di belav kir. Transkrîpsiyona wî ya 1995-ê gelekê ji ya 1968-ê serasttir e lê belê cardî jî ji kêmasiyan ne berî ye ji ber hem ew devoka Botan û Hekariyayê baş nizane û hem jî wî herfên transkrîpsiyonê ji bo nivîsandina dengên erebî bi kar neanîne.

Bi vê transkrîpsiyona nû min xwest, heta ko ji min bêt, bi hevkarîya melayên botî û kesên erebîzan, transkrîpsiyoneka serast bi alfabeya latînî amade bikim da xwendevan gava ko »Memozînê« dixwînin wê rast fêm bikin yan jî bi kêmayî wê rast bixwînin.

Ji bo rastxwendina »Memozînê« jî qenaetek bi min re çêbûye ko alfabeyên kurdî yên ko îro hene têra rastnivîsandina »Memozînê« nakin. Lewra jî min ji bilî herfên normal yên alfabeya kurdî-latînî hinek herfên transkrîpsiyona erebî bi kar anîn. Di bin sernivîseka xweser de ez dê

hinekê berfirehtir behsa problemên alfabeyên kurdî bikim.

Bikarneanîna herfên transkrîpsiyonê wisa dike ko xwendevan hinek bêjeyên erebî û kurdî tevlihev dike, ji ber herf û wêneyên bêjeyan dibin wekî hev û xwendevan dikare bêjeyeka erebî wekî bêjeyeka kurdî fêm bike ko yekcar xelet e. Çend nimûne:

Herçî te divê bibî *delalê* [ne delalê]
Pabend dikî bi zulf û xalê

Insan bi xwe hem *zelam* [ne zelum] e hem nûr
Adem ji te hem qerîb e hem dûr

Ew rehmîet-i cumle ^êalemîn bû
Adem di meyan-i ma' û *tîn* [ne tîn] bû

Bêjeya »*delal* = jirêderketin«, »*zelam* = tarîtî« û »*tîn* = herî« heger bi herfên transkrîpsiyonê neyên nivîsandin xwendevan dikare wan wekî bêjeyên kurdî »*delal*«, »*zelam*« û »*tîn*« fêm bike.

Min metnê transkrîpsiyona nû ya »Memozîne« li ser metnê »Memozîna« çapa Stenbolê ya sala 1919-ê ava kir. »Memozîna« wekî kitêb cara pêşiyê hingê hatiye çap kirin û belav kirin lê belê gelek destnivîsên wê yên cida hene. Ev çapa Stenbolê jî ji ber destnivîseka ji sala 1165-ê hicrî (1751-ê mîladî) hatiye nivîsandin. Xweseriyeka »Memozîne« jî ew e ko di destnivîsên cida de ferqên mezin wekî yên di »Dîwana« Melayê Cizîrî de nînin. Yek ji sebebên wê jî ew e ko »Memozîna« hem nûtir e û hem jî fêmkirina tekst û bûyerên teksta wê hêsanîtir e.

Min pêşiyê metnê »Memozîne« ji alfabeya erebî transkrîbe kir bo alfabeya latînî. Paşê jî ez û Selam Niman, mamostayê zimanê erebî, bi hev re careka dî bi ser de çûn û me ew serast kir. Sala 1998-ê jî ez çûm Kurdistanê û min pirsî ka kîjan mela heye ko »Memozîne« baş fêm bike û bizane serast bixwîne.

Piştî gelek lêpirsînan min Mele Evdilkerîmê cizîrî peyda kir. Mele Evdilkerîmî hem farîsî dizanî û hem jî erebî û osmanî dizanî. Mele Evdilkerîm niho 72-salî ye û şêxên mala Şêx Seydayî jî got ti kes ji Mele Evdilkerîmî baştir nizane »Memozîne« serast fêm bike û bixwîne.

Min û Mele Evdilkêrîmî me li hev kir û min gotê ez dê »Memozînê« hemiyê bi dengê bilind ji te re bixwînim û tu jî ji teksta wê ya erebî bixwîne û guhê xwe bide transkrîpsiyona min. Min xwend û wî guhê xwe dayê û cihên xelet li min da serast kirin. Ji wan xeletiyên ko wî li min da serast kirin herî pir keyfa min ji bêjeyekê re hat ko têkiliya wê bi Bekoyî re heye yan jî bi Bekirî re heye wekî ko di »Memozînê« de derbas dibe. Ew bêje bi alfabe ya erebî bi sê herfan têt nivîsandin ko »bkr« ye. Ehmedê Xanî ji Xwedê re dibêje herçî kesê ko tu bixwazî bînî ser rêya rast Bekirî jê re bike arîkar. Jixwe li gor felsefeya Ehmedê Xanî, Beko jî diçe beheştê lewra ko ew jî di eslê xwe de xêrxwazê Memo û Zînê ye.

Herçî ko tu bînî ser hîdayet
Vê ra Bekirî bikî înayet

Heta niho di hemî transkrîpsiyon û wergeran de ev bêje wekî »bigirî« hatiye fêhm kirin ko hem maneya wê ne rast e û hem jî rêzimana wê ne rast e. Heta niho ev herdu rêzên li jorê wiha hatine fêhm kirin û wergerandin:

Herçî ko tu bînî ser hîdayet
Vê ra bigirî bikî înayet

Nivîsandina lêkera »bigirî« û »bikî« wiha li dûv hev ji aliyê gramerê ve xelet e û ji aliyê semantîkê ve jî ti maneya wê nîne. Li gor semantîka rêzê divêt Xwedê bi hevkarîya yekî arîkarîya kesê sêyê bike. Lê belê ya rast jî ew e ko Xwedê Bekirî dike arîkarê Memo û Zînê, neko Xwedê bi xwe jî dibe arîkarê wan. Di teksta çapa Stenbolê ya 1919-ê de jî »bkr« heye û herfa »g« di wê bêjeyê de nîne.

Sernivîsên beşan

»Memozîn« ji 60 beşan pêk têt û herçend bi nezim jî hatibe nivîsandin ne helbestên cida ne û hemî bi hev re wekî çîrokeka yekgirtî ye: yanî ji niqteyekê dest pê dike û li niqteyekê xelas dibe. Bi ihtimaleka gelekê mezin beşên cida yên »Memozînê« sernivîs nînin lê belê di destnivîsa ko çapa Stenbolê ji ber hatiye nivîsandin de hinek sernivîs ji bo beşan hatine bi kar anîn ko Celadet Alî Bedir-Xan gumanê jê dike û dibêje:

»Li ser qesîdeyên *Memozînê* li şûna sernamê çend xêzik nesir hene. Ew xêzik Xanî bi xwe nivîsandine an hinên din piştî ew bi ser ve zêde kirine em pê nizanin. Herçî jî hebe ew nesir ne rast in, Islûba wan ne kurmançî ne farisî ne jî erebî ye. Ew nivîsar ji her du islûban der, ne nezim û ne jî nesir in (Celadet Alî Bedir-Xan (1942), »Memozîn«, *Hawar*, hjm. 45).«

Vêca her ji ber vê gumana xurt ya Celadet Alî Bedir-Xanî ez rêza yekê ya her beşekê dikim sernivîs ji wê beşê re û »Memozînê« wisa belav dikim. »Memozînê« qet sernivîs nebin jî çêdibe ji ber nîşankirina beşan bi reqeman tenê jî bes e.

Ravekirina îzafeyê

Di »Memozînê« de Ehmedê Xanî ji bo weznê »îzafe« bi kar aniyê û ew jî di alfabe ya erebî de nayê nivîsandin. »Îzafe« li gor zimanê kurdî hinek caran di cihê veqetandekê de û hinek caran jî di cihê tewangê de hatiye bi kar anîn. Melayên kurdan gava ko »Memozînê« dixwînin »îzafeyê« li gor zimanê kurdî serast dixwînin û wê, dema ko veqetandek be dikin »a« yan »ê« û gava ko tewang jî be dikin »î« yan »ê«.

Rasttranskrîbekirina »îzafeyê« belayeka mezin e û ji ber ko Ehmedê Xanî jî ne sax e mirov ti caran nikare ji sedê sed piştî be ka mirov dê wê çawa transkrîbe bike. Heger zayenda navdêrekê mê be divêt »îzafeya« wê bibe »a« û heger zayenda navdêrekê nêr be divêt îzafeya wê bibe »ê«. Vêca hinek navdêr hene ko kurd zayendên jihevçida bo wan bi kar tînin. Ehmedê Xanî »Memozîn« – îstisna ne tê de– devoka Botan bi kar aniyê û min jî zayenda navdêran li gor devoka botiyan hesaband û veqetandek û tewangên wan jî wisa nivîsîn.

Li cihên ko »îzafe« tenê ji bo weznê hatibe bi kar anîn û ew ne cihgira veqetandek yan tewangê be min »îzafe« bi »i«-yê nivîsiye û bendikek (-) daniye pêşiya wê, ji ber ko »îzafe« cihê dengê »i«-yê digire. Bo nimûne:

Rûm û °ereb û °ecem di ferman
Meşhûr-i bi navê Mîrê Buhtan

Herçend-i kirin libas-i tebdîl
Emma nedibûn ji hâlî tehwîl

Alfabeya transkrîpsiyonê

Alfabeya kurdî-latînî ji 31 herfan pêk têt û di tabela li jêrê de mi'adilên wan bi alfabeya kurdî-erebî hatine nivîsandin. Ew herfên erebî ko di alfabeya latînî de nînin jî bi herfên transkrîpsiyonê hatine nivîsandin.

kurdî	erebî		kurdî	erebî		kurdî	erebî
a	ا		î	ى		s	س
b	ب		j	ژ		ş	ش
c	ج		k	ك		t	ت
ç	چ		l	ل		u	و
d	د		m	م		û	وو
e	ه		n	ن		v	ف
ê	ئ		o	ۆ		w	و
f	ف		p	پ		x	خ
g	گ		q	ق		y	ى
h	ه		r	ر		z	ز
i	ـ						
Ekstra							
و	ء						
ş	ث		ş	ص		z	ظ
h	ح		đ	ض		ç	ع
z	ذ		ţ	ط		ç	غ

»Memozîna« Ehmedê Xanî heta niho bi alfabe û vekîteka serast nehatiye nivîsandin û alfabeyên ko kurd bi kar jî tînin têra rastnivîsandina »Memozînê« nakin.

Alfabeya erebî problemên mezin di vekîtê de derdixe û ti caran rê nade ko mirov kurdî li gor hêmanên gramera kurdî serast binivîsîne. Bi alfabeya erebî lêker, rengdêr û daçekên kurdî serast nayên nivîsandin û ew jî seqetiyeka pir mezin e. Gelek dengên cida yê kurdî di alfabeya erebî de nînin yan jî du-sê deng bi yek herfê tînin nivîsandin.

Nebûna girdek û hûrekan jî wisa dike ko bi alfabeya erebî yan kurdî-

erebî mirov nikare navên xweser û navên cih û welatan ji bêjeyên normal cida bike ji ber herdu jî wekî hev tîn nivîsandin. Bo nimûne heger em binivîsînin »ew azad e« gelo em dê çawa bizanin ka mebesta me kesek e ko navê wî Azad e yan jî mebesta me kesek e ko ew bi xwe »azad« e, yanî serbest e.

Ji bo diyarkirina problema vekîtê ez dê li vê derê tenê hinek nimûneyan bidim. Ez dê pêşiyê li gor vekîta latînî ya serast binivîsînim û paşê jî her cardî bi alfabeya latînî lê belê li gor vekîta erebî binivîsînim.

Nimûne 1

Vekîta rast li gor alfabeya latînî

Saqî tu ji bo Xwidê kerem ke
Yek cur'ê mey di cam-i Cem ke

Vekîta xelet li gor alfabeya erebî

saqî tujibo xwidê keremke
yek cur'ê emey dicam-i cemke

Nimûne 2

Vekîta rast li gor alfabeya latînî

Sersal ko bû ji nû ve me'mûr
Mîr daye gerê di taze destûr

Vekîta xelet li gor alfabeya erebî

sersal kobû jinûve me'mûr
mîrdaye gerê ditaze destûr

Di zimanê kurdî de bêjeyên »tujibo«, »dicam« û »cemke« nînin û vekîta li gor alfabeya erebî van bêjeyan di kurdiyê de çêdike ko ti bingehê gramerê jê re nîne. Di nimûneya didoyê de »Mîr daye« li gor vekîta bi zimanê erebî bûye »mîrdaye« û hêdî mirov nizane ka pronav çî ye û lêker çî ye. Herdu bi hev re bûne yek bêje ko ti menaya wê nîne.

Di alfabeya erebî de 12 herfên kurdî (ç, e, ê, g, î, î, j, o, p, u, û, v) nînin. Yanî ji sedê sihê dengên kurdî bi alfabeya erebî ya normal nikarin bèn nivîsandin. Farisan ji bo zimanê xwe hinek herf li alfabeya erebî zêde kirine û ew jî têra kurdiyê nakin.

Li başûr û rojhilatê Kurdistanê kurdan alfabeyeka erebî ya modîfîyekirî amade kiriye lê belê di alfabeya kurdî-erebî de jî vêca şeş herfên erebî (ث, ذ, ص, ض, ط, ظ) nînin û ji ber hindê mirov nikare »Memozîne« bi alfabeya kurdî-erebî tenê ji binivîsîne. Problemeka pir mezin ya alfabeya kurdî-erebî jî ew e ko herfa »i« di wê de nîne û herwiha di alfabeya kurdî-erebî de sê herfên kurdî (u, û, w) bi yek herfa erebî, yanî bi »wawê, (و)« têne nivîsandin û du herfên dî jî (î, y) bi yek herfa erebî, yanî bi »yayê, (ي)« têne nivîsandin. Mirov nikare kurdî bi vekîteka serast bi alfabeya kurdî-erebî binivîsîne ji ber ko alfabeya erebî yan kurdî-erebî rê nade ko mirov bêjeyan li gor hêmanên gramera kurdî vebikîte.

Hejar Mukriyanî (Ebdurehmanê kurê Hacî Mele Mihemed) di pêşgotina werger û şerha »Memozîne« ya bi zaravayê soranî de behsa nerewabûna alfabeya kurdî-latînî ji bo kitêbên klasîkên kurdî dike û dibêje ji ber nebûna hinek herfên erebî di alfabeya kurdî-latînî de divêt mirov »Memozîne«, »Dîwana« Melayê Cizîrî û kitêbên wekî wan bi alfabeya kurdî-latînî nenivîsîne, û heger mirov binivîsîne jî divêt mirov ji herfên erebî re hinek nîşanan peyda bike.

Carekê ev problem ne ya alfabeya kurdî-latînî tenê ye. Wekî ko min li jorê gotî di alfabeya kurdî-erebî de jî şeş herfên erebî nînin û Hejar Mukriyanî ji bo rastnivîsandina »Memozîne« ew şeş herf bi kar anîne. Bi herfên transkrîpsiyonê em dikarin di alfabeya kurdî-latînî de problema herfên erebî yên ekstra çareser bikin lê belê bi alfabeya kurdî-erebî mirov ti caran nikare problema vekîte çareser bike û ji ber hindê ne mimkin e ko »Memozîne« bi alfabeya kurdî-erebî serast bêt nivîsandin, herçend mirov wan şeş herfên erebî bi kar bîne jî.

Di destê me de ma alfabeya kurdî-latînî ko alfabeya herî kamil e bo zimanê kurdî. Lê belê ji ber ko di »Memozîne« de gelek bêjeyên erebî hatine bi kar anîn û ew bêje divêt li gor denganiya zimanê erebî bêne nivîsandin hingê pêwistiya me bi hinek herfên erebiyê jî çêdibe û em dikarin wan herfan bi herfên latînî yên transkrîpsiyonê binivîsînin. Herfên transkrîpsiyonê jî bi danîna hinek nîşanan li binê hinek herfên latînî yên normal çêdibe.

Vêca heger em »Memozînê« bi alfabeya kurdî-latînî û bi arîkariya van herfên transkrîpsiyonê binivîsînin, hingê em hem dikarin hemî dengên alfabeya kurdî û hemî dengên alfabeya erebî serast binivîsînin û hem jî em dikarin vekîteka serast bi kar bînin û bêjeyan serast ji hev cida yan bi hev ve binivîsînin.

Li vê derê armanca min ne ew e ko em hinek herfên nû li alfabeya kurdî ya latînî zêde bikin û wê bikin standardek. Ez vê bikaranînê tenê ji bo rastfêmkirina klasîkên kurdî pêwîst dibînim û lewra jî min »Memozîn« bi du versiyonên cida amade kiriye: versiyonek bi alfabeya transkrîpsiyonê û versiyona dî bi alfabeya kurdî-latînî.

Spasî

Berî ko ez vê pêşgotinê xelas bikim divêt ez spasîya hemî wan kesan bikim ko arîkariya min kirin, dema xwe dan min û nêrînên xwe ji min re gotin.

Pir spas ji bo seyda Mele Evdilkerîmî, Selam Nimanî û hemî wan kesên ko min navên wan li vê derê nenivîsîne.

Ev transkrîpsiyona nû ya »Memozînê« berhema min e û tenê Xwedê ji kêmasiyan berî ye. Ji hemî kêmasiyên vê transkrîpsiyonê ez berpirs im û ne ti kesên dî.

Stockholm, 10-ê kanûna-paşiyê sala 2004-ê

Arif Zêrevan

Memozîh

1. Sernameyê name, namê Ellah

Sernameyê name, namê Ellah
Bê namê wî natemam e wellah

Ey meçle^ê husnê işqibazî
Meşbûbê heqîqî û mecazî

Namê te ye lewhe nameya işq
Ismê te ye neqşê xameya işq

Bê neqşê te, neqşê xame xam e
Bê namê te, name natemam e

Namê te ye şahibeytê meqşûd
Fihristê mukatebatê mehmûd

Meçmûnê muraselatê la-reyb
Meşhûdê mukaşefatê bi-l-xeyb

Meşbûbê qulûbê men lehu l-qelb
Qelban tu dikî bi ba xwe ve celb

Meşûq tu yî, bi fexr û naz î
Aşiq tu yî, lêk bēniyaz î

Muçleq tu mufid û mustefad î
Bêşubhe murîd û hem murad î

Nûr î tu di ھusn-i rûyê dildar
Nar î tu di qelbê  aşiqê zar

Şem   î, ne ji qismê nûr û nar î
Şems î, ji  eyan tu perdedar î

Genc î tu di nêv  ilismê  alem
Kenz î tu  eyan ji ismê adem

Ev  alem û ademî û meşhûd
Ev mumkin û masiwayê mewcûd

Hemiyan bi te ye mudare û debr
Feyyađê riyadê xelq û we-l-emr

Emrê te bi lefzê »kun« du  alem
Mewcûd kirin,  eređ  i adem

Adem bi xwe yek ji herdiwan e
Yek  erf e ji emrê »kun« fe-kane

Ew  erf,  eqîqeta mu eqqeq
Hem emr e bi qudreta te hem xelq

Eşba  muressem in ji nasût
Erwa  muwessem in ji lahût

Ev rû  û cesed bi cebr û ikrah
Tezwîc bûyîn bi emrê Ellah

Nasûtî eger i rengsefal e
Lahûtî ji pertewa cemal e

Herfa ko me gotî, neqş-i hûr e
Lê meqşed û me'neya wê kûr e

Zahir te eger numaye şuxra
Başin ew e neqşê xame kubra

Mewcûd e di wî şhadet û xeyb
Meşhûd e di wî siyadet û 'eyb

Insan bi xwe hem zêlam e hem nûr
Adem ji te hem qerîb e hem dûr

Hindî weh ko cinsê 'alemî ne
Ew tabî'ê new'ê ademî ne

Evrenge felek hemî mu'ezzem
Evçende melek hemî mukerrem

Ev karegeha 'ezîm û dewwar
Ev baregeha bedî' û seyyar

Evçende zemîn digel 'enaşir
Evrenge 'ereq digel cewahir

Evçendehe ni'met û nefa'is
Evrengehe me'kel û melabis

Evçendehe mudde'a û me'hlûb
Evrengehe muştaha û mehbûb

Heywan û me'adin û nebatat
Me'hlûb û meqaşid û muradat

Bi l-cumle ji bo me ra li kar in
Fi l-cumle ji bo me ber di bar in

Heqqa ko te xweş nîzam û rewneq
Tertîb kirin ji bo me el-heq

Em xafil û aqîl û gunehkar
Mayîne di qeydê nefsi emmar

Nînin me di qelbî fikr û zîkrek
Nakin bi zebanî hemd û şîkrek

Xanî ko nehin bi qelbî zâkir
Barî bide wî zebanê şakir

2. Ey şukrê te cewhera zebanî

Ey şukrê te cewhera zebanî
Wey zikrê te şeyqela cenanî

Ey waħidê bêşerîkê yekta
Wey wacidê bênezîr û hemta

Ey baqiyê bêzewalê da'îm
Wey hadiyê bêfenayê qa'îm

Ey xaliqê erd û 'asimanan
Wey xaliqê cumle ins û canan

Mulk û melek û felek bi carek
Bi l-cumle te çêkirin tebarek

Subhaneke kulle ma xeleqte
Ehsente fe-keyfe ma feleqte

Herçî ko te çêkir ey nikûkar
Heryek di hedê xwe da sezawar

Ev neh şedefê di pîrmîrarî
Dirrê di sefid, şefaf û tarî

Heft di mişalê durrê xelţan
Herşes cihet û çihar erkan

Hersê weledê di pirmewalîd
Xebra û sema digel meqalîd

Lewh û qelem û şewabit û  ers
Heywan û nebat û me den û fers

Zahir kirin ev qeder şena i 
Peyda kirin ev qeder beda i 

Heryek ji  edem kirin te peyda
Ibda  kirin te b  hey la

Fi l-cumle  i ewwel û  i axir
El-qis e  i mu min û  i kafir

Her yek ji te ra we b ne mezher
Ewreng di wan tu b y  mu mer

B  husn-i te n ne wan wuc dek
B  n r-i te n ne wan num dek

Hikmet ew e ba in  û zahir
Qudret ew e xa ib  û ha ir

N nin te tecezzu  û temekkun
Emma we di wan dik  tewet un

Goya hem  cismek in tu can  
Goya hem   hrek in tu xan  

Husna te ye z neta heb ban
Re ka te ye x reta req ban

Meyla te ye ʿaşiqan dikêşit
Derdê te ye dil ji ber diêşit

Şîrîn te kire şekir li Perwîz
Ferhad ji rengê eşkê xwînîz

Leyla te kire bela li Qeysî
Ramîn bi te ram bû li Weysî

Yûsif te çira numa Zuleyxa
Wamiq te kusa gihande ʿEzra

Şêxê weko pênce hec bijarî
Dîn kir te ji bo keça kufarî

Nîlûfer nazperwerî kir
Ew jî te li mihrê muşterî kir

Balayê bilind te daye ser wan
Pabendê bela te da tezer wan

Şorgul te kirin ji xar peyda
Bilbil te kirin hezar şeyda

Xweşrengî te da giyayê şorgul
Xweşdengî te da newayê bulbul

Ronahî te da serê şemalan
Perwane kirin bi şewqê talan

Mehbûb te çêkirin di dilkeş
Meczûb te pê kirin muşewweş

Ev ʿiṣq û meḥbbeta di dil da
Ev zulf-i selasilê di mil da

Aya ne te çêkirin muqabil
Heryek te bi hev kirin muʿadil

Ayîne te çêkirin mukerrer
Ḥusna xwe di wan te kir muşewwer

Ayîne li pêş-i tûṭiyan girt
Davik te li pêş-i kûviyan girt

Ayîne ji wan we ye ko av e
Ew ʿekis ji wan we ye ko ṭav e

Neqşê te dibînin ew di avê
Nakin hezerê ji av û davê

Lebteşne ṭeleb dikin zelalî
Wî dane û dam û zulf û xalî

Meqşûd ko bû ji pêş ve ḥadır
Dê qeşd bikin cemîʿê nazîr

Ṭûṭî bi xwe ma şekir dirêjin
Herçî dibihên ewî dibêjin

Wê meqşedê muxteşer dibînin
Pabend dibin gelek dimînin

Meqşûd û muradê dil tu şa yî
Emma tu tuḡillu men teşa ʿî

Herçî te divê bibî ðelalê
Pabend dikî bi zulf û xalê

Herçî ko tu bînî ser hîdayet
Vê ra Bekirî bikî îinayet

Ûadîr wî dibî meqamê me'lûm
Ger xadim e wî digêrî mexdûm

Bê secde te ey cenabê me'bûd
Adem kire qiblegah û mescûd

Îsa kusa gihande ewcan
Aya bi çi te hebande ew can

Dersa ko bi xef te gote Idrîs
Elbet diçû meqamê teqdîs

Iblîsê, feqîrê bêcinayet
Hindî te hebû digel îinayet

Her roj-i dikir hezar ta'et
Lewra ko te da wî istiça'et

Wî secde nekir li xeyrê me'bûd
Gêra te ji ber derê xwe merdûd

Yek secde nebîr li pêşê exyar
Qehra te kire muxellide n-nar

Elqîşse ji hikmeta te agah
Ferdek me nedî tebareke l-lah

‘Irfan-i ʔeleb di ʃahibê idrak
Derheqqê te gote »ma ‘erefnak«

Xanî bi nezaniya xwe derʔeq
Gumrah bibit ne dûr e el-ʔeq

Illa ko meger mu ‘în Xwida bit
Ya rahiberê wî Muştefa bit

Ya reb bi heqqê Muştefa kî
Xanî bi xwe ra tu aşina kî

3. Eşya bi hesab delîl û burhan

Eşya bi hesab delîl û burhan
Nabin çu meger wucûb û imkan

Wacib yek e zâtê kibriya ye
Mumkin pir e cem^ê ma-siwa ye

Wî wacibê mumkinat-i berq^e
Mumkin wî ji bo xwe kirine metle^c

Ye^c nî ewî vê bibit muberhen
Husna wî bi derkevit ji mekmen

Gencîneyê cewherî bibit faş
Şabit bibitin ji neqşê neqqaş

Lê şen^c etê wî hekîmê dana
Neqşê ewî qadirê tiwana

Nedibû ko nebit ewî rusûmek
La^{îq} ewî dê hebit ruqûmek

Herçî we ko bûne bêreqem bû
Lew ewwelê ma-xeleq qelem bû

Ev ewwel û rûh û ^ceqle ewwel
Her sîne bi ewwel-i mu³ewwel

Emma meke wan ji hev tu tefrîq
Evrenge ewan bigêre tewfîq

Bê şey^oek-i waḥid in bi carek
Te^odad û te^oeddud i^otibarek

Ewwel biriqî ji ḥusnê sermed
Nûrek bûye me^oneya Muḥemed

Ew nûr bi emrê ^oalimi l-ḫeyb
Bû menşe^oê feyde^o alema ḫeyb

Erwaḥ ji me^oneya peyember
Çêbûn meşela nebat û şeker

Bû eşlê eşîlê cumle nefsan
Nefsa su^oeda û nefsê neḥsan

Hemiyan ji wî dîtine teferru^o
Hemiyan bi wî girtine temettu^o

Hêja ne zemîn ne ev sema bû
Ew serwerê cumle enbiya bû

Xelqa felekan ji bo wî ra bû
Secda melekan ji bo wî ra bû

Ew reḥmet-i cumle ^oalemîn bû
Adem di meyan-i ma^o û tîn bû

Pêḫemberê cem^oê ciz^o û kul bû
Adem bi xwe hêj av û gil bû

Ew pencereya cemalê barî
Şemsa feleka dilê di çarî

Gava kete şûretê cihanî
Pêxemberê axiri z-zemanî

Wî berzexê mumkinat û wacib
Wî padişehê li şiklê hacib

Mensûx kirin wî dîn û millet
Me'lûl kirin 'elîl û 'illet

Fek'rî ko cihan cemî'i kifr e
Kêşa ji nubuwweta xwe sifre

Xelq-i ko hebûn li rûyê 'erdan
Teklîf kirin hemî bi merdan

Xaqan bi xwe hind wê kemîn bû
Fexfûr ji xwanê kaseçîn bû

Qeyser bi quşûriya xwe qaşir
Hađir geriya bi 'eynê başir

Şahê 'erebî 'elem ko rakir
Kesrayê 'ecem 'ucub duşa kir

Rûm û hebeş û fireng û tatar
Herçî ko nekir bi dînî iqrar

Naçar gelek bi şîr fena bûn
Hetta ko hinek bi dîn teba bûn

Butxane bi agirî dişûştin
Ateşgede cumlekî vekuştin

Gava ewî dîn kir aşikara
Dawûdî û sibî û neşara

Tewrat ewan ji bîr kir ekşer
Incîl û Zebûr çûn ji ezber

Îsayî dema dixwend-i Incîl
Behşa wî dikir bi wehy û tenzîl

Go »mijde didim resûlê emced
Dê paşê mi bê bi navê Ehemed«

De^çwa xwe dikir bi dest û ezman
Destê wî bi seyf û dev bi Qur^{an}

Xweşxilqet e hem resûl e hem mîr
Pirhikmet e hem kitab e hem şîr

Naxwande sebeq muderrisê^ç am
Bê mal û menal şahibê en^ç am

Bê xeyl û heşem bi xwe cihan gîr
Bê tebl û^ç elem cihan şeda gîr

Herçî te didî meger her ew bû
Leşker ji cunûdê »lem terew« bû

Bê xeyme û baregah û eywan
Ewran vedida li ser wî seywan

Hindî ko ji pêş ve baxeber bû
Ewçend-i ji pişt ve babeşer bû

Sihdan nediket ji wî li ʿerdan
Vêk ra dibihîst şed xeberdan

Goyende dibûn digel cemadat
Pûyende dibûn digel nebatat

Yek newî nema ji cinsê heywan
Nîna bi nubuwwetê wî îman

Illa ko hinek ji ibnê adem
Bûn derxwirê atêşê cehennem

El-qîşşe di erdê û ʿasimanan
Hâşil di cemîʿê ins û canan

Nînin bê şerafeta wî tiştêk
Nabit ji wî zêdetir me piştêk

Ev bîmededê di ummeta xwe
Mumtaz kirîn bi himmeta xwe

Werʿa wî we reng dîn qewî kir
Şerʿa wî şiraţ mustewî kir

ʿAlim hemî şubhê enbiya ne
ʿAbid hemî pêk ve ewliya ne

Ferdeki ji şehabeyê di kubbar
Panşed ji dilawerê di kuffar

Ew cumle digel yekê seraser
Nedibûn bi mehabetê beraber

Xelqê heye şubheyek di dînê
Behşê bi cedel bikit ji dînê

Qur'an û xeber çî mu'cizat in
Ayat û suwer çî beyyinat in

Bû Bekr û 'Umer çî xweş qerîn in
'Uşman û 'Elî 'eceb guzîn in

Ey padişehê bilindpaye
Xwirşîdê feleknişîn û saye

Ne'cê te bi 'ilmê min mehal e
Meddağ-i ji bo te zû l-celal e

Ez dê çî bibêjim ey şehinşah
Weşşafê te ye kalamê Ellah

Şaha ji te ra xweş ism e »yasîn«
Taha ti te ra tîlism e »taşîn«

Her ev bes e ey hebîbê muxtar
Barî ji te ra bijîte sondxwar

Şed car bijîte ey keremkar
Ger dê me hebin guneh duşed bar

Şed mertebe gerçi em xirab în
Emma ji te naumîd nabîn

Ḥetta bigihite Xaniyê jar
Napak û pelîd û wacibu n-nar

Ew jî bi xirabî û şeyînî
De^ˆwa dikitin bi ummetînî

Wî bed^ˆemelî wekî kilaban
Barî bike peyrewê şehaban

4. Ey wasîteyê wucûdê kewneyn

Ey wasîteyê wucûdê kewneyn
Şayesteyê qurbê »qabi qewseyn«

Şahinşehê textigehê Medîne
Mu'ciz ji te ew qeder me dîne

Seyra felekan li nik te gavek
Fexra melekan ji te silavek

Şeqqe l-qemera te yek îşaret
Zaxê l-beşera te yek îbaret

Ey padişehê serîrê »lewlak«
Rabe here asimanê çalak

Hađır ji te ra Buraq û refref
Şatır bi te ra firîşte ref ref

Da refîc bibin ji ber te perde
Bê perde digel Xwidê xeber de

Bêjê tu qedîr û zu l-celal î
Bêjê tu qedîm û la-yezal î

Em fanî û jar û mişti xak î
Hadî ne tu bî xwe em helak î

Ewwel te ji bo çi da me te'zîm
Danî li serê me tac-i tekrîm

Teşrîf-i xilafetê te da me
Gava te emanetê xwe da me

Me'lûmê te bû ko em nezan in
Qedrê wê emanetê nizanin

Herçî te ji bo me kir irade
Yek zerre me lê nekir ziyade

Haşa ji kemalê re'feta te
Dûr e ji celal û rehma te

Kufr û gunehan bikî behane
La'iq te bitin ev e şehane

Yekrû ne li nik te kufr û îman
Yeksû ne li nik te xuld û nîran

Qehra xwe bikî eger tu zahir
Cennet li me dê bibîte agir

Wer feyð bikit şehabê rehma te
Dozex li me dê bibîte cennet

Ger kafir û ger gunahkar in
Bi l-cumle ji te umîdiwar in

Kes nîne ji kafir û 'uşatan
Mezher nebitin ji bo şifatan

Kafir bûyîn em bi ismê qehhar
Xeffar e ko em kirîn gunehkar

Kufrê tu meger neşî bibexşî
Ger dê gunehan bi me nebexşî

Dê şad-i bibin li me şeyaî
Mesrûr bibin gelek melaîn

Qeṭ xîret e ey penahê ʿalem
Qeṭ la'îq e ey şebanê adem

Ev gurgê le'înê bedserencam
Jêk ra bikitin me şubhê eṭnam

El-qîşse bikî ko dêwê serkeş
Tenha û tenê biçîte ateş

Fi l-cumle me cumle xaş û ʿaman
ʿAşî û şeṭî û natemaman

Têk ra bi şefa'eta xwe xaş ke
Vêk ra me ji agirî xilaş ke

5. Saqî tu ji bo Xwidê kerem ke

Saqî tu ji bo Xwidê kerem ke
Yek cur^ce^oê mey di cam-i Cem ke

Da cam bi mey cihannuma bit
Herçî me irade ye xuya bit

Da keşf bibit li ber me eḫwal
Kanî dibitin muyesser iqbal

Idbara me wê giha kemalê
Aya bûye qabilê zewalê

Ya her wehe dê li 'stiwa bit
Hetta weko dewr munteha bit

Qeṭ mumkin e ev ji çerxê lewleb
Ṭali^c bibitin ji bo me kewkeb

Bextê me ji bo me ra bibit yar
Carek bibitin ji xwabê hişyar

Rabit ji me jî cihanpenahek
Peyda bibitin me padişahêk

Şîrê hinera me bête danîn
Qedrê qelema me bête zanîn

Derdê me bibînitin ʿilacê
ʿİlmê me bibînitin rewacê

Ger dê hebûya me serfirazek
Şahibkeremek suxennewazek

Neqdê me dibû bi sikke meskûk
Nedma wehe bêrewac û meşkûk

Herçend ko xalis û temîz in
Neqdên bi sikkeyê ʿezîz in

Ger dê hebûya me padişahêk
Laʿîq bidiya Xwidê kulahek

Teʿyîn bibûya ji bo wî textek
Zahir vedibû ji bo me bextek

Haşil bibûya ji bo wî tacek
Elbette dibû me jî rewacek

Çemxwarî fikir li me yetîman
Tînane der ji destê leʿîman

Çalib nedibû li ser me ev rûm
Nedibûne xirabeyê di dest bûm

Mehkûmi ʿeleyhî û şeʿalîk
Meşlûb û muṭîʿê tirk û tacîk

Emma ji ezel Xwidê wisa kir
Ev rûm û ʿecem li ser me rakir

Tebe'iyet wan egerçi 'ar e
Ew 'ar li xelqê namidar e

Namûs e li hâkim û emîran
Tawan çi ye şa'ir û feqîran

Herçî bire şîrî destê himmet
Dêbî kir ji bo xwe bi mîrî dewlet

Lewra ko cihan wekî 'erûs e
Wê hukim di destê şîrê rûs e

Lê 'iqd û şedaq û mehr û kabîn
Luft û kerem û 'eşa û bexşîn

Pirsî ji dinê min ev bi hikmet
Mehra te çi gote min ko himmet

Haşil ko dinê bi şîr û îhsan
Tesxîr dibit ji bo wî insan

Ez mame di hikmeta Xwidê da
Kirmanc di dewleta dinê da

Aya bi çi wechî mane mehrûm
Bi l-cumle ji bo çi bûne mehkûm

Wan girt bi şîrî şehre şuhret
Tesxîr kirin biladê himmet

Her mîrekê wan bi bezlê Hatem
Her mêrekê wan bi rezmê Ristem

Bif'kir ji °ereb heta ve gurcan
Kirmancî ye bûye şubhê bircan

Ev rûm û °ecem bi wan hişar in
Kirmanc hemî li çar kenar in

Herdu terefan qebîlê kirmanc
Bo tîrê qeða kirîne amanc

Goya ko li serhedan kilîd in
Her ta'ife seddek in sedîd in

Ev qulzimê rûm û behrê tacîk
Hindî ko bikin xurûc û tehrîk

Kirmanc dibin bi xwîn muletçex
Wan jêk ve dikin mişalê berzex

Ciwamêrî û himmet û sexawet
Mêrînî û xîret û celadet

Ew xetm e ji bo qebîlê ekrad
Wan dane bi şîrê himmetê dad

Hindî ji şeca°etê xeyûr in
Ewçend ji minnetê nefûr in

Ev xîret û ev °uluwwê himmet
Bû mani°ê hemlê barê minnet

Lew pêk ve hemîşe bêtifaq in
Da°im bi temerrud û şîqaq in

Ger dê hebûya me ittifaqek
Vêk ra bikira me inqiyadek

Rûm û ʿereb û ʿecem tamamî
Hemîyan ji me ra dikir ʧulamî

Tekmîl dikir me dîn û dewlet
Teʧşîl dikir me ʿilm û ʧikmet

Temyîz dibûn ji hev meqalat
Mumtaz dibûn xwidankemalat

6. Xanî ji kemal-i bêkemalî

Xanî ji kemal-i bêkemalî
Meydana kemalê dîte xalî

Ye nî ne ji qabil û xebîrî
Belkî bi te eşşub û eşîrî

Ûaşil ji inad eger ji bêdad
Ev bidete kir xilafê mu tad

Şafî şemirand vexwar-i durdî
Manendê derê lisanê kurdî

Înaye nîzam û intîzamê
Kêşaye cefa ji boyî amê

Da xelq nebêjîtin ko ekrad
Bême rifet in, bêeşl û bunyad

Enwaê milel xwidankitêb in
Kirmanc-i tenê di bêhesêb in

Hem ehlê nezer nebên ko kirmanc
Îşqê nekîrin ji bo xwe amanc

Têk da ne di talîb in, ne meqlûb
Vêk ra ne muhibb in ew, ne mehbûb

Bêbehre ne ew ji îşqibazî
Farix ji heqîqî û mecazî

Kirmanc ne pir di bêkemal in
Emma di yetîm û bêmecal in

Fi l-cumle ne cahil û nezan in
Belkî di sefil û bêxwidan in

Ger dê hebûya me ji xwidanek
Alîkeremek, leîfedanek

Ilm û hiner û kemal û izan
Şîr û xezel û kitab û dîwan

Ev cins biba li ba wî me mûl
Ev neqd biba li nik wî meqbûl

Min dê elema kalamê mewzûn
Alî bikira li banê gerdûn

Bîna ve rûha Melê Cizîrî
Pê hey bikira Elî Herîrî

Keyfek we bida Feqiyê Teyran
Hetta bi ebed bimayî heyran

Çi b'kim ko qewî kesad e bazar
Nînin ji qumaşî ra xerîdar

Xasma di vê eşrê da ko himyan
Me şûq û hebîb e bo me hemiyar

Ye^cnî ji teme^c dirav û dînar
Heryek ji me ra we bûne dildar

Ger ^cilm tamam bidî bi polek
Bifroşî tu hikmetê bi şolek

Kes nakite meyerê xwe Camî
Ranagiritin kesek Nîzamî

Weqtê ko me dî zeman e evreng
Fi l-cumle li ser diravî bû ceng

Hez kir me bibîne kîmiyager
Gava ko me dî nebû muyesser

Nişfiyye me pêlekê ^cemel kir
Teşfiyyeê cewher dexel kir

Qelbê me nekir qebûl-i hîle
Qeş bo xereqê nebû wesîle

Dîn çû û neket bi dest me dînar
Paşê ji neçarî bûyîne şeffar

Şifrê xwe yê xef me eşkera kir
Qirşasiye bû me lê du^ca kir

De^cwet geriya bi şidq icabet
Bû waşiteê qedayê hacet

Ev pol egerçi bêbeha ne
Yekrû ne û şaf û bêbeha ne

Bêhîle û xurde û tamam in
Meqbûlê mu'amela ewam in

Kirmancî ye şîrf e, bêguman e
Zêr nîne bibîn sipîdeman e

Şîfrê me yê şor e, aşîkar e
Zîv nîne bibîn ko kem'eyar e

Neqdê me mebêje kembeha ye
Bê sikkeyê şahê şehrewa ye

Ger dê bibûya bi derb-i menqûş
Nedima wehe bêrewac û meşşûş

Mehbûb e, bi kes ne namîzad e
Lew bextê siyah û namurad e

Qirşasiyeya me bêpenahan
Bê derb-i qebûl-i padişahan

Me'lûl e li ba gelek elîman
Meqbûl e li ba gelek hekîman

Lê hâkimê weqt-i me'rifetnak
Mesmû' nekîr bi sem'i idrak

Mîrê ko bi navê Mîrza ye
Meşda nezera wî kîmya ye

Qelbê di zexel dîkît bilorî
Polê di dexel dîkît filorî

Şed bar hebin filûsê eḫmer
Derḫal-i dicit bi yek nezer zer

E^layî dicit bi qehrê edna
Ednayî dicit bi luṭfê e^la

Paşan digirit wekî esîran
Aza dicitin wekî feqîran

Herroj hezar bênewayan
Herleḫze bi luṭfê şed gedayan

Zengîn dicitin bi destê himmet
Ḥikmet ew e nakitin çu minnet

Ger dê wî nezer bida me carek
Iksîrê teweccuha mubarek

Ev qewl hemî dikirne eş^çar
Ev pol hemî dibûne dînar

Emma nezera wî zêde^çam e
Lew xas-i nezer ji dil neda me

Ew reḫmet xaş e bo^çewamî
Ya Reb, tu bidî wî her dewamî

7. Saqî bike cam-i asimanî

Saqî bike cam-i asimanî
Raħa weko rûhê cawîdanî

Da em bikirîn dimaxê can ter
Yek lehze bi raħê rûhperwer

Saqî tu birêje camê mîna
Ava ko dikit demîrî bîna

Şadab bigêre qelbê mehzûn
Medhûş bigêre °eqlê mecnûn

Saqî bike kaseya mucewher
Wê şîreyê me^csera muṭehher

Yaqûtê muzab û le^lê seyyal
Wê durr-i xweşab û xemra ṭellal

Durdaneyê xwe birêje navê
Ye^cnî °ereqa wekî gulavê

Dem dem bide destê meyperestan
Xelqê ko hinik ji dil di destan

Da camê dilan bibit mureşşe^c
Bezma ṭerebê bibit muşenne^c

Vê meclisê meyxuran mudamê
Mestane bike ji nû mudamê

Mumkin ko ji feyde bênihayet
Yek qetre bibit li min îinayet

Neş'a qedeha meya murewweq
Keyfa îineba rezê bi rewneq

Ewreng-i bikit di nefsê te'şîr
Hâşil bibitin di qelbî teşwîr

Ye'îî bikevîte canî şewqek
Hetta bigihîte qelbî zewqek

Te'şîrê nefes bibit ji bo min
Teşrîhê qefes bibit ji bo min

Teşfiyyeyê dil bibit me hasil
Hevdeng bibim digel îenadil

Murxê dilê murde bête perwaz
Bê perde bibit terane perdaz

Dem şubhetê bilbilan binalit
Geh şubhê îenadilan bikalit

Ahan ko verê bikit sehergah
Hemware digel nesîmê hemrah

Şed xunçeyê dil ji ber bi ker bin
Sosin bi zeban û baxeber bin

Bişkoj bibişkivin ji xaran
Xwînîz bibin dim hezaran

Şorgul bigirîn bi eşkê şebnem
Bilbil bikenin li rexmê hemdem

Saqî bide min şerabê gulgûn
Bê dengê defê û şedayê qanûn

Da şehne û muhtesib nebînin
Şahî bicivin çu xem nemînin

Teşwîş biçin ji qelbê mehzûn
Dîsan bibim ez ji nû digergûn

Mexmûr bibim bikirme lafan
Serxweş bibim bikim guzafan

Bê keyf neşem çu ez bibêjim
Dîwane bibim duran birêjim

Bedhal bibim suran bi der dim
Bêqal ji batinê xeber dim

Teşbihê neyê bikim terrenum
Tûtîşifet ez bikim tekellum

Da keşf bibin ji min keramat
Meşhûd bibin li min meqamat

Şu'be ji meqamê dil bi awaz
Gulgeşt bikin geweşt û şehnaz

Bêdeng ji xewrê dil bi aheng
Şed reng şeda bidim wekî çeng

Manendê rubabê bê kemançe
Deng bê ji defa me bê tebançe

Zuhre bibihêt newayê °uşşaq
Reqqas bibit li ewcê neh taq

Saza dilê kul bi zîr û bem bit
Sazendeyê °işqê Zîn û Mem bit

Şerha xema dil bikim fesane
Zînê û Memê bikim behane

Nexmê we ji perdeyê derînim
Zînê û Memê ji nû vejînim

Me °lûl bûyîn hebîb û °aşiq
Îrohe wekî tebibê haziq

Derman bikim ez ewan dewa kim
Wan bêmededan ji nû ve rakim

Derdê di dilê Memê cegerrîş
Zîna ji derûnê dil cefakîş

Wê perdegîya °effe mestûr
Wî bêgunchê ji tuhmetê dûr

Meşhûr bikim bi tertz û uslûb
Mumtaz bibin muhibb û mehbûb

Ewreng-i bikim ji nû serefrâz
Da bêne temaşeyê nezerbaz

Dilber li Memê bikin girînê
°Aşiq bikenin bi derdê Zînê

Hemderd bikin bi wan şefayê
Bêderd bikevne hilûlayê

Xelqê ko sîne û ji dil şaf
Pakîzesirişt û ehlê inşaf

Bi-l-cumle bikin ji bo me tehsîn
Bêjin ko »bi qencî hate tedwîn«

Xelqê ji »yuhibbuhum« digergûn
Herçî ji ezel bûyî »yuhibbûn«

Da bèn û bikin hikayetê gûş
Hindek bikirin xwe pê feramûş

Hindek bikirin bi can sema^ê
Hin pê bikirin ji dil weda^ê

Lê hêvî dikim ji muste^êîdan
Herfan negirin li mustefîdan

Ev name eger xirab e ger qenc
Kêşaye digel wê me duşed renc

Nûbawe ye, ʔifl e, nûresîd e
Herçend nehin qewî guzîde

Lê min ji rezan nekir temettu^c
Manend-i dizan bi kes tetebbu^c

Nûrestê hedîqeyê fu³ad e
Me^cşûm e ^cefif e xanezad e

Nûbar e eger şîrîn eger t̄al
Meṭbû^c e ji rengê new^cê eṭfal

Min hêvî heye ji ehlê ḥalan
Teqbîḥ nekin evan ṭifalan

Ev meywe eger ne abdar e
Kirmancî ye, ew qeder li kar e

Ev ṭifl e eger ne nazenîn e
Nûbar e bi min qewî şîrîn e

Ev meywe eger ne pir lezîz e
Ev ṭifl e bi min qewî ^cezîz e

Meḥbûb û libasê gûşîwar e
Mulkê di min in ne muste^car e

Elfaẓ û me^canî û ^cîbarat
Inşa³ û mebanî û îşarat

Mewḏû^c û meqasid û ḥikayet
Mermûz û menaqîb û dirayet

Uslûb û şîfat û me^cna û lefẓ
Eşla nekirin me yek ji wan qerz

Bi-l-cumle netayicê di fikr in
Dûşîze û nû^cerûs û bikr in

Ya Reb mede destê xelqê nasaz
Vê şahidê dilrubayê ʔennaz

Umîd ew e ji ehlê ^curfan
Ew dê negirin li min çu ʔerfan

Teşnî^c nekin wekî ʔeyûran
Işlah bikin li min quşûran

Eşhabê kemalê perdepûş in
Erbabê ʔereç di pîrxirûş in

Me³mûl ew e ji ehlê razan
Ew dê nekirin bi min ʔinazan

Ez pîlewer im ne gewherî me
Xudreste me ez ne perwerî me

Kirmanc im û kûhî û kenarî
Van çend xeberê di kurdewarî

Imda bikin bi ʔusin elʔaf
Işxa bikin ew bi semi^c inşaf

Eşhabê ʔereç ko guh bidêrin
^cEyban bi kerem li min veşêrin

Ava rûyê şa^cirî nerêjin
Ger mumkin e êke qenc bibêjin

Sehw û xeleqan nekin te'eccub
Te'wîl bikin ji bo te'eşşub

8. Neqqaşê şehîfeyê hikayet

Neqqaşê şehîfeyê hikayet
Neqqadê sebîkeyê riwayet

Kêşa bi vî çerhî resm û ayîn
Lê da bi vî çerzî çerb û tezyîn

Go, padişehêk zemanê sabîq
Rabû di hukûmeta xwe fa'îq

Ecnasê milel mutîc û munqad
Nesla wî 'ereb emîrê ekrad

Textê wî Cizîr û bextê mes'ûd
Tali' qewî û meqamê mehmûd

Rûm û 'ereb û 'ecem di ferman
Meşhûr-i bi navê »Mîrê Buhtan«

Aba'ê 'izam û cedd û walid
Mensûbê muselselê di Xalid

Cebbarê felek ji wî hezerkar
Meslûl-i ji sellê seyfê cebbar

Zînet de mulk û zeynê dîn bû
Navê wî emîrî Zeynidîn bû

Mîrî ji wî ra bi zîn muweşşef
Zînet ji wî ra bi dîn mu'erref

Aşarê şeca'eta wî şahî
Dagirtî ji mah ta bi mahî

Mahiyyetê wî medarê dunya
Şahiyyetê wî şî'arê 'uqba

Muhtacê sexaweta wî Hâtem
Mexlûbê şeca'eta wî Ristem

Hâtem ji kemalê himmeta wey
Tomarê sexaweta xwe kir Tey

'Eql û huner û sexa û meydan
Debt û neseq û nîzam û deywan

Dîndarî û dewlet û diyanet
Serdarî û şewlet û şîyanet

Meşhûn ji her yekê xezînek
Meknûn ji her yekê defînek

Bê 'usir ji bo wî ra muyesser
Bê xusir ji bo wî ra muqedder

Enwa'ê newadir û cewahir
Elwanê nefa'is û zewahir

Mecmûe'ê mumkinatê meqşûd
Wacib kiribûn li nik wî mewcûd

Haşil bi wî mudde^ê a û meqlûb
Waşil bi wî muştaha û mehbûb

Şehna heremê ji nazenînan
Cennet tejî bû ji horî^{ên}an

Horî wî di cennetê gelek bûn
Xulman wî di heqretê melek bûn

Lê zadeyê dûdemanê dewlet
Nûbadeyê bositanê^ê iffet

Şehzade du bûn li nik wî şahî
Xurşîde du bûn li nik wî mahî

Ye^ê nî ko ji wî nejadê^ê alî
Hemşîre du bûn di la^ê ubalî

Yek serwî riyadê rasi^ê bû
Wê nav bi rasi^ê Sitî bû

Ya dî ji dil û hinavê mîr bû
Wê nav ji nişfê navê mîr bû

Rawî wehe gote min mu^ê emma
Ew hor-i bi navê Zîn musemma

Yek zêde şîrîn ziyade mehbûb
Yek rûhê qulûb û hor-i meqlûb

Yek esmer û ya duwê zerî bû
Yek horî û ya duwê perî bû

Ew ھor û perî di bêbedel bûn
Lewra ko ji nûrê lem yezel bûn

ھusna rûxê wan çu kes ne dî bû
Zîra ji cemalê sermedî bû

Leble'î û semen' uzar û gulrux
Rewneqşiken-i butanê xullux

Zulfên mişalê tayê sunbul
Xeddên ji rengê rûyê şorgul

Ew şorgul û sinbilê di azad
Bişkiftî li qeddê serwîşimşad

Şorgul ji xwe da li ser rehistî
Sinbil bi xwe pêk ve daheristî

ھusna xetê rux ji xetê yaqût
Çaha zeqenê ji sihrê Harût

Goya kiribû ji mişk bêzî
Remmalê felek nuqaţê rêzî

Xal û nuqet û beyađ û ھumre
Beyt û ھecer û tewaf û 'umre

Ebrû ji kemanê qewsê eflak
Mijgan bi guman ji sehmê semmak

Sermayeyê weşseta cunûnan
Mermûzê di dehşeta 'uyûnan

Mebhûtê dibûn di ʔerfeti l-eyn
Keşşafê rumûzê hikmeti l-eyn

Cebhet dinuma ji ʔerfê iklîl
Goya li ʔufqê cenaḥê Cibrîl

Weşʔayî l' istiwayê da'im
Xurşîd di xîdmeta wî qa'im

Herçî bidiya rux û binagûş
Fi-l-ḥal bi der dida ji bo hûş

Gerden te digo di destê saqî
Qarûre ye pir şerabê baqî

Yan şubhetê şîşeya nebatê
Yan menbeê kahniya heyatê

Serpenceê naxunê muḥenna
Rencîdeyê xaṭirê muhenna

Xelqê ko didîtin ew kemergah
Ḥaḍîr dikirin ji xewrê dil ah

Ẓahir dikirin ko zend û bazin
Êdî nediman gilî û gazin

Herçend ko herdu şubhê can bûn
Ew herdu bi ḥusin tew'eman bûn

Herçend Sitî we nazenîn bû
Lê Zîn ji mişalê ḥorî'n bû

Herçend Sitî stareweş bû
Lê Zîn bi ruxan heyîvegeş bû

Herçend Sitî wekî qemer bû
Zîn mihirşifet ziyadetir bû

Ev herdu wekî du şebçiraşan
Gava dimeşîne baş û raşan

Nalan dikirin cemad û heywan
Talan dikirin nebat û insan

Kofî ji cewahiran mukellel
Koter ji netrikan muselsel

Serbendê qeşeb didan cebînê
°Aşiq dimirin ji dest evînê

Ev zînet û xeml û qîşt û henbel
Ez pîş û pes û yemîn û qenbel

Gava dimeşîn perî digel wan
Wale dikirin welî di xelwan

Ger şêx in û ger mela û mîr in
Derwêş û xenî û ger feqîr in

Kes nîne ne talibê cemalê
Kes nîne ne raşibê wişalê

Hin raşibê husnê la-yezal in
Hin talibê qalibê beşal in

Lêkin hemîyan yek e yeqîn dost
Ferqa ko heye ji me{xz ta post

9. Hindî ko di qeyşerê di dinya

Hindî ko di qeyşerê di dinya
Vêk dane xwedîmeta^c û kala

Mecmû^cê xezaⁿinê di Qeyşer
Hetta veke di xîmeya Sikender

Durrê di defaⁿinê di xaqan
Le^la ko di xatema Silêman

Herçend ziyadetir biha bin
Bi-l-cumle bi cuz^eê husnê nabin

Husna li ruxê Sitî û Zînê
Bû beherkê ateşê evînê

Pêla ko digirte pêl û mewcan
Roja dikete heđîđ û ewcan

Şed can û dil û ceger dişotin
Xelqê bi meşel ji wan digotin

Şems û qemeran qiran e pêk ve
Lew muşterî ev cihan e pêk ve

Şeyyadê cemalê wan xezalan
Şeyyatê şedayê wan delalan

Delal-şifet gelek şifet şêr
J'efxan û ji naliyan nebûn têt

Rojan û şevan gelek dinalîn
Hetta ko digel melek dikalîn

Husna nebitin çu hedd û xayet
Nabit ji xwe aşiqan nihayet

Lê aşiq û bu-l-hewes cida ne
Hin fa'idexwaz û hin fida ne

Canançeleb in hinek ji bo can
Hin cançeleb in ji boyî canan

Hin weşilhebîn ji rengê Tacdîn
Hin derdiguzîn wekî Mem û Zîn

10. Da bêne bi ser hikayeta pîş

Da bêne bi ser hikayeta pîş
Xelqê ko ji derdê ʿîşqê dilrîş

Herçend ko bêhed û qiyas bûn
ʿAmî û xewadim û xewaş bûn

Lêkin ji xewadimê di mumtaz
Şed law sihîqed û serefraz

Heryek di meqam husnirojek
Heryek bi kelam sîneşojek

Heryek bi kemal bedrê mahek
Heryek bi cemal şedrê şahek

Ew jî hemî ʿaşiq in di talib
Ew jî hemî talib in di raşib

Lêkin ne bi dîtin û şhadet
Belkî bi bihîstin û riwayet

Bi-l-cumle di xidmeta emîr bûn
Fi l-cumle ji sirrê hev xebîr bûn

Serhelqeyê wan perîmîşalan
Sertacê ewan melekxişalan

Tacdîn digotin-ê ciwanek
Guhderzê zemanê pehlewaneke

Nesl û neseb û hesêb e'yan bû
Serdefter û serwerê kuran bû

Babê wî digotin-ê Sikender
Lêkin e'reban digo xêdêner

Lewra ko bi şîrî şubhê şêr bû
Roja şerî ew hezare mêr bû

Tacdîn du bira hebûn di qellaş
Manendê du şahbazê cemmaş

Da'im dilê dijminan dişotin
Yek e'Arif û yek Çeko digotin

Emma wî ji cumle xaş û e'aman
Ji ewçend bira û bab û maman

Lawek kiribû bira ji bo xwe
Ne, ez xêlê im, çira ji bo xwe

Roja ko ewî bira nedîta
Teşbîhê şeva çira nedîta

Dinya li wî têk dibûye tarî
Roj bû ko li wî fikir tewarî

Enbazê fereh şerîkê xem bû
Sergeştêyê xem bi navê Mem bû

Mem jî li wî aşiqek tamam bû
Ne şubhê bira û bab û mam bû

Herçend birayê axiret bû
Te digo ko dinê û axiret bû

Tacdîn weledê wezîrê dîwan
Mem jî xelefê debîrê dîwan

Ew herdu ciwan we lêk aşiq
Ew herdu bira we pêk ve şadiq

Yek Qeysê zemanê yêkê Leyla
Yek Wamiqê eşr û yêkê Ezra

Ew yarî ji dil ne serserî bûn
Rehşubhetê Mihr û Muşterî bûn

Yarî û birayî û muwaxat
Nabit bi riyaî û muqalat

Yarî ne hêsanî ye cefa ye
Meqşûd ji yariyê wefa ye

Axir tu eger nekî wefayê
Ewwel mede ber xwe wê cefayê

11. Xellaqê cihan ji feydê fişret

Xellaqê cihan ji feydê fişret
Hey^oatê felek bi wechê qudret

Bê qalib û bê muhît û miqyas
Bê alet û bê muşîr û miqraş

Evçende mue^czzem û mudewwer
Evrenge musenne^c û mukerrer

Înane bi me^creða wucûdê
Kêşane bi menzera şuhûdê

Hişmet ew e ev hemî li kar in
Hindek di peya û hin siwar in

Hindek di beî^t û hin serî^c in
Hindek di mu^cîn û hin menî^c in

Hin mudbir in ew hinek mudebbir
Hin muqbil in ew hinek muqeddir

Hin katib in ew hinek di ustad
Hin muşrib in ew hinek di cellad

Hin rojperest û hin şebefrûz
Hin xuşşerevîn û hin xemendûz

Hindek di mişalê Zîn zerî ne
Hin şubhê Memê di muşterî ne

Bi-l-cumle muşeyqel û munîr in
Hin padişeh in hinek wezîr in

Hindek ji teherruka tebîî
Ew têne bi nuqçeya rebîî

Tecdîd dîkin ji bo me salê
Gava weko têne îtidalê

Danayê muemmerê kuhensal
Evrengehe go ji bo me ehwâl

Go adetê pêşîzemanan
Ev bû li hemî cih û meknan

Weqtê weko şehsiwarê xawer
Teşwîl dîkir di mahê azer

Ye nî ko dihate bircê sersal
Qeş kes nedîma di mesken û mal

Bi-l-cumle diçûne der ji malan
Hetta digihişte pîr û kalan

Roja ko dibûye îdînewroz
Tezîm ji bo dema dilefroz

Şehra û çîmen dîkirne mesken
Beyda û demîn dîkirne gulşen

Xaşma  ezeb   ke   di bakir
Elqişse cewahir  di nadir

T k da di muzeyyen   mulebbes
V k ra li teferruc  murexxes

L kin ne bi tuhmet   bi minnet
Belk  bi  er q  şer  sunnet

Lewra ko ewan  ered  ji geş t 
Meqş d ji   y na bi deş t 

Ew b  ko  i  alib    i me l b
Ye n  du  eref mu ibb   me b b

Ev herdu celeb ko hev bib nin
Kufw  di xwe ew ji bo xwe b nin

12. Dewra felekê ji bextê feyrûz

Dewra felekê ji bextê feyrûz
Dîsan ko numa ji nû ve newrûz

Mebnî li wê ^cadetê mubarek
Şehrî û sipahiyan bi carek

Bajar û kelat û xanî berdan
Teşbîhê bi nijdeyan û cerdan

Şef şef dimeşîne kûh û deştan
Ref ref dixwişîne seyr û geştan

Eşnafê umem şixar û kubbar
Qe^ca venema di şehrî deyyar

Hindek bi peyayî çûne başan
Hindek bi siwarî çûne raşan

Hindek bi tebayî û bi keşret
Hindek bi hevalî û bi weşdet

Rabûne ve xanim û xewatîn
Wan jî teji gul kirin besatîn

Horan kire meskenê xwe cennet
Bê perde û bê melal û minnet

Dûşîze û duxter û rewalan
Pakîze izar û zulf û xalan

Etrab û kewa'ibê di ezra
Merdan û murahiqê di zîba

Eşhabê qumaşê lutfê ruxsar
Erbabê meta'ê husnê dîdar

Wan lêk dikirin meta'ê yek erd
Texmîn dikirin bi-ç-çûli we-l-erd

Sewdagirê işqê bûn di bazar
Hem ba'î'ê husn û hem xerîdar

Sersalî û bakir û rewalan
Şedsalî û ciwan û pîr û kalan

Sersal li resm û rahê me'hûd
Gêran diçû meqamê mehmûd

13. Qendilê munîrê dêrê ezreq

Qendilê munîrê dêrê ezreq
Muşkatê hemel ko kir murewweq

Sersal ko bû ji nû ve me^c mûr
Mîr daye gerê di taze destûr

Destûr ko bû ji bo wişaqan
Rabûn hemî şubhetê ^cuşaqan

Têk çûne bi me^c reça mezadê
Dildadeyê meqşed û muradê

Illa ko tenê Memo û Tacdîn
Wan dane xwe duxterane tezyîn

Ye^c nî di dema ko bûye tehwîl
Ew herdu bira di came tebdîl

Istebreq û sundusin di ber da
Çend me^c cer û muqrime bi ser da

Kagul kiribûne turreê her sû
Perçem kiribûne zulf û gîsû

Wan lew kiribû libasê teşrîf
Da qeş nebitin li wan çu teklîf

Pûşîde libasê dilberanî
Seyran dikirin bi sergiranî

14. Wan herdu kurê di came tebdîl

Wan herdu kurê di came tebdîl
Weqtê dikirin di şehri tehwîl

Nagah ecayibek nima wan
Yek cuz^o ji eqil qeç nema wan

Dîtin di mehelle û zikakan
Her kuçe û xurfe û şibakan

Şed taze ciwan ji rengê serwan
Dîba û herîr û xez di ber wan

Panşed ji keç û kur û rewalan
Ewçend ji qismê pîr û kalan

Enwa^e muzekker û muennes
Hindek di brehne hin mulebbes

Hindek di e^ealî û ekabir
Hindek di edanî û eşaxir

Pêxwas hinek hinek di serkol
Kaşo ji piyan we ser wekî hol

Sermest hinek hinek di serxweş
Dembeste hinek hinek di demkeş

Goyende hinek hinek di xamûş
Pûyende hinek, hinek di medhûş

Hin camederîde hin di serxweş
Hin ^êeqilremîde hin muşewweş

Hindan dikirin fişan û feryad
Hin bûyî ji qeydê ^êeqil azad

Heryek di meqamekê dîgergûn
Heryek bi cefayekê cegerxûn

Ew herdu, demek veman teheyyur
Bûn xerqeyê licceyê tefekkur

Tacdîn sekinî û pirsiyar kir
Pirsa xwe bi yêkê ixtiyar kir

Go »ey Xuçirê, rehê hidayet
Bêj^ê ev çî bela ye bênihayet«

Wî got »du şehlewendê şeddad
Îro li vî xelqî bûne cellad

Herçî ko dibînin ew du serxweş
Fi l-ğali dikin weha muşewweş«

Wan go »te nedî ko ew çî reng in«
Wî go »du kur in, ziyade şeng in«

Wan go ko »bi şîrê şeşper in ew
Ya ne bi xedeng û xencer in ew«

Wî go ko »bi xemze û bi awir
Xelqê dikujin, wekî bi keybir«

Wan pîrs dikir ko ger bibînin
Da bo xwe bi merdî dest hilînin

Herdu di wî karî bûn ko nagah
Dîtin ko ji mehdê qudreti l-lah

Ew herdu puser wekî du peyker
Tabende bi şeklê şahê exter

Yekhey³et û şekl û yeklibas in
Emma di wî şehî rengnenas in

Sîretmelek in şorperî ne
Ne ba³i^c in ew ne muşterî ne

Van herdu biran ko ew du ewbaş
Dîtin dil û can we dan bi şabaş

Ewreng geriyan cunûn û waleh
Êdî qe nebûn ji ^ceqlî ageh

Ne fehm û xired ne ^ceql û ne hûş
Gêr bûn li ser zemînî medhûş

Fi l-cumle ji ^ceql û canî têr bûn
Fi l-ħali ji dûr ve herdu gêr bûn

Wan herdu firîşteê di kubbar
Dîtin du melek ziyade dildar

Mehpare ne lêkin afitab in
Dildare ne lê ceger kebab in

Teşbihê bi şeydê nîmbismil
Bê şubhe gihane halê muşkil

Naçar bezîne ser şukaran
Fekrîne ruxê di wan nigaran

Zanîn ko ne şeydê serserî ne
Serxeylê sipahê dilberî ne

Weştan û nezer kirin bi diqqet
Wan hate bi qelbî rehm û riqqet

Elqîşe ji husnê van xezalan
Rehmetê kete qelbê wan rewalan

Sirra dilî kir bi hev te^celluq
Nûra ruxê wan bi hev te^ceşşuq

Mekşûfê terîqê aşinayî
Rûhan qe nekir ji hev cidayî

Yekrengî sirfê ^calemê xeyb
Zahir dikir ittihadê lareyb

Hubbê we kirin bi hev giriftar
Husnê we kirin bi hev telebkar

Te digo ko çi qalib û çi meqlûb
Herçar çi talib û çi meqlûb

Bêşubhe yek in çi ten çi erwaḥ
Ew mutteḥid in çi can çi eşbaḥ

Ḥubba di dilan we kir ḥelawet
Buḫḫa di dilan we kir ʿedawet

Nisbet bi me ḥadiş in ʿedîm in
Lêkin ji heqîqeta qedîm in

Lewra ko cunûdê can mucenned
Çêbûne di ʿilmê heq muxelled

Hin muʿtelif in hinek muxalif
Hin muxtelif in hinek muʿalif

Wan muʿtelifan bi yek ve ulfet
Axir we kirin nema çu kulfet

Ye ʿnî ko ewan kurê di xwînxwar
Gava wehe dîtin ew birîndar

Ew herdu bi şed dilan ḥebandin
Rûniştin û herdu wergerandin

Gavek seyirîn li bejn û balan
Pêlek ḥeyirîn li zulf û xalan

Gotin » ʿecêb ev keçê di kê ne
Yan herdu melaʾikê d' Xudê ne

Ev mêwe li kî cihê giha ne
Ev gul di çi gulşenê nima ne

Serwê di çi cûybarekê ne
Teyrê di çi murxezarekê ne«

Mawerd ji hêstirê di gulgûn
Rihtin li ruxê di wan di pîrxûn

Îşqê kiribûn wisa nehişyar
Qet^ca nedibûn ji xwe xeberdar

Axir ko kirin bi xameya^c eşq
Husna xeçê wan li lewhê dil meşq

Wan vî ko bizanin ew çi eşl in
Lewra ko nizanin ew çi nesl in

Enguşteriyê di wan ciwanan
Kêşan ji eşabi^cê d' xwidanan

Xatem ji enamilê d' xwe kêşan
Danîne cihan ji boyî nîşan

Yaqût bi muhriyan guhorîn
Elmas bi şûşeyê d' belorîn

Sersal û xweşî ji dest bi der dan
Eyşê xwe bedel kirin bi derdan

Nagah ecanibin xuya bûn
Nagam kirin weda^c û rabûn

Man herdu bira wekî du şeydan
Pabestê selasilan û qeydan

Rabûn ko şevêk siyah û çarî
Şems û qemeran kirî tewarî

Reh şubhetê murxê nîmbismil
Bê quwwet û bê tuwan û bê dil

Sersam û dewwar û şer^c û mehrûr
Sewdafu^{ad} û xebl û mexmûr

Şed car diketine asitanan
Hetta ko gihane aşiyanan
Herçend gihiştine meqaman
Emma ko li wan du telxikaman

Roj û şev û weqt û şubh û êvar
Yeksan dinima li wan bi yek car

15. Ew dûxteçesm herdu şahîn

Ew dûxteçesm herdu şahîn
Ew sûxteper Memo û Tacdîn

Xweş çûne şikarê kebk û qazan
Nagah bi ser ve şubhê bazan

Nûrek fitilî li wan ji nageh
Êdî qe nema ewan çu ageh

Hindî ko di heftiya hemel bûn
Ew zêde di weşî û xebel bûn

Ew hefte li wan ko bûye salif
Xwekirdeyê 'îşq bûn mu'alif

Rabûne ve rojekê bi êk ve
Fekirîne bi reng û rûyê êk ve

'Îşqê kiribûn wisa mubeddel
Wan êkdû nas nekir ji ewwel

Ewwel dikirin ji hev teqerrub
Paşê ko kirin bi hev teqerrub

Dîtin xwe bi paçebend û zingil
Perwaz û firîn muhal û muşkil

Eskûfeke zulmetê bi ser da
Celfûyeke ulfetê bi ber da

Bête^c me û bêşerab û bêçav
Bêmeqşed û bêmurad û bêgav

Mestane ji rengê çeşmê dildar
Mexmûr û siyah û mest û bîmar

Manend-i dihan yarê dilteng
Nalîn ji reha dilî wekî çeng

Gotin »^c eceb em ko bûne bîmar
Ya bûne di kî şerî birîndar

Ya ne wehe em çira nikarîn
Mecrûh û de^c if û dilfekar î»

Evrengehe wan dikir tefeħuş
Mahiyet-i halê xwe tecessus

Tacdîn fikirî di dest birayî
Tîsit guherek wekî çirayî

Yaqûteke mişlê daneyê nar
Miş^c elşifet e ji bo şeva tar

Manend-i şemalê ew tîsî
Hekkekî bi navê »Zîn« nivîsî

Destê xwe dirêj kirî ko bînit
Da qenc nezer bikit bibînit

Mem jî fekirî di destê Tacdîn
Elmaseke bêbiha û texmîn

Lê ismê »Sitî« kirî kitabet
Ustadekê şahibê meharet

Şerraf eger bibîte Buqraç
Texmîn bikitin bi wezn û qîraç

Bazar bikit ji bo Filaşûn
Mecmû'ê xeza'inê di Qarûn

Şemna şemenê di wan nigînan
Nabit bi wuqûfê dûribînan

Mayin di te'ccub û teheyyur
Daman û gelek kirin tefekkur

Zanîn ko şewaşibê nigînan
Herçî kirî kir Sitî û Zînan

Roja weko bûye 'îdi tehwîl
Ew jî geriyane cametebdîl

Çawa xemilîne ev keçanî
Ew jî geriyane cil kuranî

Ew bûn ko me go di roz-i newrûz
Mişlê Meh û Mihrê 'alem-efrûz

Ew herdu ne ê di dest vemiştin
Ew herdu ne ê di xel dikuştin

Ew bûne di şehîrî bûyî cellad
Ew bûne ko xel ji dest bi feryad

Ew bûne ko van bi dil hebandin
Ew bûne li van ceger kewandin

Wan herdu biran bi  eql û texmîn
Bê şa'ibe qatilê xwe zanîn

Tacdîn li nik hebû şu  ûrek
 ıřqê di wî hiřtibû quřûrek

Go »rabe bira ji nav nivînan
Bes ah-i bike ji ber birînan

Em řêr in û ew di xwe řezal in
Pir  eyb e ko em ji dest binalin«

Mem puxtêyê  ıřqê bû tamamî
Got-ê ko »bira meger tu xam î

Da řen nebirî mucedsem im ez
Ser ta bi piyan muęessem im ez

Ev cisim li min bûye muxetęet
Ew xeę hemî bûyîne muneqęet

Te řîr û rengê  ıřq û wemqan
Bi-ř-řûl di řûl û  erđ û  umqan

Yek nuęte nehin ji derd-i xalî
Hêja tu dibê çira dinalî

Dil bûye mehellê îşqê hâla
Vî halî divê mehellê vala

Nîne eceb er bibêm hûlûla
Min maye ji şûretê heyûla

Şahinşehê îşqê bê xerêd hat
Cewher veşîrî dema ereq hat

Ev hal û mehell û cism û cewher
Îşqê ji xwe ra kirin musexxer

Can û ceger û dil û hinavan
Dest û ser û pê û pişt û çavan

Wellahî yekê nemaye raşet
Billahî yekê nemaye şaqet

Bizdandine wan ji min elaq
Bi-l-cumle dibên ko neşnu aşîq

Napirsî li halê min tu zalim
Hêja tu dibêjî ez nenalim«

Evrengehe wî ko kir tezellum
Tacdîn qe nema ji bo tekellum

Ew mane digel evan birînan
Behşa me li ser Sitî û Zînan

16. Ew ji vegerîn bi wî libasî

Ew ji vegerîn bi wî libasî
Hêdîr şeliyan ko kes nenasî

Herçend-i kirin libas-i tebdîl
Emma nedibûn ji halî tehwîl

Îşqê kiribûn wisan mubeddel
Êdî nediçûne halê ewwel

Qeç kes nedigo Sitî û Zîn e
Xelqê we dizanî ecnebî ne

Dayîneke wan hebû zemanî
Teşbihê belayê asimanî

Zala felekê li ber zebûn bû
Wê nav ji pîrê, Heyzebûn bû

Ew hat-i ji xefletê bi ser da
Fekrî ko cilê di wan di ber da

Rûniştine bêmezaq û meşreb
Winda kirine zeqen di xebxeb

Ye^c nî di tehyur û melal in
Mehpare di haletê webal in

Cilwa bûyî cewcemê di taze
Rengê semenê bi cayê xaz e

Kafûr mişil îzarê qanî
Şorgul geriyane ze fêranî

Zanî ko perî di bêlibas in
Meqbûbê mehebbetê unas in

Go »ey hewesa dil û hinavan
Heryek ji we rohaniya du çavan

Hafîz ji we ra meger Xwidê bit
Canê me ji bo we ra fidê bit

Hon hinde muqeyyed in di qeydê
Îro bi tenê ko çûne şeydê

We zû şemirand ji bo çi sersal
Hon rast bibên ku bûye ehwâl?

Bêjin ko muqeddime çi reng e
Ev hîret e ya xiyal e beng e

Hon bo çi hezîn in ey meçaya
Nînin çu netîce bê qedaya

Hon bêjine min ku bû qediyeye?
Kengê li me xef dibit xebiyeye

Ez dê nihe remlekê birêjim
Ismî û demîrî ez bibêjim

Yan şûşe û mendela xwe danim
Mahiyyetê halî dê bizanim«

Wan gotine daye³ê nihanî
Em şubhe ko çûne der ji xanî

Herçî li me bû duçar û peyda
Hadir geriya cunûn û şeyda

Axir ko ji heddî çûye der cor
Cewrê li me aqibet nima dor

Em jî geriyan melûl û mexbûn
Hatîne ve em xefif û mecnûn

Dayîn bi teennî û tewella
Çû bal ve, daye wan tesella

Go »hon bi cemalê şehriyar in
Heryek ji we şah û xundikar in

Kî bit ko nebit muftî^c û muhtac
Kî bit ko nedit we bêteleb bac

Herçî we hebandî ey perîzad
Husna we dikit ji bo we munqad

Xasma di vî şehri bit we dildar
Ez dê wî bikim niha xerîdar

Bêjin kî ye da biçim bibînim
Hadir bikirim ji bo we bînim«

Wan gotine Heyzebûnê şahir
»Derdê li me ey tebîbê mahir

Bêsubhe dewa ji dest te têtin
Teqrîr eger ji dest me bêtin

Teqrîr û edakirin mehal e
Tedbîr û dewakirin beçal e

Hindî hene kîj û kur di Buhtan
Belkî di cemî^cê bejn û buhtan

Kes nîne bi lu^tf û husnê meşhûr
Illa ko di deftera me meş^tûr

Ye^c nî hemî rû bi rû me dîne
Hindî di vî şeh^rî ademî ne

Îrohe du keç xerîqê şîba
Ser ta bi qedem debîq û dîba

Zîbende ji şiklê şahê xawer
Tabende ji rengê mahê enwer

Nageh li me bûn duçar û zahir
Gêr bûn ji dûr ve herdu nadir

Em çûne bi ser binên ko kî ne
Fekrîn ne wek me ademî ne

Tehqîq melek we ya perî bûn
Lewra ko li av û gil berî bûn

Gava ko me dîtin ew perîzad
Em jî geriyân ji  eqil azad

Ew herdu wekî du camê Cemşîd
Em herdu mişalê Mah û Xurşîd

Gava weko pêk ve bûn muqabil
Mişbağ û zucac bûn mu adil

Qarûre ji necmê mun ekis bû
Nûrek me bi qelbî muqtebis bû

Qendîl û fitîle ger ji wan bû
Agir ji ruxê me herdiwan bû

Zeytê me û agirê me dîsa
Ber bû me we dil me pê eyîsa

Şohtîn xwe bi xwe nizan çî hal e
Hişyarî ye, xewn e, ya xeyal e«

17. Dayîn heyirî ji macerayê

Dayîn heyirî ji macerayê
Go »ey rûh û qalibê di dayê

Hon çûne teferruca rewalan
Farix ji te eşşuqa xezalan

Şiklê ko we dîtê bêmeal e
Meyla we bi qismê jin mehal e

Meyla beşerî beşer divêtin
Emma we keçan puser divêtin

Keç qeş li keçan dibin xerîdar
Bê neqdê kuran mehal e bazar

Kur ayîneyê cemalê zât in
Keç mezherê pertewa şîfat in

Bê zât û şîfet ʿereq mişal e
Cewher nebitin ʿereq beçal e

Qa'im dibitin ʿereq bi cewher
Bê şemis qemer dibit munewwer?

Meyla ji ruxê kuran berî bit
Şed car-i ko horî û perî bit

Ew meyl ko dê bikit we meftûn
Ew Leyl ko dê bikit we Mecnûn

Mecnûn ko nebit  ed l  Leyl 
Leyl  ku dikit bi Leyl meyl ?

Gul qet li gulan dib te  a iq?
 Ezra xwe bi xwe dib te Wamiq?

Xwisrew neb ya siwar   ebd z
  r n li  ekir dib ye Perw z?

Ferhad c wa siri k  pirx n
Neyna nedid  siwar  gulg n

J ew endehe  alema ricalan
Begzade   sade   rewalan

Dil qe  we nebit bi kes ve ma il
K jin di edan    erazil

B  nam   ni an    eyri me r f
Qelb  we bi wan ko b ye me   f

Ev emre bi min qew  me al e
Ev xewn e we d t  ya xeyal e 

Z n  ko bih stin ew me an 
Ev nexme ji perdey  deran 

Evrenge gote dayeya p r
» alib te nemaye  eql   tedb r

Te d'go ko bi de[˘]wet û [˘]eza'im
Hâlê ko xefî bitin dizanim

Şiklê ko me dî ne bêmeal e
Teḥqîq e ne xewn e ne xeyal e

Wan ger melek û eger beşer bûn
Ger qismê nisa û ger puser bûn

Enguşteriyê di wan evan e
Înane me wê ji bo nişan e

Remlê tu bi rast eger dizanî
Xatem ev e dê bizan xwedanî«

Wê şehleya hîlekar û cazû
Go »bîne ji bo me xateman zû

Da îşeve remlekê birêjim
Hetta şibe şahîban bibêjim«

Haqîr Sityê nigîn deranî
Da destê [˘]ecûzeyaya zemanî

Zînê wehe gote Heyzebûnê
»Min dil bûye werṭeyek ji xûnê

Gava weko werṭe tête coşê
Weqtê ko dikit bikit xuroşê

Teskîn dikit ev nigîn dilê jar
Dem dem ko didim di çesmê xwînbar

Zinhar eger dibî nigînê
Zû bîne ve bo me dilhezînê

Lewra bi wê ye me şebr û saman
Ew bo min e xatema Silêman«

18. Wê delleyê bêfeşal û muhtal

Wê delleyê bêfeşal û muhtal
Şubhî xwe gihande pêşê remmal

Zêrek du birin di dest xwe bo pîr
Evrengehe kir demîr-i teqrîr

Go »min du kurik heyin di meşûm
Bêbab û yetîm û jar û mehrûm

Roja weko bûye îd û sersal
Ew jî bi terîqê tebê eţfal

Rabûne ve herdu çûne geştê
Xûlan xeliţandibûn li deştê

Îrohe dema ko bûne peyda
Dîn in teles in cunûn û şeyda

Hatîne ve bêlibas û tazî
Geh geh dikirin fıţan û gazî

Bêhiş dikevin gelek dimînin
Gava weko radibin di dîn in

Ev xateme ne ewan di dest in
Goya tu dibê bi van di mest in

Ey waqifê remz û kaşifê raz
Bêçare me ez tu çareperdaz

Işsan bike qenc jê xeber de
Kanî şebiyê di min çî derd e

Mecnûnî ye şer^c e ya hewa ye
Çawa mereç e çî bo dewa ye

Ey murşid û pêşewayê muqbil
Hêllalê^c uqûd û hêllê muşkil

Sirrek heye wê di van nigînan
Peyda ye li nik we dûribînan

Eşhabê nigîn bibêje kî ne
Cinnî ne, perî ne, ademî ne«

19. Ew warisê ‘ilmê daniyalî

Ew warisê ‘ilmê daniyalî
Gava fikirî di şeklê falî

Fi l-ħali di rehmê ummehatan
Bê weçê tewelluda nebatan

Leħyan û neqî bi yek ve dîtin
Tacdîn û Sitî bi yek ve dîtin

Şiklê ferehê digel xemê dî
Bêperde wî Zîn digel Memê dî

Evrengehe gote qaşida pîr
»Meqşûd bi mekr û kizb û tezwîr

Ma qeç dibitin ji bo te hasil
Bê rastirûwî meħal e menzil

Te digo ko kurê di min di dîn in
Nabêjiye min Sitî û Zîn in

Roja weko çûne geşt û seyran
Wan dîne li rê du dîdeħeyran

Ye nî du kurê di serwiqamet
Rabûye li wan kuran qiyamet

Fi l-ḥali evan du afitaban
Dil çûye ve bal du mahitaban

Ew bûne ji ʿiṣqê van di bêhûş
Ev bûne ji ḥusnê wan di medhûş

Ev şîfteyê belayê ʿiṣq in
Ew teşneyê Kerbelayê ʿiṣq in

Ev xatem yê di wan kuran in
Van jî du nigîn di destê wan in

Çawan xemilîne ev kuranî
Ew jî geriyane cil keçanî«

Pîrê wehe gote şêxê remmal
»Min şubhe nema di keşfê eḥwal

Lêkin tu bibêje ew çi eşl in
Qenc keşif bike ko ew çi nesl in

Begzade ne ew ʿalîmeqam in
Cundîneseb in weya ʿewam in«

Şêx go ko »di dînê ʿiṣqibazî
Bey ʿek heye ew dibên terazî

Bê şertê kefa ʿetê rewa ye
Şertê mute ʿaqidan riḍa ye

Xasma ko kurê di van bijarî
Durdane ye êk û êk mirarî

Begzade ye yek ji neslê mîran
Yek jî bi neseb kurê debîran«

Wê sahireyê ji bo nişane
Dîsan xeberek kire behane

Go »aşiq û mubtela û dînan
Meftûn ji bo Sitî û Zînan

Ew nabine qabilê hisaban
Naguncine defter û kitabên

Şêxim, tu dizanî ev Cizîr e
Têk da kubera û kurd e mîr e

Ihsan bike perdeyê hilîne
Ew herdu melek bibêje kî ne

‘Ehda me webit tenê bibînîm
Çil zêrî biçim ji bo we bînîm«

Şêx go »tu here bibîn wişaqan
Tefîş bike cih û wişaqan

Herçî ko dibêjin ew ‘elîl e
Ew ‘ille ji bo te ra delîl e

Binimê xwe bi şûretê tebîban
Bêperde dibînî wan hebîban

Gava ko te dîtî ew melekwar
Keşf e ji qumaşî ra xerîdar

Xaşma ko di destê wan nigîn in
Menqûş li wan Sitî û Zîn in«

Rabû ve ecûze şubhê Luqman
Ser ta bi qedem dewa û derman

Qarûre û huqqe neşter û kîs
Hilgirtin ewa xebîşe telbîs

Danî paşila xwe çend kitêbek
Din'ma bi hekîmekê ecêbek

Haqîr xwe gihande pêşekaran
Fi l-ħali bûye nedîmê yaran

Wan go »tu ji kû ve tê, çi pîr î
Xalib tu ji ilmekê xebîr î«

Go »gerçi ko zahirî hekîm im
Zêde bi du illetan elîm im

Za'îl dikim ez qewî du janan
Derdê bedenên û derdê canan«

Wan go »tu ji bo me ra xeber de
Derdê ko li can-i bit çi derd e«

Wê got-i ko »hon meger nebîn in
Wî derdî elametî nehîn in

Ew derdekê zêde bêmecal e
Şîhhet ji wî derdî ra meħal e

Dûr bit ji we ew gelî rewalan
Ew berq e di şûretê şepalan

Gava vedidit wekî birûsk e
Bêşu^{le} û pêt û bêçirûsk e

Bêcurhe û qerhe û birîn e
Navê li wî derdî her evîn e

Emma we dişojitin hinavan
Xwîna dilî tê ji herdu çavan«

Wan gotine wê ko »xeyri meqdem
Hala nexweş in ji me du hemdem

Ihsan bike herdiwan dewa ke
Derman ke bi new^{ekê} tu rake

Herçî tu dibêjî em wisa kîn
Herçî tu dixwazî em eda kîn«

Pîrê xwe gihande nik merîzan
Weqtê fekirî di wan ^{ezîzan}

Wê gote bi hemdem û delîlan
»Tenha me bihêlin û ^{elîlan}

Da ez bikirim vî derdî teşxîş
Paşê bikim ez dewayê telxîş«

Hevrê hemî çûne der ji ba wan
Pîr ma û tenê digel du lawan

20. Bîmarê bi derdê 'îşqê bedħal

Bîmarê bi derdê 'îşqê bedħal
Nageh fekirîn ko çûne haval

Rûniştî ji pêş-i wan ve zalek
Qametçiviyayî renghilalek

Aheste kelamekê dibêjit
Digirîtin û hêstiran dirêjit

Gotin »çi kes î tu ey dilaram
Bo çi digirî weha bi nagam«

Wê go bi serê Sitî û Zînê
Meħda ji we ra dikim girînê

Mexşûş ji nik Sitî û Zînan
Hatim li we xweş bikim birînan

Enguşteriyê di we evan e
Înane me wê ji bo nîşan e

Hon hilgirin û bidin nigînan
Bednam mekin Sitî û Zînan

Ez qaşid û hon ji bo me meqşûd
Hon min mekin ê murad-i merdûd«

Ev mijde ewan dema kirin gûş
Yekcar-i ji şahiyân nema hûş

Hişyar-i ko bûn demek newestân
Fi l-ħali bezîne pê û destan

Tekrar li dest û pê û dawan
Şed bûse didan ewan du lawan

Dayîn heyirî ji iştîyaqê
Berda giriyê ji iftiraqê

Go »xem mexwin ey murad û meqşûd
Mizgîn ji we ra bi heqqê me' bûd

Tewfîq refîq bit ji barî
Ez dê we bikim bi sihirkarî

Hon cumle li 'erdeke cema bin
Herçar-i bi meqşeda xwe şa bin

Nam û neseba xwe hon 'eyan kin
Sirra dilî bo me ra beyan kin

Da ez vegerim bi van nigînan
Tesxîr bikim Sitî û Zînan

Te' cîlê bikim ji bo şewabê
Zû bême ve ez digel cewabê«

Tacdîn nigîn ji dest deranî
Da destê 'ecûzeyâ zemanî

Mem t^e fikirî ko bê nigînê
Kengê dikitin medar û jînê

Go »daye, tu min bidêre me^c zûr
Kî canî didit ji dest xwe destûr

Ev xateme ism e, ger tîlism e
Min can ew e, qalibê me cism e

Ey daye, tu qaşidê hebîb î
Bêşubhe li derdê min t^ebîb î

Şedqe³e ser zî-l-cemali Zînê
Mestîne ji destê min nigînê

Gava tu diçî ve ey wefadar
Evrenge ji min bibêje dildar

Ew şah e egerçi ez geda me
Eltafê şehinşeha ne, am e

Ez bende ne la²iqê wişal im
Xursend-i bi şûretê xiyal im

Rađî me ji ewqeder cemalê
Min bînite xelweta xeyalê

Her gah ji ahê dil bişirsit
Geh gah li hâlê min bipirsit«

21. Ew herdu nihalê ʿerʿera şeng

Ew herdu nihalê ʿerʿera şeng
Rûniştî mişalê xunçe dilteng

Çeviyayî, bi fikr û sernişîvî
Herleħze ji dayeyê bi hîvî

Mexmûrê xebûqê bênihayet
Muştqaqê şebûhê bûn bi xayet

Dîtin ko ji nagehî tebîbe
Wê hat-i bi şûretek ʿecîbe

Zîn û Sitiya ji ʿişqê medhûş
Wan daye kirin rewan der axûş

Gotin »bi Xwidê kî ey dilaram
Aya te kirîne ew melek ram

Remla te çi go, perî te zanîn
Yan herdu di şûşeyê te anîn

Tîra li me kun kirî siwêda
Aya te beyan nekir ko kê da«

Wê go »bi serê we yê mubarek
Şed car-i qesem dikim, ne carek

Ez hatime vê demê ji ba wan
Emma guncha mi tê bi lawan

Herdem ko Sitî û Zîn dibêjin
Şed reng sirişkê xwîn dirêjin

Qurbana we bim bi vê kemalê
Ew herdu beşer bi wê cemalê

Çawa we bijarin ew du mumtaz
Zîbendeyê weşl in ew serefraz

Wellahî qesem dikim bi barî
Ew herdu durê d' we bijarî

Nabin di çu ber û behr û kanan
Nînin we melek di asimanan

Ew herdu ji bo we ra seza ne
Mîrza ne eger we ger geda ne«

Ew delle bi dil we bûye delal
Dildade ji pêş ve man demek lal

Zîn û Sitiyan nema di dil hûş
Gava ko ewan kir ev xeber gûş

El-qîşse ji kunhê macerayê
Hişyarî ko dayeyê didayê

Agir te digo gihande neftê
Pêt jê diçû asimanê heftê

‘Işq agir e ten çiyayê Tûr e
Dil ew şecera bi nar û nûr e

Muşkat e qefes qebes çira ye
Can zeyt e, fitûl-i wê xefa ye

Dil şûşe ye, ew çira di nav e
Sir cuz³ e, di kulli da belav e

Bi-l-kul ji serî hetta bi eqdam
Şohtin bi wî agirî dilaram

Gotin »ji me ra tu dilnewaz î
Ey daye, ji bo me çaresaz î

Dehqan tu yî em wekî nihâl î
Ezman tu yî em bi xwe di lal î

Ger lehzeyekê nekî tu guftar
Ger sa^cetekê nebî tu xemxwar

Em dê weko xar û xes heba bin
Em dê weko berg berhewa bin

Ey waqifê waqî^catê dêrîn
Em xeyri te meħreman nedêrîn

Tacdîn û digel Memê te gotî
Perwane ne per li wan me şotî

Ew jî nuhe pir di intîzar in
Belkî ji me zêdetir niçar in

Rabe here zû bibêje Tacdîn
Ger dê te Sitî bivê, Memê Zîn

Mizgîn ji we ra, me hon qebûl in
Em jî ji we zêdetir melûl in

Îşqa we celew ji me reva ye
Manî^c li me perdeya heya ye

Ew perde ji bo we ra ^cedîm e
Bêperdeyî bo we ra qedîm e

Xwazgîn û wesa³it û wesîle
Herçî ko ji ba we bèn cemîl e

Evrenge bibêje wan hebîban
Mecmû^cê mewalî û xeîban

Hindek ji we ra bibin ricaçî
Hindek ji me ra bibin di^caçî

Belkî kiribit Xwidê muqedder
Weşla me û we bibit muyesser«

22. Xweş weqt e ji bo ʿelîlê muştay

Xweş weqt e ji bo ʿelîlê muştay
Xaşma ko ji bo qebîlê ʿuşşay

Dermanekê şîhhet û şefayê
Mizgîn û beşareta wefayê

Nageh bigihîte wan ji durdan
Azade bikit ewan ji derdan

Ew daye ji rengê Erişteşalîs
Ser ta bi qedem libasê telbîs

Dîsan ketî şûretê ʿebîban
Hâdir xwe gihande nik ʿhebîban

Ew mijde wekî me gotî, gotin
Ew şûretê wekî neşotî, şotin

Emma bi wî agirî we geş bûn
Te digo qe nexweş nebûn di xweş bûn

Goya ko ewan ji dest Filaşûn
Xwarin bi yeqîn dewa û meʿcûn

Rabûne ve çûne nik hevalan
Çendek ji meharim û rewalan

Agah kirin ji macerayî
Rabûn bi te^cesşsub û tebayî

Gava ko ewan bihîstî mizgîn
Hay dan bi tebayî xelq û xwazgîn

Hindek ^culema û hin di ^cadil
Hindek umera û hin di cahil

Rabûne ve cumle çûne nik mîr
Evrenge kirin qedîyye teqrîr

K^cey waliyê mulk û mal û millet
Wey hamiyê dad û dîn û dewlet

Tu sayeyê luţfê girdegar î
Îro li me şah û xundikar î

Şah î neşera te kîmiya ye
Mah î eşera te pirçiya ye

Herçî te vexwend ew ^cezîz e
Herçî te nexûd bêtemîz e

Herçî te kire çirax û geş kir
Ger haxirab e jî te xweş kir

Tacdîn egerçî mîriza ye
Nisbet bi te bende ye geda ye

Hatin ko bikin ji dil di^cayê
Fi l-cumle dikin ji te ricayê

Tacdîn Sityê ji te dixwazit
Ew qul bi çiraxiyê dinazit

Ew bende ye wî bigêre azad
Zîbende ye wî bidêre damad«

Mîr go ko »heçî we dît-i la'iq
Elbette ji bo me ra ye fa'iq

Herçî ko wekîl e bêt û rûnit
Mewla kî ye xuþbeyê bixûnit

°Eqda Sityê me kir li Tacdîn
Icabe ev e qebûl e amîn«

Fi l-ħali Çeko bezî û pê mîr
Teqbîl-i kir û qebûlê teqrîr

Mecmû°e mela û şêx û mîran
Axa û ekabir û feqîran

Vêk ra bi devê xwe wan şena kir
Têk da bi dilê xwe wan di°a kir

Mîr go »biqutîn def û rebaban
Bînin hemî şerbet û şeraban

Da bezmeke şadimane danîn
Îrohe ko şubhe em nizanîn

Dê şubhetê vê demê di xweş bin
Ya dê bimirîn we ya nexweş bin

Ûibla ne leyalî, ey mewalî
Kanî çî dizên °ele t-tewalî

Ev şîwen û şahî teweman in
Ev çerx û felek di bêeman in

Geh nûrnîma ne gah mezlem
Geh sûrnîma ne gah matem

Gava ko dibînî weqtê °uşret
Da fewt nekî zeman-i furşet

Lewra ko zeman mişalê şîr e
Nabêjîtin ev mela ye, mîr e

Îrohe ji bo rişayê Tacdîn
Min jî ji xwe °ed bikin bi xwazgîn

Evçende zeman e ew xulam e
Da°im di xulamîyê tamam e

Ew hinde di xidmeta me da bû
°Emrê wî di ber me da fena bû

Şerç e di şerî°eta wefayê
Em jî ji wî ra bixwîn cefayê

Îrohe di xidmeta wî rabîn
Bi z-zati di xidmeta wî da bîn

Mîrê wehe kî bitin ko canî
Şabaş neditê bi şadimanî

Ger min hebitin hezar û yek ser
Wan cumle di rojekê bi defter

Ger ez nekirim fida bi carek
Mîrînî li min nebit mubarek«

Tacdîn ko di xidmeta emîr bû
Çeşna wî di dest û çaşnegîr bû

El-qîşşe bi şewketa xwe ew mîr
Rabû bi xwe bûye çaşnigîr

Kêşa wî bi meclisa xwe xwanek
Goya kire ferş asimanek

Qurşê meh û mihrê asimanî
Înan te digo bi cayê nanî

Ev lengeriyê di zîv û zêrîn
Şubhet felekê di jor û jêrîn

Her şehnê mezin mişalê bircek
Serpoşê li ser ji rengê durcek

Her tebsî û kaseyê di fexfûr
Yek exterê pirçiya yê pirnûr

Cedy û Hêmelê di asimanî
Biryân û kebabê meyhimanî

Her kase û tebsiyek yek enbar
Serşar-i şebîhê nefsê emmar

Enwa^ê te^ê amê çurp û şîrîn
Elwanê xida û nuqlê rengîn

Van meşrebe û eyaxê çînî
Dewran dikirin bi nazenînî

Seyyare şîfet bi geşt û seyran
Herçî ko didî dimayî heyran

Narinc û turinc û nar û lîmo
Nûbaweyê şaxisarê mîno

Fanîz û nebat û qend û şekker
Mawerd û zabad û misk û ^êenber

Hindan dikirin me^êide xaze
Hindan dikirin dimax taze

Mecmer geriyan bi ^êud û ^êenber
Bûn cumle meşamê can mu^êetîter

Ramîşger û xweşnewa û xweşdeng
Şayeste û xweşqumaş û xweşreng

Hevdeng hinek bi şewtê sazan
Hemdeng hinek bi fexr û nazan

Meşnî û kemançe ^êud û tenbûr
Çeng û def û şurna û şentûr

^êUşşaq û newa, ^êiraqî û ewc
Vêk ra dikirin bi rastî zewc

Awaze û şu^ˆbe û meqamat
Bêperde bi mu^ˆciz û keramat

Zahir ko dibûn ji nayê gerdan
Xaretgerê^ˆ eql û dîn û îman

Saqî şewişîn bi abê engûr
Muṭrib herişîn bi şeytê şentûr

Qewwal û muṭennî û xezelxwan
Mexmûr û siyah û mest û sekran

El-qişşe li rexmê seb^ˆi şidad
Danîn bi wî resmî^ˆ urs-i binyad

Xeṭṭatê felek ji dest qelem ket
Celladi dikir ko wî qelem ket

Nahîd bi^ˆ erdê da dida çeng
Meh çû veşirî di Bircê xerçeng

Keywan di Delwê da nihan bû
Bercîs di Hûtî bênişan bû

Dinya hemî bûye^ˆ eyş û^ˆ uşret
Zala felekê ji kerb û ḥesret

Çu j^ˆ dest nedihat û maye^ˆ aciz
Naçar-i^ˆ ecûze bûye Kadiz

Şeyxûxeyê çerxê rengsemawî
Rehwar-i sema^ˆi kir rehawî

°Alem hemî bûye °uşretabad
Şehrî û bedewî, °ebîd û azad

Mustexreqê ni°met û ðereb bûn
Mustecme°ê şahî û le°eb bûn

Rabû ve ko xwan ji ber xewaşan
Saqî geriyan bi cam û kasan

Mîr xwendine pêş Memo û Tacdîn
Go »çerx-i li min Memo tu şûşbîn«

Ew herdu kirin tamamî melbûs
Rabûn bi edeb etek kirin bûs

Rûniştin û pêk ve wan vexwarin
Ewroj bi yek ve rabiwarin

23. Weqtê weko nû^cerûsê Xwirşîd

Weqtê weko nû^cerûsê Xwirşîd
Neh qubbe mişalê cam-i Cemşîd

Fi l-cumle kirin bi rux mucella
Goya ko kirin bi zêr muçella

Meşşate û daye û perestar
‘Işqê kirî cumle germibazar

Çûn zeyn bikin Sitî û Zînan
Nazende bikin du nazenînan

Ewwel fekirîn di zilf û xalan
Dîtin ko dilan dibin bi talan

Gava fekirîn di qewsê ebrû
Bûn şubhetê wesme jê siyehrû

Fekirîne ruxê di wan di taze
Şermende dibûn bi cayê xaze

Qadir nedibûn ji surmeyê reş
Ahûyê xeten bikin muşewweş

Ser ta bi qedem ji rengê şane
Şed se^cî kirin ji bo behane

Meħda ji du ahûyan yek ahû
Wan seh nekirin heta serek mû

Illa sermûyekê miyan bû
Ew jî bi meşel ne ten, ne can bû

Qeṭ^c a ji mexafeta şikestin
Qeṭ lê kemerek nehate bestin

Kes dil nedida çu lê bibînit
Belkî ko ji nazikî şikînit

Ma dest dida ko dest û pence
Henna bikitin bi rengê rence

Neqşê ko Xwidê kirî muxeyyer
Kî qadir e wî bikit muxeyyer

Axir geriyan ji rengî me²yûs
Ew man û hena û reng û pabûs

Zînet ji qedê di wan hebîban
Bexşîne zemîn tela û şîban

Ferxunde kirin bi ferqê efser
Tabende kirin bi tacê gewher

Serlewheyê şefheyê muşenne^c
Zîbende bi zîwer-i mureşşe^c

Pîraye ji rewneqa cemalê
Bû hale li xermena hilalê

Elmas û zumerred û merarî
Xal û xeṭ û ṭurreyê di ṭarî

Manend-i kitabê şa'iran e
Mewḏû' bi weḏ'ê xane xane

Ev rewneqê 'arîdî û zâtî
Bû nusxeyê siḥr û mu'cizatî

Ebyat bi cem'ê bûne dîwan
Ayat bi şun'ê bûne Qur'an

Ew şun'etê ustadê muṭleq
Herçî ko didî digo »huwe l-ḥeq«

Tezyîn ko tamam bû li bûkan
Ayîn kete çarsû û sûkan

Enwa'ê tecemmul û melabis
Elwanê cewahir û nefa'is

Şed carîye û dused benî çûn
Zerbefilibas û zerbenî çûn

Naqe bi qîṭar û dur bi qeṭar
Yaqût bi bar û zêr bi xerwar

Xaric ji te'edduda ḥisaban
Xariq li teqeyyuda kitaban

Nedihate te'eqqul ev cihaze
Nedibûn muteḥemmil ew cemaze

Vê debdebeyê we kirine  aşiq
Bû zelzele rakirin xelayiq

Şehrî, ji muzekker û mu enneş
Fi l-cumle muzeyyen û mulebbes

Teşbîh-i bi behrê pir temewwuc
Cunbuş dikirin xere  teferruc

Nageh geriya bi Cûdî meftûh
Dergahê kerem li keştiya Nûh

Ye nî ko  imareta Sitî t e
Qeşra periya bi rasitî t e

Her texte ji   d e şendel s i
Textek xetebend  aben s i

 Erşek ji cewahiran mureşşe 
Belq s cel s û l e murebbe 

Dest best  ji p ş ve p şekaran
Durr nkemer û guherguharan

Şed Aşef-i berxiya wek  ba
H emmal  fikir bi  erş  dilş a

Hilgirtine ser ser  xwe ew mehd
Dest dest direvand ji hev bi şed cehd

Ew textirewan wek  gem  b 
Behra ko bi ser ket adem  b 

Behrek ji hewa ko bête coşê
Naçar ji dil dikit xuroşê

Xelqê cihê cumle aşiqan e
Perwane û şemê der miyan e

Şofi û mela feqîr û paşa
Vêk ra li teferruc û temaşa

Xelqê ko ji dest xeman bi feryad
Ferdek qe nema nebûyê dilşad

Her berderekê şemaşeyek lê
Her mecmeêkê temaşeyek lê

Te digo ko erûs eynê can e
Lew bûne beden li pey rewan e

Sazan mirî hey kirin wekî şûr
Kûs û def û kerrena û naqûr

Şabaş û şeda û gaze-gazan
Guhdar-i xênî kirin ji sazan

Vêk ra ko şeda ji wan bi derket
Qeşra felekê şeda bi ser ket

Ev eys û neşat û şadimanî
Nadîde bi dîdeyan zamanî

Fulka feleka melek di navê
Mewcan ko reva di weqt û gavê

Ev tēṭene û şî^ˆar û ayîn
Çûn lehzeyekê gihane Tacdîn

Tacdîn bi xwe bûye padişahêk
Mem jî li tēnişt şubhê mahek

Rûniştî di şehnişîn-i^ˆ alî
Cem^ˆek ji ekabiran hewalî

Rabûn li teferrucê vewestan
Wan cumle tēbeq di herdu destan

Manend-i tîbaqê asimanî
Yaqût û zumerredê di kanî

Ruhtin tēbeqê di wê nişarê
Jor da li^ˆ imareya nîgarê

Emma tēbeqê di wan hemî pir
Zêr û wereq û cewahir û dir

Yeṭma kir genc bûne maşa
Xîzan hemî bûne mîr û paşa

Şed car-i li hêviya herîşan
Xaric ji çevandina xesîsan

Faḡil ji kerameta kerîman
Za^ˆid ji xwidaniya le^ˆîman

Xîzan û geda we bûne mun^ˆem
Muflis bûye zenperest û muṭlem

Xîzan û geda xênî û zengîn
Şadan û hezîn û şa û xemgîn

Êdî nedibûn ji hev muşexxeş
Te digo hemî mîrek in murexxeş

Têk da di munasib û muwafiq
Vêk ra di muşafih û mu^caniq

Haşil ko ji meqşeda seramest
Bûn ew der û ban û ew sera mest

Hin mest û hinek dikir di bengî
Xwanende û bezlego û çengî

Her bengî û serxweşê di Botan
Têk hatine çerx û baz û lotan

Bêrîte sema û saz û govend
Şêrîn û şekerleb û şekerxend

Êzra û rewal û bikr û merdan
Hor û melek û perî û wildan

Gulpeyrehen û semenqebayan
Şekkerdehenan û qendixayan

Zerînkemeran û keckulahan
Tel^cetqemeran û xeşiyahan

Sîmînbeden û semen^cezaran
Sêvînzeqen û memikhinaran

Ev mûyemiyan û marê gîsû
Ev çardesale çar ebrû

Merdan û murahiq û mucerred
Lawê weko xeç wekî zumerred

Xweşdeng hinek hinek di xweşreng
Hin cergebezî û hin dîger leng

Bi l-cumle li rexmê vê ecûzê
Ye nî li xilafê piştikûzê

Kîjê di sivik kurê di lawîn
Manend-i benat û mişlê Perwîn

Hin da'irebend û hin di dewwar
Hin silsilebend û hin di seyyar

Encumşifet encum in firûzan
Heft şev di tamam û heft-i rûzan

Bezma Sitiyê û cem-i Tacdîn
Gêran bi vî rengî zîb û tezyîn

24. Daman-i ʿerûsê pakê gerdûn

Daman-i ʿerûsê pakê gerdûn
Damad ko kir bi mihrî gulgûn

Ṭarîṭî bi rohniyê ko rakir
Xem şubhetê zulmetê fena kir

Weqtê seherî ji roj-i heftê
Agir te digo ghişte neftê

Germiyyet-i narê qurbê meqşûd
Rakir ji wucûd-i ʿaşiqan dûd

Cemʿiyyet-i xasê ateş û bad
Elbette dikit mirovî berbad

Ev ʿîşq û hewa ko bûne dildaş
Can û dilî dê bidin bi şabaş

Şebra şewiṭandî iftiraqê
Têk soht qiran û ihtiraqê

Deryayê meḥebbet uştulum kir
Aram û şekîb û şebir gum kir

Meḥbûb û muḥîb ji ferṭê teşwîr
Hatin ko bibin bi şewqê teqdîr

Meşşate û mihreban û dayîn
Şoşbîn û meharimê di Tacdîn

Mustewcibê weqt dîn mullaqat
Bermucib û muqteḍayê ʿadat

Mecmûʿê mubexxirat û muʿtir
Memzûcê mufferihât û muskir

Cam û qedeḥ û eyax û mexmer
Ev miskê zebad û ʿûd û mecmer

Mawerd û gulab û ʿitr-i şahî
El-qişşe ji mahê ta bi mahî

Esbabê neşat û ʿeyş û ʿuşret
Alatê şefa û zewq û şuḥbet

Ewçend kirin ewan muheyya
Meḥḍa mirî pê dibûn muheyya

Araste bû ʿerûsxane
Dîwar û der û ʿurûsxane

Rabûne ve xaşekî û xadim
Hindek di eqarib û meharim

Şemʿek bi temame muṭella
Şemsek bi cemale mucella

Hilgirtine ser serê xwe reqqaş
Înane meyanê meclisa xaş

Şem^ê bi zebanê halê bêqal
Evrengehe kir beyan-i ehwâl

K^{ey} aşiqê bêqerar û bêtab
Ger şubhê min î xwîdan teb û tab

Rabe here hecleya^ê erûsê
Pabende bibe bi payebûsê

Şem^â te wekî te intîzar e
Şewqa te li can û cismî nar e

Şohtin te bes e mişalê şem^{an}
Bes şubhetê min bibare dem^{an}

Ger^ê aşiq î rabe şubhê ferraş
Canê xwe bide nişar û şabaş

Ey sa^{iyê} meqşeda tewafê
Wey salikê menheca meţafê

Ew qible û ke^{beya} te meqşûd
Nêzîk-i te bû ye emrê me^{bûd}

Beyt û hecer û meqam û hucre
Se^y û teleb û tewaf û^{umre}

Barî ji te ra kirin muqedder
Ha bûne ji bo te ra muyesser

Av î tu rewan be pêş-i selwê
Şêr î tu heman kerem ke xelwê«

Tacdîn ji şûretê şemalê
Me^çnayê mehebbeta şepalê

Zanî bi te^çemmul û bi idrak
Rabû ji cihê xwe çist û çalak

Yarê xem û şahiyar Memê jar
Vê ra bûye şahib û silehdar

Destê wî di dest û dil di dil bû
Bû hacibê derge şîr li mil bû

Tacdîn bi vî terzî çû serayê
Mem ma li derî digel du^çayê

Lewra ko mexwuf bû ew mulaqat
Melzûm e li ^çaşiqan mu^çadat

Ger qîşmê muhibb û ger hebîb in
Elbette bi dijmin û reqîb in

Hin dêw û hinek ji wan perî ne
Hindek di munafiqê ademî ne

25. Zava bi edeb ko çû ji der dan

Zava bi edeb ko çû ji der dan
Şem^ca ko li pişt hıcab û perdan

Rabû ko ji pêş ve çû xeraman
Kêşa li zemîn bi naz-i daman

Zulfê di xwe kirine pay-i endaz
Destê di xwe kirine ferq-i perdaz

Dêma ko bi nûrê Beyti l-eqşa
Qendîlê felek bi wê teyîsa

Mexmûrê xebûqê derdê hicran
Muştqaê şebûhê weşlê canan

J^oewwel ve li ^cadetê mubahî
Destê xwe dirêj kire şurahî

Noşî ji şurahiya şekerleb
Noşîn qedehek ji mey leba-leb

Mexmûr-i ko defi^c kir meya nab
Bêhn kir gul û sunbulê di têrab

Geh nêrgis û lale gah şorgul
Reyhan û binefşe gah sunbul

Têk têk ve didan û têk dibestin
Hin bûse didan û hin digestin

Ewçend-i bi yek ve radimûsan
Nobet nedidane hev li bûsan

Elmas û guher cebîn û dindan
Tebdîl bûyin bi le'î û mercan

Deryayê mehebbetê we kir cûş
Dest gerden û leb bi leb hem axûş

Medhûş bûyin bi wê mudamê
Bêhiş we ketin ji ser qiyamê

Qadir nedibûn bikin qu'ûdê
Gêr bûn bi yek ve bo sucûdê

Tekrar ji secdeyê ko rabûn
Ewçend-i bi yek ve herdu şa bûn

Şekker ji lebê di yek revandin
Şorgul ji ruxê di yek civandin

Terkîb kirin ji bo xwe gulqend
Tezwîc ko bûn bi yek ve dilbend

Sê roj û şevan bi dil peya-pey
Wan teşneleban vexwarin ew mey

Mustesqeyê şerbeta meya nab
Axir ko nebûn bi şurbê sîrab

Keyfiyyet-i neş'eya şerabê
Kêşane kemal-i idtirabê

Şafîzeqen û bedenşefafê
Kir meyl û mehebbeta zifafê

Sermest bi dest têk heristin
Bû gelte û gelc û daheristin

Dem lêk piçiyân û dem cuda bûn
Geh têk hejiyan û geh di ba bûn

Dem ew didu bûn û gah yek bûn
Geh cot û bi yek ve gah tek bûn

Tîra ko ji 'acê ber hedef bû
Amac bi şefweta şedef bû

Amac ko bû mehellê peykan
Durdane bedel kirin bi mircan

Nebil hate ve neşil ma di wê da
Nesla xwe ji can û dil bi wê da

Peyweste bi roj eger bi şev bû
Wan ber ji mehebbetê bi hev bû

Hemware du serxweşê di serkeş
Vala dikirin li yek du terkeş

Ger roj û eger şevê di reş bûn
Ew herdu melek we pêk di xweş bûn

Goya te digo du kîmiyager
Meşxûl bûyin bi ˆeqdê cewher

Ew rûh û cesed bi yek ve munđem
Nefseyn-i bi yek ve bûne mudxem

Inzalê legen nuzûlê ibriq
Teşˆid kirin bi qerˆ û inbîq

Memzûc-i şebîhê şîr û şekker
Mexlûţ-i wekî heyat û Kewşer

Qetˆa çu nebû ne xur ne xwabek
Wan bîr nedihat-i nan û abek

Ew hefte tamam bûye gerdek
Agah nebûn ji halê ferdek

ẖalib geriya li derdî şîhhet
ẖem çûn veşêrîn ji kerbê weşlet

Nageh seherê, ji roj-i heştê
Riđwan meşiya ji nêv biheştê

Mem hêj wisa li ber derî bû
Daˆim ewî ser li ser berî bû

Hêj ewî mesken asitan bû
Rojan û şevan we pasiban bû

Tacdîn ko ji gerdekê bi der ket
Rojek te digo Memê bi ser ket

Fi-l-ħali we reng-i şadiman bû
Hemefserê ewcê asiman bû

Yarek te hebit meger we bîtin
Ger dê we nebit meger nebîtin

Yarê bi te ra bitin muwafiq
Şed xizmê di xa'îin û munafiq

Qurban bike qet mebê mixabin
Çi d'kî bi kesan ko bêwefa bin

Qurban bide qet mebêje kî ne
Bêkîn e bira, eger bikîn e

Yarê te ji bo te ra bira ye
Hem çav e ji bo te hem çira ye

26. Gava ji 'edem Xwidê kir îcad

Gava ji 'edem Xwidê kir îcad
Ev kewn û mekan ji nû ve bunyad

Mecmû'ê mukewwenatê 'alem
Hetta ve xulaşê new'ê adem

Eşya bi hesêb şîfat û e'f'al
Înane wucûd muxtelîfê hal

Mewcûd kirin bi hev mu'eyyen
E'qdad kirin bi çud mubeyyen

Ev erd û sema be'î' û da'îr
Ev mulk û melek muqîm û sa'îr

Ev nûr û zêlam û kufr û îman
Ev xuld û seqer biheşt û nîran

Ev barid û har û re'îb û yabis
Ev mîr û geda xênî û ba'îs

Ev ax û hewa û agir û av
Ev leyl û nehar û sî û sîtav

Ev hecr û wişal û şahî û xem
Ev mewt û heyat û sûr û matem

Hin nûrmişal û hin wekî nar
Hindek di helîm û hin di dijwar

Van şadiq û rast û xêrixwahan
Van qemşî û xwar û rûsiyahan

Van ehlê cehennem û  ezaban
Van la'iqê cennet û şewaban

Nabînî ko pêk ve cumle didd in
Hikmet çî ye, bo çî pêk ve nedd in

Lewra ko nebit eger texaluf
Temyîz mehal e, hem te'aruf

El-qişse, bi iqtidayê xilqet
Mîrê bi kemal û  izz û rif'et

Ragirt-i ji bo xwe dergevanek
Fettanê zeman e şeypişanek

Da'im li derê wî qapûcî bû
Qella' û qelaş û qawecî bû

Emma bi neseb ne merd bû ji Buhtan
Belkî mutewellidê ji buhtan

 Eşlê wî dibên ji Mergever bû
Meħda wî beşer bi şûr û şer bû

Navê wî munafiqî Bekir bû
Belkî ji belûqiya betir bû

Menna^c û muzêbzebîn û iblîs
Xedda^c û xeberbezîn û telbîs

Şagirdê şe^oameta wî şeytan
Şermende ji guhtina wî Buhtan

Bedçehre ji rengê dêwê kabûs
Bedfi^l û sitîzekar û salûs

Tacdîn digote mîr^c eyanî
»Mîr^oim, bike der vî dergevanî

Ev la^oiqê dergehê te nîne
Ev kelb e nehîndir e bikîn e

Herçend şeh û dergevan bira ne
Ekşer şeh bi mihr û bawefa ne«

Evrengehe mîr digote Tacdîn
»Fi^lê di Bekir meger nizanîn

Em qismê emîr qismê aş î
Pirfetl û ger î û pêş û paş î

Naçare ji bo me aşivanek
Labudde ji bo me dergevanek

Hindî bi hukûmetê dikîn dewr
Geh^cedl e ji bo me kar û geh cewr

Herçend Bekir weledzina ye
Aşê me ji wî bi fetl û ba ye

Ev zumre ko zalim û ewan in
Sûbaşî û şehne û dergevan in

Aşê di me zaliman digêrin
Dexlê di mezaliman dihêrin

Aşê me egerçi weqfê am e
Gewrî teji garisê heram e

Wî garisî herişek diçînit
Ev herişe bo me dê hilînit

Ev adete nîne xaşê mîran
Nabîni li ber derî feqîran

Wan ji hemî pasiban ji şan in
Ew ji hemî qismê dergevan in

Sulţanê serîrê bêniyazî
Nabîni ji boyî karisazî

Hindî ewî rakirin selaţin
Deh çend ewî çekirin şeyatîn«

Haşil di şeyê xwe mîr neborî
Te lîl didane ber derûrî

Mîrin hene ew şeyê di tazî
Nadin bi edaleyê di Tazî

Ew kînewer-i xebîş-i mudbir
Ye nî Bekirê bi dil muzewwir

Xewfa wî hebû bi xef ji Tacdîn
Da'im di dilê wî da hebû kîn

Weqtê ko bi dewlet û se'adet
Ev de'wete bû bi resm û 'adet

Xef j' ademiyan wekî 'Ezazîl
Meħda xereða wî kişb û teswîl

Tenha wehe gote mîr di xef da
»Mîr'im te Sitî qewî telef da

Ew cewher-i tac û tac-i cewher
Ew efser-i zîb û zîb-i efser

Ewrengê sezayê text û ewreng
Ferzane bi 'eql û ferr û ferheng

Kisra bi keser ji boyî dînê
Fexfûr bi xewr bo evînê

Qeyşer ji kurê xwe ra bixwesta
Xaqan ji pêş ve dest bibesta

Hêja nedibû ewê tu erzan
Ewrengê he serserî bidî wan«

Mîr go »qe didim, eya bedexter
Tacdîn û Memê bi textê Qeyşer

Roja weko bûye ceng û perxaş
Tacdîn û Memê duşed qizilbaş

Bi-l-cumle bi zirh û zend û binper
Înan ji me ra bi şîrê şeşper

Xaqan kî ye ez çi kim bi fexfûr
Nadim ez ewan bi rub^ê me^cmûr«

Mel^cûnî ko dî nebû çu te³şîr
Ew mes³ele wergerande tezwîr

Go »qenc e heqîqeta humaman
Hemseng-i şedaqeta xulaman

Roja vedixwin şerab-i belwa
Gava ko dixwin kebab û selwa

Çawa ne di şahî û şefayê
Ewrengê di tengî û cefayê

^cAriq nebitin li wan tebeddul
Zahir nebitin ji wan teħewwul

Meħda nekin ev quşûr-i xidmet
Qe^ca nekin ew futûr-i himmet

Ev zewq û cefa bibin muqabil
Ew şidq û wefa bibin mu^cadil

Lê dayi^c e himmeta kerîman
Der heqqê nela³iq û le³îman

Nakes ne sezayê genc û mal e
Nûres ne munasibê celal e

Menzûreyê nûresan şerab e
Mexmûreyê serxweşan xerab e

Pir ^êeqil divêt û pir tehemmul
Nûres bi meyê nekit tehevwul

Mîr^îim, te nedî kurê Sikender
Dayê te nezer ji heddî çû der

Roja ko Sitî te daye Tacdîn
Wî j' alê xwe dayiye Memê, Zîn«

Mîr go »çi ^êceeb bi min nekir pirs
Ya ne qe nemaye wî ji min tîrs«

Go »ma tu nizanî ew kusan e
Mîrza ye ciwan e pehlewan e

Meydan diye wî, celew reva ye
Herçî weko ew bikit rewa ye

Ûrsa min ew e bi kubr û kînê
Ûrxyan bikitin ji paş-i Zînê

De^êwa nesebê bikit bi Xalid
Qeşda heşebê bikit zewayid«

Mîr go »me ji dil hebû bi daxwaz
Zînê bi Memê bikim serefraz

Şondê dixwim ez bi rûhê walid
Ûetta bigihîte ceddê Xalid

Mehda bi zûkûrê neslê adem
Zînê bi jinînî ez qe nadem

Herçî ji serê xwe bûye bêzar
Ha Zîn û bila bibit xerîdar

Merdê ji ser û ruha xwe têr e
Bêxewf-i bixwazitin ko mêt e«

Ûkkam bi baîin û bi zahir
Bêşubhe muşabih in bi agir

Zahir di spaî û binûr in
Baîin ji mudareyê di dûr in

Rehmê ko dikin ji rengê roj in
Qehrê ko dikin cihan dişojin

Zinhar bi wan nekî tu bawer
Ger bab û pis î û ger birader

Xasma ko muqerrebê di bedxwah
Nêzîk bibin ne'ûzu bi-l-lah

27. Tacdîn û Sitî ko bûn bi hev şad

Tacdîn û Sitî ko bûn bi hev şad
Weşlê kirin ew ji hecrê azad

Mem mayî di kuncê weşdetê ferd
Ne yar û ne hemnişîn, ne hemderd

Hemdem ko nebin ji bo deman ra
Hemderd nebin ji bo xeman ra

Xemgîn bi çi dê bikin tehemmul
Şahîn bi çi dê bikin tewessul

Şahî û xeman divêt-i enbaz
Derdan û deman divêt-i demsaz

Unsiyyet-i aşiqan sukûn e
Sermayeyê weşşetê cunûn e

Asûde dibin bi yekdu hemqal
Xasma ko hebin bi yek ve hemçal

Zîn û Sitî û Memo û Tacdîn
Vêk ra dikirin mudar û teskîn

Zînê ko dikir ji derdê efşan
Dengê Sitiyê dibûye derman

Gava weko Mem bi dil dinalî
Tacdîn dibûye hekîm li alî

Ev herdu ji herdiwan cuda bûn
Çûn herdu bi meqşeda xwe şa bûn

Man Zîn û Memê di bêserencam
Bêmeqşed û bê murad û bê kam

Çil roj-i ne xur ne xwab-i Zînê
Ser ranedibû ji ser girînê

Xwîna dilî bû xida û xwarin
Hêstir bi xwe şerbet û vexwarin

Hemware bi roj, eger bi şev bû
Wê hal-i ji firqetê her ev bû

Rojan digirî, bi şev dikir ah
Ewreng geriya de'îf ew mah

Bedra rûyê wê bûye hilalek
Tel'et dinima wekî xeyalek

Hemzad û heval û hemnişînan
Hemraz û emîn û nazenînan

Herleḫze digotinê bi riqqet
K'ey serwê riyadê baḫê rif'et

Sersebz î û tazeberg-i bar î
Evçende çi hêstiran dibarî

Hemşîre eger ji te cuda bû
Xweş çû û bi hemserê xwe şa bû

Wê girtiye bo xwe şebr û temkîn
Ew şa ye li wê tu l'êre xemgîn

Min be^cdi xeman ji qelbî rake
Teşbihê bi zulf-i ber vi ba ke

Çîn çîn bike turreyê di şebreng
Gul gul veke ^cariðê di gulreng

Zulfan veke da bibin muselsel
Iklîl li cebhetê mukellel

Biskan tu ji xemriyan cuda ke
Zulfan şe ke bi yek ve berhewa ke

Da sinbil û şorgul aşina bin
Reyhan û binefşe ta bi ta bin

Biskan biwerîne ser hilalan
Sewda ke di bekkê^e bilalan

Dîsan bike xemriyan qedeħnoş
Ce^cdan veke Ke^cbe bit siyehpoş

Ta xelq ji xerb û şerq-i ta Şam
Huccac şifet bibînin iħram

Pêwend bike pêk ve bisk û xalê
Şîraze ke muşhefa cemalê

Serlewheyê dêm bibit muzehheb
Ayatê Xwidê bibin muretteb

Da furqê³ê kafîr û musilman
Teşdîq bikin bi neşşê Furqan

Van xemze û awirê di xwînxwar
Wan xencer û keyberê di dijwar

Zinhar, medî cewaz û ruxşet
Wan nîne bi kes çu rufq û rehetmet

Me³zûn bike terreyê di terrar
Da hukim bikin li şah û xundkar

Perdê tu ji ber gulan hilîne
Bêşebre bilbilan bibîne

Xendan bike xunçeya dehanî
Nalan ke hezar di asitanî

Serxweş ke li gerdenê guharan
Sersê ke cunûn û dîn û haran

Meyxur ke melan bi xenc û nazan
Şêxan tu bişihîne ber berazan

Destûr bide bisk û zulf û xalan
Agah bigêre ehlê halkan

Da murşidê bêterîq-i ha³im
Sergeşte nebit wekî beha³im

Inkar bikit çelalê muçleq
Iqrar bikit bi şûretê heq

Fariş ji tecelliya celalê
Qani^c bi teşewwura cemalê

Fanî bikitin ewê wucûdê
Baqî bibitin bi vê şuhûdê«

Evçende ewan digotin ev pend
Zîn pê nedibû şebûr û xursend

Belkî bi neşîhet û bi pendan
Yekcar dikete bela û bendan

Îşq agir e nefhe ye neşîhet
Sir perde ye lewme ye fedîhet

Hindî ko ewan dikir melamet
Wê zêde dibû ji wan nedamet

Eşkan nedidane çavî furşet
Ahan nedida dehanî muhlet

Da ev bi kelamekê xeber dit
Ya ew bi meqamekê nezer dit

Naşih fikirîn ko we^c z û teqrîr
Nakin bi çu rengî nef^c û te³şîr

Mayin di te^c eccubê ko ew mah
Evçende ji bo çi ra dikit ah

Wan herwe qiyas dikir ko Zînê
Her bo Sityê dikit girînê

Dîtin ko xeber hemî hewa bûn
Naçar-i kirin sukût û rabûn

Zîn ma bi tenê digel xeman cot
Xem lê civiyan ji bo xeman got

28. K'ey hemnefesê di bênewayan

K'ey hemnefesê di bênewayan
Feryadiresê di pircefayan

Hemderdê dilê di derdimendan
Hemperdeyê sirrê mustemendan

Hemrazê dilê di dilbirînan
Hemxwabeyê xaçira hezînan

Hemkaseyê xwanê bête^ç aman
Hemmeşrebê raç-i telxikaman

Çaşiq bi we waşilê cemal in
Salik bi we na^çilê celal in

Wêraneyê dil we maye xalî
Qeç xeyri we kes nehin hewalî

Çawa dikirin ji bo xwe me^çmûr
Muçleq ji we ra me daye destûr

Dewlet bi we ye di darê dunya
Rif^çet ji we ye serayê^ç uqba

Xem lew me divên ko bawefa ne
Nabên eve teşlî û cefa ne

Roja reşiyân e yar-i canî
Yarê xweşiyân e şadimanî

Ko nîn-i çî acil û ci acil
Xemxwarî nebit ko têne haşil

Haşil bi we xweş dibit li min dil
Bê genc-i xeman ji dil çî haşil«

Geh gah dikir Sitî muxaţeb
Evrenge he ew melek mu'ateb

29. K'ey rûh û rewanê qelbê Zînê

K'ey rûh û rewanê qelbê Zînê
Nûra beşerê diyar û dînê

Hemşadî û hemcefa û hemdem
Hemlehm û 'izam û cild û hemdem

Hemşîre û hemcenaş û hemser
Hembeyde, hemaşîyan û hemper

Wey tebi^c bi tebe^c min muṭabiq
Illa ko bi bext-i namuwafiq

Şed şukir te bext bûye yawer
Çawa te divê, we da te dawer

Şed şukir, te bext-i bû musa^cid
Ṭali^c geriya ji bo te şa^cid

Bextê min egerçî zêde reş hat
Ev qismete bo me zêde xweş hat

Teqşîm-i xeman ji bo mi ra bû
Teqdîr-i ezel yeqîn wisa bû

Şahî ji te ra û xem ji bo min
Tacdîn ji te ra û Mem ji bo min

Ҷем ҷунко ли шӯретê Мемê не
Лев ҷем жи ми ра ли сер ҷемê не«

30. Dem şemî dikir ji bo xwe demsaz

Dem şemî dikir ji bo xwe demsaz
K^oey hemser û hemnişîn û hemraz

Herçend bi şuhtinê wekî min
Emma ne bi guhtinê wekî min

Ger şubhetê min te jî biguhta
Dê min bi xwe dil qewî neşuhta

Derdê min û te ji yek biferq e
Ew ferq-i ji xerbê ta bi şerq e

Meşriq tu yî agirê te zahir
Meşrib ez û başinê min agir

Da'im dişojit me rişteyê can
Te naşojitin bi xeyri ezman

Pêht-i min li ser di dil pereng e
Canê me digel perengê ceng e

Şewqek te li ser serî diyar e
Sewdayeke serserî diyar e

Ew şewq ji bo te ra zeban e
Ev pêht-i ji bo me ra zîyan e

Pêhta ji dilê me dayî ser ser
Hukmê dikitin li bayê şerşer

Herçend-i bi şev dimînî bêdar
Şubhan dinivî heta ve êvar

Êvar û seher bi roj eger şev
Ez her dişojim wisa li ser hev«

Geh gah-i ji dest-i dil birîndar
Naçar-i dibû ji canî bêzar

31. Perwa nedikir bi ateşê xem

Perwa nedikir bi ateşê xem
Perwane dikir ji bo xwe hemdem

K^oey ta^oirê aşîyanê firqet
Wey bilbilê bositanê hîrqet

Ey huccet-i ^oaşîqê di şa^oib
Wey mubtîlê mudde^oiyê kazîb

Merdane dibexşî canî erzan
Heyfa ko bi mir giran î lerzan

Nawestî demek li ber hewayê
Napuxte teleb dikî fenayê

Ew lez ji te ra gelek quşûr e
Ew lerze ji bo te ra futûr e

Bêşebr î û bêsukûn û bêtab
Lewra xwe dikî bi zûyî pirtab

Napuxteyê ^oeybeke tamam e
Meţbûx dibêjinê ko xam e

Puxte dişojin meger çu caran
Fanî qe dibin bi nûr û naran

Baqî digerin, wekî semender
Wan cisim dibîte can-i enwer«

Wê cisimmunewwera melekrûh
Beydaqemera muqabeleti yûh

Yek zerre ji asiman û  erdan
Nedima ko nekit digel xeberdan

J ev ademiy  di şahibexrađ
Međda fikir ihtiraz û i rađ

Fikra xwe fikir ji uns û canan
Sirra xwe digote b zebana

Ser ta bi qedem xerîq  xem b 
Neq   dil û can xeyal  Mem b 

32. Mem ji ji xeyal-i rûyê dildar

Mem ji ji xeyal-i rûyê dildar
Ye^c nî ko ji arezûyê dîdar

Bû dînekê dilpezîrê sewda
Mecnûnekê bênezîrê şeyda

Xalib geriya li ^ceqlî dehşet
Mûnis geriya li qelbî wehşet

Ne qabilê heml-i daş û derdan
Ne na^lilê seyr-i başê werdan

Haşil ko nebû wişalê Zînê
Raşet çunebû ji ber birînê

Lewra ko du teşneleb di bê gav
Bêtab-i bibin ji bo firek av

Nageh birijit ji asimanî
Serçeşmeyê ab-i zindeganî

Yek teşne muradê dil hilînit
Yek soxt û her wisa bimînit

Yek kesib bikit heyat-i sermed
Ê dî diçite memmat-i mumted

Tacdîn ko ew wişal-i dest da
Ewreng li Memê melal-i dest da

Eşla ji xeman nebûye hêsa
Meşda bi kesan nebû muwasa

Qeç a wî nebû li cih qerarek
Eşla wî nebû bi kes mudarek

Ew weqtê we ko diçûye pêş mîr
Te digo ko du saxê û pê di zincîr

Herleşze ji derd û ah û wahê
Agir digihande baregahê

Gava ko diçûye pêş-i Tacdîn
Ew jar-i digel dilî bi nalîn

Nedişî bikitin mudar û şuhbet
Nedibû bigirit qerar û ulfet

Naçar-i ji hêşetê diçû dûr
Hemderd-i dibû digel şetê kûr

33. K'ey şubhetê eşk-i min rewane

K'ey şubhetê eşk-i min rewane
Bêşebr û sukûn î 'aşiqane

Bêşebr û qerar û bêsukûn î
Yan şubhetê min tu jî cunûn î

Qeş nîne ji bo te ra qerarek
Xalib di dil te da ne yarek

Herleheze te jî çi têtê bîrê
Sergeşte dibî li rex Cizîrê

Ev şehre ye ger ji bo te mehbûb
Hêşil geriyaye bo te meqlûb

Da'im di dilê te da ne menzil
Destê te li gerdenê hema'îl

Hêja ji Xwidê tu fikir nakî
Herroj-i hezar şukir nakî

Evçende dikî hewar û gazî
Êdî çi muradekê dixwazî

Beyhûde çira dikî tu feryad
Aware diçî diyarê Beşdad

Ger ez bigirîm we ger binalim
Wêr ez bimirim we ger bikalim

Herçî weko ez bikim rewa ye
Me^cqûl ji bo mi ra fena ye

Carek li dilê mi jî guzer ke
Serçêsmeyê çêsm-i min nezer ke

Derdê dilê min ko bêdewa ye
Çêsm-i terê min çi ma-cera ye

Dîwane me, min perî bi der da
Ez Dicle me zenberî me berda

Westanî û Nêrgizî û Seqlan
Derwaze û Ummerî û Meydan

Van seyrigehên tu lê dikî geşt
Ez mame ji bo mi ra der û deşt«

34. Geh behiş dikir digel şebayê

Geh behiş dikir digel şebayê
Şerha xemê dil digote bayê

K^oey cisimleîf-i şubhetê rûh
Dergahê beden li ber te meftûh

Ez hêvî dikim ko bê teweqquf
Rencîdeqedem be, bê tekelluf

Carek here suddeti s-se^cadet
Gavek here sudreti n-nihayet

Ewwel tu bibûse asitanî
Paşê here pêş-i dilistanî

Emma bi tewaqu^c û bi te^czîm
Şed mertebe ihtiram û tekrîm

Aheste ji bo bike du^cayê
Wabesteyê wê bike şenayê

Şayeste bike tu ihtiramê
Destbeste vewest, bike selamê

Paşê hareket ke pêş ve çapik
Şiqlet negirî li teb^cê nazik

Ev name ko xwîn-i dil mîdad e
Ev şefhe ko merdumek sewad e

Perdê melivîn ji ber cemalê
Tenha bide dest-i ʿerdiqalê

Zinhar-i di ba nekî niqabê
Gava ko dixwînitin kitabê

Bêjê ji mi da ko Padişahim
Benden ana soyle Qiblegahim

Lew meqleʿê nûr-i zu l-celal î
Lew menbeʿê Kewşera zelal î

Lew menzer û mezhera ilah î
Em bûne geda, tu padişah î

Da bo me bi heqqî mutteşif bî
Der heqqê me ʿedl û munteşif bî

Der dîde ji dîdeyê tewella
Geh gah-i bikî li dil tecella

Ev deʿb-i qedîm e padişahan
Wan ʿam e nezer li pirgunahan

Wella gunehê xwe ez nizanim
Emma me dilek hebû dizanim

Ew dil periyan ji min revaye
Ev pêlek e ew ji min cuda ye

Weqtê ko digel min ew teba bû
Şahibhewes û xwedanhewa bû

Belkî kiribit xeça û ʿuşyan
Insan xuliqîn bi nuqş û nisyan

Şedcar-i ko zêde pîrgunah e
Lê sayeyê zulf-i te penah e

Ger qehir bikî li wî ceza ye
Wer ʿefû bikî ʿeceb ʿeça ye

Evrenge bibêje ey şeba tîz
Wan gah zemîn bibûs û berxîz

Ey bad-i şeba bi heqqê meʿbûd
Gava weko tê ji pêş-i meqşûd

Zinhar-i hinek ji xak-i dergah
Bîne ji mi ra digel xwe hemrah

Toza ko ji rengê tûtiya ye
Bîne bi xwe ra ko kîmiya ye«

35. Geh ceng fikir digel dilê jar

Geh ceng fikir digel dilê jar
K'ey xa'inê şermesarê xeddar

Kan qewl û qerar û 'ehd û peywend
Peyman û qesem, yemîn û sûkend

Te digo ko digel te şadiq im ez
Te digo bi te ra muwafiq im ez

Te digo ko digel te yekdil im ez
Te digo ko xwedantehemmul im ez

Heyfa, ko ziyade bêwefa yî
Weyla, ko ne qabilê cefa yî

Qelp î, dexel î, bi dil neyar î
Pir çîl û çep î, xerab û xwar î

Ey tûtiyê perweriş şirîn î
Wey tîfl-i tufeyl-i nazenîn î

Yarê xweşiyar bûyî meger tu
Qelbê reşiyar bûyî meger tu

Dilhay, kusan derûn-i ten ha
Inşaf e tenê bihêlî tenha

Ev bilbil-i can-i di meħbesa ten
Maye bi tenê mişalê Bijen

Inşaf e bikî tu canî bedrûd
Derwazeyê ten bigêrî mesdûd

Sirra di te da ji feyḍ-i can e
Nûra di zemîn ji asiman e

Ey dil, meçe bê çiraḫ-i canî
Zulumat e, tu kor î rê nizanî

Meqşûd e eger ji bo te canan
Canan te di canî da ne penhan

Lewra tu numûnedar-i zat î
Ayîneyê şûretê şîfat î

Zinhar-i meçe li dû tewella
Da can nekitin ji te teberra

Çûna te dibîte xariciyyet
Terka te dibîte rafîdiyyet

Xaric mebe da bibî tu daxil
Terkê meke da bibî tu waşil

Refḍê meke tu bi dil be sunnî
Ma baleke weyhek ente minnî

Şabit be ko da ne naxelef bî
Da waqif-i surrê men ʿeref bî

Herçend-i tu çûyî ber derê dost
Lê dost-i li nik min e, li wê post

Qedda te hebandî bo te dar e
Zulfa tu çivandî ew qenar e

Cezba tu revayî can li bal e
Surra tu fida yî ew xwemal e

Bawer te neyê li zulf û xalan
Malî mede hindiyar bi talan

Pabende mebe bi tar-i gîsû
Sergeşte mebe bi qews-i ebrû

Herçend xelîl î ey belakeş
Gulzar li te dibîte ateş

Teşbîh-i te şed hezar-i bulbul
Şedcar bikin fixan û xul-xul

Perwaneşifet li pêş-i werdan
Herdem dişojim bi dax û derdan

Ey dil te xwe daye ber hewayê
Qeşda te ew e bikî şefayê

Emma ji tebîb-i îşq-i şadiq
Min zaniye bo te ra muwafiq

Perhîz-i ji qismê muştahatan
Teqwa ye ji van mulezzezatan

Herçî ko muxalif-i hewa ye
°Eynê wî ji bo te ra şîfa ye

Min pirsîye bêguman ji Luqman
Xaşîyyetê şerbetan û luqman

Herçî ko şîrîn e °eyn-i da ye
Herçî weko teşl e ew dewa ye«

Ewçend-i ewî digel dilî got
Naçar-i dilê dilî bi wî şot

Dûkel ji herareta suweyda
Rabû te jî bû mehellê sewda

Rabû ve ji dil duxan û yehmûm
Reş kir li serî dimağ û xeyşûm

Neynîk-i xeyal-i bû makedder
Ayîneyê °eqil bû muşebber

°Ewrek te digo ji °erdê rabû
Evrazî li asiman cema bû

Wî °ewrî ji nîveka hinavan
Xwînbarî dikir bi herdu çavan

Seyla ceğê wesa li gurr hat
Goya ko bi ser Erez ve gur hat

El-qîşşe ji °illeta di dil da
Seylek we diçû Memê bi mil da

Şeţtu l-^{er}eb û Ferat û Ceyhûn
Hersê te digo bi yek ve rabûn

Herçend ji hêstirê Memê jar
Şîn bûn li rexê şeţî spîndar

Şehra Memê bûye şehne bistan
Sahil bûye gulşen û gulistan

Wî bédilî her li wê mekan girt
Wî bilbilî bo xwe aşiyar girt

Ew bilbil egerçi pirhewes bû
Zindan-i beden li wî qefeş bû

Vêk ra weriyan li wî per û bal
Têk da weşiyar ji wî xeţ û xal

Qedda wî ye şubhetê şenewber
Xwim bû, çeviya mişalê ^{er}er

Rûyê di wî gerçi her di ter bûn
Manend-i ^{ur}am-i lêk-i zer bûn

^{er}Ariq qewimî li neynikê jeng
Rewneq çu nema li neqşê erjeng

^{er}Işqê we nexweş kir ew belakeş
Hûbbê we teles kir ew muşewweş

Dêma wî nema çu ab û rengêk
Nuţqa wî nema cewab û dengêk

Ji ewwel ve li rex şetî nexweş ket
Çil rojî tamam-i şubhê leş ket

‘Eql û xired û şu‘ûrê insan
Hiss û hereket qıwayê heywan

Qeṭ‘a qe nema ji van çu aşar
Yek cuzi’ li nik Memê birîndar

36. Şeyyadê şîkar-i ھusn-i exbar

Şeyyadê şîkar-i ھusn-i exbar
Kir bo me ko serguzeşt-i izhar

Go, rojeke xweş bi feşl û eyyam
Dewra feleka fena serencam

Ferraşê qeđa bi şun^ê qudret
Xebra kiribû mişalê cennet

Meşşateşifet cihan-i dêrîn
Tezyîn kiribû ^êerûs-i ayîn

Her yek ji newal û koh û deştan
Reh şubhet-i goşeyê di bihiştan

Her rewde riyadê xuld-i ekber
Her çeşme ji ^êeynê ab-i Kewşer

Her koh ji rengê Torê Mûsa
Ji enwarê tecelliyê teyîsa

Her nehir ji rengê ejdeha bûn
Her sebze bi mu^êcizan ^êeşa bûn

Her dar-i ji feyde nûbiharî
Têk şu^{le} dida ji nûr-i barî

Her gul ji mişalê atêşê Tûr
Yek miş^cel-i bêquşûr-i pirnûr

Her murx-i seher bi xwe kelîmek
Her tuûtî û qumrî yek nedîmek

Her nexil nidakunende hergah
Teşbihê şecer digo »ene l-lah«

Xergûş û xezal û gor û ahû
Ev qaz û quling û kebk û tîhû

Ker ker diçêrîn li koh û deştan
Ref ref difirîn di nêv bihiştan

El-qişşe bi iqtîda zemanî
Bû firşet-i ^ceyş û kamiranî

Feşla bigerin li geşt û seyran
Nêçîr bikin ji weşş û teyran

Mîrê ko felek muftî^c-i ferman
Go »şubhe nebûyî qewm-i Buhtan

Rabestî silah û gurz û şimşîr
Bi-l-cumle digel me bêne nêçîr

Hađîr nebitin kesek di şeydê
Ew dê bimirî di bend û qeydê«

Xelqê ko heta bi şubh-i kazîb
Hađîr kiribûn bişat û ratîb

Fecrê ko nemaye wan °elamet
Rabû di wî şehrî da qiyamet

Mêran vekirin °uqab û bazî
Şêran dibirin piling û tazî

Derrende û adem û beha°im
Ferdek qe nema di şehrî qa°im

Dam û ded û ademî û heywan
Tîfl û şebî aşvan û rezvan

El-qîşşe qebîleya ricalan
Fi l-cumle kesek nema di malan

Bû heşirgehek li şeydigahan
Şefqet nekirin li bêgunahan

Ewçend-i ji wehşiyân dikuştin
Goya ko wuhûş qeş nehiştin

Derrende dewende û perende
Hin kuştî di girtî hin fikende

Çapikherekat û nûciwanan
Wan faris û kurd û pehlewanan

Derrende dirandibûn bi şîran
Perrende birandin bi tîran

Mehbûb-i mişalê şehlewendan
Merkeb°ereban xwidankemendan

Çewgan-i di dest digel gupalan
Avêtine gerdenê di xezalan

Ew şêresiwar û bi berçengî
Xwînî kiribûn belek pilingî

Ewçend xezal ewan kirin şeyd
Ewçend piling ewan kirin qeyd

Êdî nedişîn digel xwe bînin
Belkî nedişîn ji cih hilînin

Kuşî ji xwe ra birin feqîran
Girtî bi xwe ra birin emîran

37. Baçek we hebû Emîr Zeydîn

Baçek we hebû Emîr Zeydîn
Baxê Iremê diçû bi mizgîn

Herdewhe ji wî û her tuyûrek
Yek qeşir ji cennetê û hûrek

Bo şuştin-i dest û pê û çahvan
Kewşer kiribûn sebîl-i Rîdwan

Hemser bi meqamê Sudre serwek
Manend-i firîşte her tezerwek

Teşbîhê Memê dilşenewber
Şed pare ji işqê qedd-i ʿerʿer

Narinc û turunc-i şubhê Zîne
Zer bûyî ji ʿilleta evîne

Sêv û ruçeb û enarê bistan
Lêv û zeqen û enarê pistan

Şimşad û çinar hemqedem bûn
Xweş sayewer û ʿelîhîmem bûn

Zêrînqedehê di mest lebrîz
Reyhan û binefşe cumle nûxîz

Mecmu^ceyê xuḍrewat û ezhar
Şîrazeyê selsebîl û enhar

Şehna rezî, mucmelen kitabek
Her qit^e û feşl-i, feşl û babek

Goya bi edeb edîb-i tencîm
Serşefheyê baḡ-i şubhê teqwîm

Cedwel kiribû bi hellê sîmab
Şengerşîfet gulê di sîrab

Eṭraf ji sinbil û reyahîn
Elwan ji xuṭûṭ-i sebz û mişkîn

Heryek dikirin beyan-i eḡkam
Bextê siyeh û sefid-i i'lam

38. Ew ahûyê şeydgah-i wehşet

Ew ahûyê şeydgah-i wehşet
Ew banûyê baregah-i ʔulfet

Sergeleh-i xezal-i deşt-i derdan
Sergeşte nihâl-i bax-i werdan

Pabesteyê qeyd-i ʔîşq-i xwînxwar
Şeyda ko Memê kirî birîndar

Dî şehr û mehelle cumle xalî
Xalî bûye kuçe û hewalî

Tenha û tehî ne bax û bistan
Bêʔuns û perî ne, şehîni eywan

Zanî ko zemanê bêeman e
Go »rabe dilo ʔeceb zeman e

Furşet xweş e da biçîne seyran
Ca seyr-i bikîn li wehş û ʔeyran

Kanî qe heyin ji wan-i hemderd
Lewra ko ev ademî ne bêderd

ʔeyrek me bihîstiye di baxan
Bextê wî reş e ji rengê zaşan

Lê jar û ڤه‌îf û bêmecal e
Aşifteyê rûyê werdê al e

Rojan dikitin fişan û zarî
Xwîna xwe dixwit şevê di çarî

Da'im dikitin fişan û xul-xul
Hevdengê min e bi navê bulbul

Hemderdekê qenc e, ehlê hal e
Dermanekê derdê min li bal e

Ey dil, were da biçîn nihanî
Hêja ko heye me zindeganî

Belkî bi neşîhet û bi pendê
Aza me bikit ji qeyd û bendê«

Evrengehe got û bê teweqquf
Zîn hate ve baxî bê tekelluf

Agah-i nebûn ji wê çu deyyar
Ne daye, ne xadim û perestar

Meqşûd-i ewê ne îşretek bû
Wê mehdê murad ezletek bû

Lew hate ve baxî ew perîzad
Da têt-i bikit ji dest xeman dad

Her lale li sîne bûne daçek
Her xunçe bi şuhtinê çiraçek

Her dar-i li cismî bûne barek
Gulnar-i li qelbî bûne narek

Tenha ko xwe dî berek di des bû
Ew seng zebaneyê ceres bû

Dem dem we dida li deff-i mermer
Bêşubhe dilê beran dibû ker

Gava ko nezer fikir li avan
Xûnabe diçû ji herdu çavan

Şehna rezî bû hewayê bulbul
Şadab-i fikir bi ab-i gul, gul

Qedda ko bi rastî-yî şenewber
Dêma bi diyayê mihr-i enwer

Ewreng dida li ax û ^çerdê
Ewçend dihesû di toz û gerdê

Axê fikir ax û ber dinalîn
Daran fikir ah, belg dikalîn

Herdem ko fikir ji derd-i yahû
Mir^çat-i felek fikir siyehrû

Pejmurde kirin bi rengê sorgul
Efsurde kirin bi dengê bulbul

Bilbil nedişî bibîte hevdeng
Şorgul nedibû bibîte hevrenge

Hindî ko di baî da nezer kir
Beîsa xwe digel gulê di zer kir

Key şubhetê aşiqan digergûn
Wey şubhetê min zerîrû zergûn

Bergê di we sed newa hezar in
Hon bo çî zer in, deîf û jar in

Yan şubhetê min di bê Mem in hon
Lewra weko min di pirxem in hon

Bilbil bi gulê di şor e meşxûl
Hon mayine şubhê min di me'zûl

Lewra di elîl û derdinak in
Lewra di hezîn û sîneçak in

Hon qenc ji bo mi ra delîl in
Hon bo me di hâlî da edîl in

Xwişkek me hebû, ji rengê şorgul
Hilgirtiye wê ji bo xwe bulbul

Ha hêştîye bo me endelîbek
Meîrûm û sefil û bêneşîbek

Ez jî ji zelîl û bêneşîbî
Zer bûme ji hicr-i endelîbî

Dêma min e şor e erxewanî
Zer bûye wekî we zeferanî

Carek bidiya min ew bi dilxwah
Êdî nedikir min ah-i bi-l-lah«

39. Herçî bibitin ji xêr eger şer

Herçî bibitin ji xêr eger şer
Bê da'îye nabitin muyesser

Ger weşl e we ger qumaş-i dîdar
Bê da'îye nabitin çu bazar

Ew da'îye cumle remz û hâl in
Belkî ji cenabê zu l-celal in

Qelbê te dibêjitin ko rabe
Ev sa'ete 'eyn-i fetḥ-i bab e

Ew koh-i weqar û beḥr-i mewzûn
'Işqê kiribû xeff û mecnûn

Ye'nî ko Memê merîdê bedḥal
Dî'fê kiribû ziyade pamal

Roja ko ji şehrî xel bi der ket
Sewdayê xiyal-i Zîn bi ser ket

Bîmarê bi derdê 'işqê sekran
Bê neç-i mereḍ gihişte buḥran

Bû qelqeleçek di qelbê xemgîn
Eşla nedibû di xanî teskîn

Naçar ji xanî ew bi der ket
Ew da'îye Xuđir bû bi ber ket

Ew Xuđir çi bû teşewwuqa dil
Ew şewq-i çi bû te'eqşuqa dil

Qelbê wî digel wî bûye bağî
Kêşan û keşan gihande bağî

Zîna ko şevê di reş di tarî
Herdem bi fişan û ah û zarî

Da'im ji Xwidê fikir temenna
Mem rabbit û bête nik bi tenha

Nageh fekirî ko Mem ji der hat
Bîmar Mesîh dî bi ser hat

Zînê ji evîn û şadimanî
Fi l-ğal-i nema çu zindeganî

Bêhiş kete ser çimen wekî gul
Şed pare ceger ji 'îşq-i bulbul

Mem hat û teferruca gulan kir
Seyrek li rişan û sinbilan kir

Go »ey gul eger tu nazenîn î
Kengê tu ji rengê rûyê Zîn î

Ey sinbil eger heyî tu xweşbû
Reyhan ji te bûyine siyehrû

Hon ne ji mişal-i zilf-i yar in
Hon herdu fuqûl û herzekar in

Ey bilbil eger tu ehlê hal î
Perwaneyê şem^ê-i werd-i al î

Zîna me ji şorgula te geştir
Bextê me ji çali^ê te reştir

Bilbil ez im ey nikûserencam
Beyhûde çira dikî xwe bednam

Gul yek ne tenê ko şed hezaran
Gulşen diditin di nûbiharan

Me^ê şûqê ko mişlê wan gelek bin
Herçend ko horî û melek bin

Ew nabine mûcibê çu derdan
Lewra ko heyin li cumle^ê erdan

Yek bit û nebit mişal û hemta
Mestûr-i ji rengê Zînê^ê enqa

«Aşiq bi çi dê bikit mudare
Bêşebr û mirin ewî çi çare»

Evrenge digo ji halî xafil
Nageh fekirî ko pêş muqabil

Zîna ko duşed perî perestar
Hora ko Memo ji bo giriftar

Wê sebzeşifet li ser zemînê
Bêhiş kirî darûyê evînê

Zîna ko şebîhê durr-i meknûn
Fi l-ħali ko dî Memê cegerxûn

Bêhiş kete ber piyan bêgav
Serwî ko gihişte ber piyan av

Ûunçe ji xewa şeher vebişkift
Wê bûyî bi bilbilê xwe ra çift

Go »ev xew e ya nexud xeyal e
Ev xewn e şehîh e, ya beçal e«

Ûaşil ko ji paş-i şed xeyalan
Xaşiyyet-i bûye zulf û xalan

Zînê ko gihande ber meşamê
Şeyd-i mirî zinde kir bi damê

Rabû ko li pêşedestê Zînê
Fekrî ko du dest di destê Zînê

Man herdu gelek li pêş-i yek lal
Ne nuqç û xeber, ne qîl û ne qal

Ewwel dikirin bi dest îşaret
Paşê ko vebû li wan îbaret

Ewçend kelim bi yek ve gotin
Ewçend ji pêş-i yek ve şotin

Ewçend şeker bi yek ve rêtin
Ewçend lebê di yek dimêtin

Ewçend qedeḥ bi yek ve xwarin
Ewçend qeḫa ji nû bijarin

Çeşm û leb û sîne gerden û dûş
Ruxsar û zeqin ber û binagûş

Yêk yêkê bi dil ji yek dixwestin
Hin bûse didan û hin digestin

Ew teşnelebê d' ji weşl-i yek têhn
Gerden dikirin li yêk û du bêhn

Zîna ko bi rux mişalê şem^{an}
Pirşewq û ḫiya û nûr û lem^{an}

Perwaneşifet Memê bi zahir
Cismê xwe û can didane agir

Geh geş dibû agirê evînê
Perwa nedima ji boyê Zînê

Herdu di wî ḫalî da ^{an}eyanî
Bê perde sera û bêniwanî

Wan dît-i di baḫî da serayek
Ayîneyê Cem cihannimayek

Rabûn û meşîne şehnişînan
Rûniştin û herdu nazenînan

Hicran dikirin ji ser şikayet
Wecdan dikirin ji nû riwayet

Dem ebirşifet hezîn û giryan
Geh xunçe meşel leîf û xendan

Herdem dikirin qeđa û sunnet
Ferđa weko bûse ne çi minnet

Herçend ko refîc bûn-i tekelluf
Lêkin evişandibûn teşerruf

Ew gerçi hebûn ji hev bi hîvî
Emma nediçûn qewî nişîvî

Hubba di dilan ji heddî der bû
Serheddê zerafetan kemer bû

İşqa ko ji ser hedê kemal e
Ava ko ji menbeê zelal e

Elbette xwe dê bikit hîraset
Nakit çu qebûliya necaset

Ciwanî û bihar û bağ û mehbûb
Aya di dinê çi maye meqlûb

Xaşma hebitin evînê xalib
Lebteşneyê işq-i herdu canib

Êdî çi bibêjim, ez nizanim
Bilmez kî ne soyleye zebanim

40. Saqî mi bigir ko ez bi dest im

Saqî mi bigir ko ez bi dest im
Mexmûr im û meynexwarê mest im

Gava ko vexwar Memê û Zînê
Axift li min cihê birînê

Em aşiq egerçi meyperest in
Emma ji meya elestê mest in

Ew mey ne wekî meya te al e
Ew mey ji cemal-i zu l-celal e

Ew hubb-i hebîbê pakizat e
Qinwan-i hedîqeyê şîfat e

Saqî bide min ji bo Xwidê ra
Camek ji meya te duh digêra

Her cur^ceyekê ejê bikim tam
Yek neş^ce bes e heta serencam

Ew kêfeke mehd e bêkem û keyf
Esrareke bêxeyal û bêteyf

Da defi^c bikim xumar-i doşîn
Hişyar bibim ji xwab-i noşîn

Da şubhê Memê nebit ko xafil
Bêt mîrê ecel bi ser me 'acil

Roja min e 'umrî çûye êvar
Hêja nebim ez ji xwe xeberdar

Zîna hewesa dilê hewayê
Min dabite nave xwe 'ebayê

Mîr hat li ser wî hinde 'esker
Zirna û nefîr û kûs û mehter

Dadî li tîbilxan û sazan
Çawûş-i şeda û gaze-gazan

Pabendê bi 'îşqê herdu ceyran
Dermande ji pêş-i yek ve heyran

Qeş seh nekirin ko ev çî reng e
Qeş guh nekirin ko ev çî deng e

Mîr go ko »vekin evan xezalan
Pabend-i mekin ewan şepalan

Têk berdine baî wan wekî tîyr
Da em bikirin hero li wan seyr

Xelqê ko xezal û gor û xergûş
Xweş girtî li ser mil û der axûş

Anîn hemî mîr tejî rez kir
Aşul ko şivan tejî pez kir

Mîr gote ekabir û xewaşan
»Tenbih-i bikin nedîm û nasan

Da çîn û demek di baî rûnîn
Lewra ko ji rehtîyan zebûn in

Ew hatine der serayê alî
Dîtin der û ban hemî di xalî

Emma ko derîçe têk kuşad in
Reng qur'eyê texteyê murad in

Haqîr kete qelbê wî xeyalek
Zanî ko ne xalî ye ji halek

Mîrê bi weqar û eql û ferheng
Tacdîn û Bekir xwe dane ber çeng

Înane sera ko Zîn û Mem tê
Guh dane şeda ko zîr û bem tê

Mîr hat-i bi ser ve dî Memê jar
Pal da'îye balîkê di zertar

Kêşaye serê xwe wî ebyek
Êvar e ne şem' û ne çirayek

Mîr go »kî ye ev di vî zemanî
Bê ruxset-i min di vî mekanî«

Zînê ko bihîst-i dengê nasî
Fi l-ħali xwe daye bin libasî

Mem qeç ji cihê xwe ranebû, got
»Şeyda te li min dil û ceger şot

Mîr^oim, te dizanî ez nexweş bûm
Ûetta ve duhî qewî nehiş bûm

Îro me bihîst ko xel digel mîr
Têk da bi tebayî çûne nêçîr

Şebra me nema di nav nivînan
Rabûm û digel evan birînan

Naçar bi der ketim ji xanî
Nageh me xwe dî l' vî mekanî«

Mîr go »nexweşan nehin ji bo qeyd
Barî te di baî da çi kir şeyd«

Go »ez ku bibêm bike tu bawer
Dawer bi mi ra ko bûye yawer

Min dî di vî baî da xezalek
Emma ne xezal-i bû şepalek

Ahûyê spî û çav di reş bûn
Biskin di siyah û bihin di xweş bûn

Herlehe ji nafeyê di tetarî
Şed bar-i ji turreyan dibarî

Şehrayê Xuten tejî bitin misk
Yek ta ye ji zulf-i wê û yek bisk

Herçend spî û çavbelek bû
Emma bi qiyas-i min melek bû

Lewra ko tu hatî ew nihan bû
Hindî tu nehatî ew ^çeyan bû«

Tacdîn ji tekelluma wî zanî
Zîn hatiye ba Memê nihanî

Go »guh medine Memê ko dîn e
Malxolî ye wî ^çeqil çunîne«

I^ç raq kirin ji wî kalamî
E^çyan hemî vêk ketin temamî

Saqî û şerab û şemî^ç xwestin
Dîwanekê hâkimane bestin

41. Tacdîn fikirî ko bezme boş e

Tacdîn fikirî ko bezme boş e
Pirzewq û şefa û eyş û noş e

Mem zêde bi xuşşe û melal e
Çû bal ve go »bira, çi hal e«

Emma bi îşaret û muemma
Pirsî û Memê bi remz û îma

Destê xwe ji hûçikê ebayê
Kêşa û ecayibek nimayê

Dîtin du kezî ji mişkê tatar
Manend-i du ser bi mehr-i şehmar

Gerdayî di paşila Memê da
Mem mayî di heybet û xemê da

Zanî ko qewî xirab e eħwal
Rabû bi lez û bezî û çû mal

Nageh bi xedeb ko çû ji der da
Zanî Sityê digel xeber da

Gotê »te çi hal e, ey tehemten
Te cîl çi ye kî ye te duşmen«

Go »rabe Sitî ko min dereng e
Îro me digel vî malî ceng e

Ûiflê xwe xilaş ke dê biçit mal
Mal bo min û ha ji bo te mindal

Sermayeyê ^cumrê zindeganî
Ye^cnî Mem û Zîn bi dilgiranî

Mayîne di werçeya belayê
Min qeşd e ko ez bidim rehayê

Xel vedikujit agirî bi avê
Ez dê vekujim bi agir avê«

Mala xwe ji rengê qewmê Zerdeşt
Da agir, û gaziya xwe raheşt

Agir ko digirte xan û manan
Wî girte bi gazî û fişanan

Eqwam û qeba'îl û ^ceşair
Bi-l-cumle bezîne def^c-i agir

Agah ko bûn emîr û xulman
Xalî kirin ew sera û bustan

Ew jî ko bezîne wê hewarê
Wî muttehemî we gote yarê

»Tacdîn te dî çî reng eda kir
Mûsa li me behr-i xem ziwa kir

Rabe tu here heremserayê
Da ez çime agir û nidayê«

Zîn rabû we çûye xelweta xaş
Tacdîn ne ma ne cil ne palas

Esbab û tecemmul û defîne
Emlak û cewahir û xezîne

Bi-l-cumle di riya birayî şotin
Lew nav-i bi qencî tête gotin

Malî mehebîn tu ey nikûnam
Hûbba wî dikit mirovî bednam

Zinhar mebe li malî hariş
Lewra ko dibin ji dest te wariş

Cem^ç a wî ji bo te barê zehmet
Terka wî ji bo te narê hesret

Roja biçî pêşdestê barî
Destê te ji genc û malî^ç arî

Ev cennet û ev qumaş-i dîdar
Ey muflisê axiret xerîdar

Kengê ji te ra dibin muyesser
Dê bêne te »mifliso, here der«

Reh şubhetê vê cihan-i fanî
Mift nadine pareyek ji nanî

Malî mede warişan tu meccan
Ger dê te bivê hesa`iya can

Wariş ji te ra kefenbihayî
Ûetta nekirîn didin hesayî

Hêja ko xweş î telef bike mal
Bi-l-cumle bide bi husn-i e`mal

Yan şerf bike mişalê Tacdîn
Pê nav-i ebed ji bo xwe bistîn

Yan pê bigire tu yarekê qenc
Ew çêtir e bo te ra ji şed genc

42. Sulţanê wilayet-i meĥebbet

Sulţanê wilayet-i meĥebbet
Serxeylê eyalet-i meweddet

Gava ko ji mekmenê xulûşî
Binimêt li textê dil cilûsî

Kengê dikitin qebûl-i estar
Ĥetta  elema xwe nakit izhar

Reh şubhetê padişahê encum
Tabende ji  aremê çiharum

Ji ewçend  ebeqatê asimanî
Ji ewçend mesafe û mekanî

Ji ewçend  enaşir û seĥaban
Ji ewçend mewani   û ĥicaban

Naçar-i dikit nufûz-i her rûz
Elbette dibîte  alem-i efrûz

Ev padişehê ko  işiq nam e
Rojê bi wî nisbetek tamam e

Ew jî qe venaşirit çu caran
Naçar bi ker dikit sitaran

Razê di dilê Memê û Zînê
Sazê ko di perdeya evînê

Hindî negihîştibû zebanan
Ned' bû çu ziyar ji bo xwidanan

Miqrabê zebanê xelqê nasaz
Bê perde ko bû terane perdaz

Zînê ne guneh, Memê ne sûcek
Agah-i kirin buzurg û kûçek

Zengil bi devan gihan ve zengûl
Meftûlê enamilan ji merxûl

Uşşaq hezîn û bînewa bûn
Xel teşne Huseynê Kerbela bûn

Meclis bi newayê zîr û bem bûn
Memlû ji hewayê Zîn û Mem bûn

Barê li cummazeyê ne bes bû
Xemmaz-i di merteba ceres bû

Ye'nî xeberê di herdu yaran
Nemmam û hesûd û hîlekarî

Ewçend di meclisan gerandin
Ewçend bi qemsiyan gihandin

Hetta Bekirê ji rengê iblîs
Şahîbçeredê xebîsê telbîs

Ew jî ji wî halî bû xeberdar
Rabû ji cihê xwe ew xereqdar

Tenha xwe gihande xelweta mîr
El-qîşşe kir ew qediyîye teqrîr

Mîr hate tehewwura bi xîret
Bû xerqeyê behrê fikr û hîret

Pirsî ji ewê xebîse salûs
Go »ev xebera xilafê namûs

Em dê ku heqîqetê e cyan kin?
Serrişteyê tuhmetê beyan kin«

Go »emir bike Memê bixûnin
Hon herdu di xelwetê ko rûnin

Mem e aşiqê şadiq e bizan qenc
Vê ra bileyîze tu bi setrenc

Şertê xwe ji wî bixwaze dilxwaz
Dê keşif bibit heqîqeta raz

Gava ko ewî dikî tu mexlûb
Bê rast bibê kî ye te meqlûb

Mem fihris û beql û sîneşaf e
Xaşma bi te ra xwe bêxilaf e

Hubba di dilê xwe nakit inkar
Sirra xwe dikit ji bo te iqrar

Şabitqedem e di vê evînê
Dê bêt-i ko  aşiq im li Zînê

Paşê tu yî şahibê kiyaset
La'iq wî bibîn çi ye siyaset«

Hukkam ji cinsê şah-i mar in
Eşhabê sumûm û mihredar in

Mihran ko didin bizan ko zehr e
Mihre ko dikin bizan ko qehr e

 Aqil hezerê dikin ji maran
Xafil dibine muhibb û yaran

Herçend li nik bi  izz û naz î
Herçend digel bi lu'ub û baz î

Cuz'ê bibitin ji te te eyyur
Kullê dikitin li te tedebbur

Xaşma ko hebin xebîş û xennas
Bedxwah-i bexîl bin mine n-nas

Tehqîq-i xirabtir in ji şeytan
Ya reb, meke wan qerîbê sulţan

43. Salarê mewakibê kewakib

Salarê mewakibê kewakib
Serdarê tewalî^c û xewarib

Sulţanê serîrê çerxê rabi^c
Weqtê weko bû ji şerqê tali^c

Şerrencê mah û cundê exter
Bi-l-cumle li ser bisaţê exder

Şehmaţ kirin bi beydeqa nûr
Te d'go hemî bûn di tûrî mestûr

Mîrê ko ji xîretê dilefkar
Şêrê ji hemiyetê birîndar

Hetta şibeh xew nehate çavan
Sakin nedibû ji rengê avan

Rojê ko ji meşriqê nema nûr
Afaq kirin ji zulmetê dûr

Mîr rabû û hate şehnişînê
Nêzîk-i serayê nazenînê

Rûnişt we gote pêşekaran:
»Hon gazî bikin nedîm û yaran

Tenha ji mi ra Memê bixwînin
Tacdîn û digel biran mexwînin

Îro li Memê ezê xêdeb kim
Sûcek wî heye edê edeb kim

Nabit ko ji min bibin di xafil
Bi-l-cumle bi emrî bin di ^cacil«

J'ew paş şihande nik xwe Mem xwend
Hadir kiribûn gulab û gulqend

Ewçend şerab û qend û şekker
Ewçend gulab û misk û ^cenber

Înan û di meclisê gerandin
Kêfê di xwe ser bi ser gihandin

Encam-i tekellum û xeberdan
Kêşane bi satirenc û nerdan

Mîr gote Memê bi kîn û kerbe
»Îro me digel te ceng û herb e

Rabe ji mi ra were muqabil
Bêşik bi te ra ez im mucadil

Şertê me digel te ey serefraz
Herçî te divê ji bo me dilxwaz«

Lê mîr ji kuran hebû ciwanek
Mehbûbê zemanê niktedanek

Yûsif ji melaḫeta wî meḫcûb
Rustem ji şeca^ceta wî meḫlûb

Hemşuḫbet û hemdemê Memê bû
Hemşahî û hemxemê Memê bû

Serdarê kuran bi navê Gurgîn
Fi l-ḫali xeber gihande Tacdîn

Ew beṭil ko bû ji ḫalî waqif
Rabûn bi wî ra Çeko û ^cArif

Şêran verisand-i qeyd û zincîr
Hersê bi tebayî çûne nik mîr

Tacdîn ko digel biran bi meş hat
Ke^cbeyn ji bo Memê duşêş hat

Fîl û rux û kerkedan ko hatin
Dîn mîr û mu^cellimê xwe mat in

Zanîn ko Memo bi bend û baz e
Mîr gote Memê »du destê taze«

Sê dest ji mîr birin tamamî
Mufsid fikirî ji wî meqamî

Zîn dî ko li pencerê diyar e
Mihir e li mehê dikit nezare

Bedxwah binê çî ḫîle rakir
Evrenge behaneyek eda kir

Go »bend û leyîz û cih bi dor in
Hon herdu cihan bi hev bigorin

Mem dê bibitin vê carê mexlûb
Hâşil bibitin ji bo te meqlûb«

Mîr rabû û çû cihê Memê jar
Mem hate cihê ji pêş ve dildar

Çavê di Memê ko dîn ruxê Zîn
Muft dane ji dest xwe fîl û ferzîn

Dil maye li pencer û şibakan
Hespê xwe dida l' ciyê peyakan

Mîr bir ji Memê tamamî şeş dest
Mem bû ji meya ji pêş ve sermest

Mîr gote Memê »me bir xwe dilxwaz«
Wî go ko »bibê, çi ye te daxwaz«

Mîr go »me xereç ne kesb-i mal e
Meqsûd ji çeyê me keşf-i hal e

Meqlûb ji le'b û bend û bazan
Qeç nîne bi xeyrê keşf-i razan

Şertê min ew e bikî tu iqrar
Kanî di dinê kî ye te dildar

Herçî periya te dil li bal e
Horişifet e melek mişal e

Ger la'iqê te ewê bibînim
Malê xwe bidim ez ji bo te bînim«

Şahibxerêdê di weqtê furşet
Te'na xwe ji rengê def'-i tuhmet

Go »min diye ya Memê hebandî
Kîjek ereban e lêvdeqandî

Ser ta bi piyan reş e wekî qîr
Ne la'iqê behş û xwestina mîr«

Te'nê li Memê wereng eşer kir
Yekcar-i ji eqlî bêxeber kir

Behra dilî perde lê bi coş hat
Nagam bi gazî û xuroş hat

Go »qeş ne we ye wekî wî guhtî
Mîr'im periya dilê me şuhtî

Şehzade ye şehnişîn mekan e
Enqa ye bilind-i aşiyân e

Mîranî ye ew ji nesl-i pak e
Nûranî ye ew ne ab û xak e

Serdefter-i hîr û nazenîn e
Herçend melek-i bi nav-i Zîn e«

Mîr ev xebera xilafê heybet
Gava ko bihîst-i hate xîret

Wî gote qebîleya xulaman
»Hon bo çi gelî nemekheraman

Vî nakesî nagirin bi zillet
Da ez bikujim ewî bi ʿibret«

Rabûne Memê duşed xêdenfer
Mem rabû pê bi dest-i xencer

Tacdîn û Çeko digel birayî
Rabûn bi te ʿeşşub û tebayî

Gotin »gelî cundiyan, vewestin
Hon cumle ne serxweş û ne mest in

Hon qenc dizanin em kusan in
Şahibhiner î n û pehlewani in

Panşed ji we hemle kin bi kerban
Nadîne we nobeta çu derban

Gerçi we ecel bi dest me nîne
Emma we gelek ji dest me dîne

Hetta ko bikin Memê giriftar
Sêşed ji we dê bibin birîndar

Hetta ne me hersiyan bi ker kin
Hon dê li Memê kusa nezer kin

Herçî kirî hakimê me ferman
Em nabine mani ʿê çu hukman

Destê di me bestine li ber mîr
Ha gerden û dest û pê û zincîr«

Mîr rabû û dest û pê Memê best
Tacdîn mirina xwe wê demê xwest

Emma çî bikit ji bo ne çar e
Cellad ne mîr e xundikar e

Mem girt û şihande pêş-i serheng
Go »hebs bikin di qulleya teng«

Hilgirtin û birne pêş-i dizdar
Mehebûs kirin di qulleya tar

Dîwanî û meclisî belav bûn
Bi-l-cumle ji bo Memê di mehzûn

Dîwane şifet bi ah û feryad
Hemyan dikirin ji bo Memê dad

44. Mihra felekê ezel  edim e

Mihra felekê ezel  edim e
Kîna felekê ebed qedîm e

Herçî weko ew ji  erdê rakit
Elbette wî dê di  erdê ra kit

 Ulwê ji xwe ra  eyan dixwazit
Sufîlê ji me ra nihan dixwazit

Nabînî, hero ko afitabê
Davête mu areya turabê

Xasma ko digel qebîlê  aşiq
Hem xa in û xwar e hem munafiq

Elbette dilê me  i qibazan
Ewwel dibitin bi  enc û nazan

Axir dikitin mel l û me y s
Manend-i Memê zel l û me b s

Davêjite me besê bi nakam
Dat nite merqedê serencam

Ew bextre ê leqeb li wî Mem
Bê hemnefes û heval û hemdem

Havêtine çalekê bi zarî
Teşbîh-i bi gorê teng û çarî

Mekrûh wekî dehanê ejder
Menkûr wekî Nekir û Munker

Rûnişt-i di wê ve   abidane
Zindan li wî bûye çillexane

Ew cih li wî bûye çah-i Nexşeb
Ew Meh geriya hilal-i yekşeb

Şofi ko ghişte kuncê xelwet
Şêxînî giha meqamê weşdet

Geh şubhetê   aşiqan bi dilxwaz
Geh şubhetê   abidan bi daxwaz

Herleþze digel kela girînê
Evrengehe wî digote Zînê

K ey mişlê herareta xerîzî
Îrohe di mişrê dil   ezîz î

Şedcar hero li qelbê xemnak
Pîrahen-i şebir min te kir çak

Geh geh çî dibit wekî Zuleyxa
Pirsa me bikî tu ey şekerxa

Leyla tu yî ez ji bo te Mecnûn
Gulgûn ji te ra sirişkê pîrxûn

Ferhad im ez û tu bo mi Şîrîn
Seylab-i sirişkê coyê şîrîn

Dinya li me gerçi bûye zindan
Îrohe tenê ez im musilman

Lewra ji devê nebiyyê mursel
Bû ev xebere şehîh û mursel

Dinya ko bihişt-i kafiran e
Me³wayê belayê mu³minan e

Herçend qewî muşewweş im ez
Ewçend bi muşewweşî xweş im ez

Şed sal bigêrî min tu mehbûs
Ma ez qe dibim ji weşlê me³yûs

Şondê dixwim ez bi sûreyê Nûr
Dêma ko ew e kitab-i mestûr

Deh car-i bi heqqê bejn û balê
Çil car-i bi heqqê zulf û xalê

Tehqîq bi afitabê ruxsar
Teşdîq bi mahitabê dîdar

Te³kîd bi qiblegahê ebrû
Te^czîm bi secdegahê gîsû

Sed car qeşem bi herdu nûnan
Ehda min ew e digel^cuyûnan

Ĥetta remeqek hebit ji canî
Cana, tu di canî da nihan î

Hindî ko ji hecrê bêqerar im
Ewçend-i ji te umîdiwar im

Herçend ko mîr li min xêdeb kir
Ev qehre li min ne bê sebeb kir

Herçend xeberê Bekir wî guh kir
Ev cebr-i li min ewî bi cih kir

Lewra ko tu şah î ez geda bûm
Ez bo te ne kufû û hemliqa bûm

Tu mihircemal û mehcebîn î
Evçende leţîf û nazenîn î

Ez xar û zêlîl û xakisar im
Evrenge de'îf-i dilfîkar im

Perwane me ten mi daye agir
Şuhtî me bi baţin û bi zahir

Nîlûfer e dil tu afitab î
Ten şubhê kitan tu mahitab î

Ger ten birizit we ya bibit xerq
Wêr dil bibitin di beħr-i xem xerq

Ĥeqqê min e edl e zûlm nîne
Xaşiyyet-i agirê evîn e

Ev çale egerçi zêde kûr e
Emma ji ˆedaletê ne dûr e

Şofi me û şewmeˆenişîn im
Xweş ˆalibê nûr-i rûyê Zîn im«

Haşil qewimî meqamê »mûtû«
Bermûcibê »qeble ˆen temûtû«

Tezkiyyeyê nefis bû mukemmel
Teşfiyyeyê qelb bû muheşşel

Ayîneyê rûh bû mucella
Nefs û dil û can bi hev muşeffa

Ew muˆtekifê di dewr-i çalê
Hêja negihîştî dewr-i salê

Belkî ne çil û ne erbeˆinek
Zenna di dilê wî bû yeqînek

Meşhûd bûyin li qelbî enwar
Mekşûf bûyin li ber wî esrar

Ayîneyê dil we bû muşeyqel
Şûret we bi meˆneyê mubeddel

Ew heykelê meˆleba mecazî
Bû melˆeb-i ˆiflê ˆişqibazî

Ev mumkin û ma-siwa sera-ser
Fi l-cumle ji bo wî bûne menzer

Ev dar û ber û dewab û insan
Ev me^cden û ev nebat û heywan

Herçî ko bi dil wî lê nezer kir
Herçî bi xeyal wî lê guzer kir

Her yek dinima ji bo wî Zînek
Meşhûd-i ji her yekê yeqînek

Goya bi xwe ew reşednişîn bû
Ew çal-i ji bo wî dûribîn bû

45. Zîna ko bi derdê hecrê xemgîn

Zîna ko bi derdê hecrê xemgîn
Bêşebr û sukûn, qerar û temkîn

Hindî weko Mem nebûyî mehbûs
Hêja nedibû ji weşlê me'yûs

Gava weko Mem gihişte çalê
Umîd nema ji bo wişalê

Nezhetgeh û şehnişîn û eywan
Lê bûne hisar û hebs û zindan

Hindî weko şerbet û te'am bûn
Goya ko li wê hemî heram bûn

Canî nedikir çu xwab û raşet
Cismî nedidî çu tab û şaqet

Ewreng de'îf û jar-i bûbû
Goya ko bi cismî tar-i mû bû

Ew mû geriya ye ze'feranî
Teşbîhê bi reng û rûyê Xanî

Şeb ta bi seher seher heta şeb
Fariş nedibû ji zîkrê »ya reb«

Herleḫze digote çerx-i dewwar
K^oey zalimê bêeman xwîn xwar

Min qeşd û xereḫ digel te nîne
Aya te digel min ev çî kîn e

Dewrek te nekir demek ji bo min
Pir dî te meger Memek ji bo min

Nûrek di rûyê me kir te peyda
Şuhtin li Memê te pê suweyda

Şewqek di ruxê Memê te hil kir
Qelbê me bi wê te şot û kul kir

Aya te çî meşlehet di min dî
Nîşan-i me da te yêkê cundî

Ewwel te kusan li min ^eayan kir
Paşê te çira li min nihan kir

Şuhtîn te bi agirê firaqê
Kuştîn te bi derdê iştîyaqê

^eAlem hemî bi yek ve şad û xurrem
Dayîne min û Memê te me^otem

Derdê xwe ji bo mi ra bibêje
Jehra di dilê xwe da birêje

Yûsif te li min şihande çalê
Hiştim te di vê xirabemalê

Ye^çqûb şifet hezîn û nalan
Şebra dil û can te bir bi talan

Ez mayime her wekî Zuleyxa
Bê Yûsif û bê murad û me³wa«

Geh şekwe fikir ji bo Memê jar
K²ey Yûsifê bêguneh giriftar

Da fikir nekî ko raşet im ez
Da zen nebirî bi taqet im ez

Wellah qeşem dikim bi barî
Rojê di spî şevê di tarî

Nînin ji mi ra çu xwab û xwarin
Illa ko du dîde xwîn dibarin

Bîdarî ye şen^çetê du çavan
Xwînxwarî ye xwarina hinavan

Ey qibleyê qelbê min, bi dilxwah
Wey ke^çbeyê can bi Ke^çbetu l-lah

Herleħze ji destê firqeta te
Herweqt-i ji derdê heşreta te

Şed ah û duşed enîn û efşan
Bêgav-i me tîn ji nêv dil û can

Evrenge ye halê min şeb û rûz
Halê te kusan e ey dilefrûz

Zindaniyê min te kî celîs e
Sewda³iyê min te kî enîs e«

Ey dil tu ji qelbê min bi der kev
Wey can tu ji bo dilî bi ber kev

Hon herdu herin Memê bibînin
Lê yek xeberê ji bo me bînin

Ey dil tu ko lê dikî selamê
Zû bîne ve bo mi ra peyamê

Kanîn bi çi hal e ew giriftar
Danîn çi xeyal e ey dilefkar

Kanî li me aş e ya ne zîz e
Baxê wî bihar e ya peyîz e

Xweşreng û leîf e şubhê şorgul
Yan jar û deîf e mişlê bulbul

Eywan li me bûye darê mişnet
Zindan bi me bûye baxê cennet

Xweziya ko li min xêdeb kira mîr
Manend-i Memê bi xull û zincîr

Ez jî bişihandima wê çalê
Rojek veketa li min ji salê

Carek bidiya min ew giriftar
Derman bikira min ew birîndar

Umrê min egerçi yek remeq bû
Heqqa ko mirin ji bo me heq bû

46. Eczayê kitabê 'îşqibazî

Eczayê kitabê 'îşqibazî
Şehhâfê mucelledê mecazî

Şîraze û cuz' û bend û terkîb
Evrenge kirin bi nezm û tertîb

Go, Zîn û Memê di naziperwerd
Gava wehe der vebûn li wan derd

Ew derd we bûne behr-i ateş
Ew ateşê xem we bûye serkeş

Xelqê ko hebû ji 'îşqê teşwîr
Wî agirî kir li wan we te'şîr

Me'lûl bûyin hemî bi derdan
Yekcar bi der ketin ji perdan

Xaşma ko muwafiqê di dêrîn
Hemşuhetê wan Sitî û Tacdîn

Derdan we li wan ji nû ve serdan
Êdî nedihate jê xeberdan

Herçend ko ew ji van cuda bûn
Dîsan bi wî derdî muhtela bûn

Derdê Sityê xeyal-i Zîn bû
Tacdîn ji xema Memê we dîn bû

Herleḫze digel biran bi şer bû
Qeşda di dilê wî ev xeber bû

Rabit bi xêdeb biçîte pêş Mîr
Daxwaz bikit Memê bi teqşîr

Carek biçitin Memê reca kit
Sûc û gunehê Memê tika kit

Da mîr ji wî ra birayî berdit
Ya ev ser û malî tê bi der dit

Arif wehe gote Ristemê Zal
»Ev emir bi min meḫal e bê qal

Bê ceng û cidal û bê tehewwur
Qeṭ vî şuxulî mekin teşewwur

Ev me^creke nabitin bi dîwan
Em mane û şubhe şehnê meydan

Ya qenc ew e em şube siwar bin
Hersê bi silah û kar û bar bin

Çarane û cewşenan di ber kîn
Zendane û meḫferan li ser kîn

Gurzan bihejîn riman bibazîn
Evrenge Memê ji mîr bixwazîn

Ya dê bi kutek Memê xwe berdîn
Ya cumle bi merdî ser bi der dîn

Ger wî bi vî rengî Mem reha kir
Derdê di dilê me wî dewa kir

Wê er mayî muşir li ser ʿinadê
Em dê bikirîn we reng cihadê

Jê ewwel ve biçîn Bekir bi ker kîn
Wî mudbirî jê re der bi der kîn

Her berderekê gurek li ber bit
Xeşmaneyê qenc ser bi ser bit

Mîr er ji wi ra bikit teʿeşşub
Rabit li me ew bikit teşellub

Aşê ecelî wisa bigêrîn
Teşbihê heban seran bihêrîn

Buhtane bikirîne reqş û govend
Da bêne temaşeyê şekerxend

Gava weko dest bidîne herban
Mehebûb-i temaşe kin li derban

Herleheze bibêjin ew perîzad
Destê di we ey ciwan merîzad

Hindek bigirîn hinek şena kin
Hindek bikenin hinek duʿa kin

Dildar nezer bikin ji burcan
Durdane bi der kevin ji durcan

Şehzade ji penceran nezer kin
Gulpîrehanan di ber xwe ker kin

Herdem bibihên ji nazenînan
Şed medh û hezar aferînan«

Tacdîn xebera birayî guh kir
Muşkem di dilê xwe da bi cih kir

47. Serşubhe, ko şehsiwarê efleq

Serşubhe, ko şehsiwarê efleq
Eşheb ko kişande cayê ebleq

Edhem di tewîleyê nehîn kir
Eşheb ji xwe ra ji nû ve zîn kir

Gurzê xwe yê ateşîn deranî
Tîxê xwe yê zerfeşan ko danî

Dunya ji mehabeta xwe zer kir
Tîx û kemera çiyar bi ker kir

Tacdîn û biran ji xelqê li alî
Xwestin bi dilê xwe wan hêlalî

Kêşane derî bi reqş û bazî
Rexşê ʿerebî semendê tazî

Mismar kirin bedû ji xeflet
Hişyar kirin ʿedû bi şewlet

Meydan bi dewan kolan bi destkor
Goya vedidan li dijminan gor

Tacdîn ji tewabiʿê xwe yek pîr
Teʿyîn kir û zû şihande pêş mîr

Got^ê here bêje »mîr û ağan
Bînende venakujin çirağan

Mîrê me egerçi dûribîn e
Îro wî di çavî nûr-i nîne

Em çar bira hebûn di şadiq
Herçar li xidmeta wî aşiq

Inşaf e ko zêdetir ji salê
Mem mayiye bêxwidan di çalê

Dijmin li me şa ne dost-i xemgîn
Ferq e mirina Çeko û Tacdîn

Mem gerçî ko zêde pîrgunah e
Lê aşiq e, aşiq padişah e

Hükum tu meke li padişahan
Zulmê tu meke li bêgunahan

Em hêvî dikin Memê reha ket
Derdê di dilê Memê dewa ket

Em çar bira ne çar-i dîwar
Erkanê seadeta wî herçar

Herçar serê di me wekî go
Çewganê iradeta wî kaşo

Ya meşlehetê ji bo me çêkit
Ya ne ji me ra Bekir verê kit

Da em xeberan ji bo wî bêjin
Derdê di xwe em li wî birêjin

Rûmet me nema li rûyê amê
Dê neqil bikîn biçîne Şamê«

48. Teqrîr-i ko kir tamamî qaşid

Teqrîr-i ko kir tamamî qaşid
Waqif geriya bi hâlî hasid

Zanî ko ji bo wî ra xirab e
Go »^ê efû ji bo Memê şewab e

Mîr^îim me nego ji bo te pêşîn
Tacdîn û biran ji xwe meêşîn

Zînê bide wan we ya bikuj min
Yan ew bi te ra ne xeşm û dijmin

Ya qenc ew e qeṭ nekî tekellum
Tacdîn ji te nakitin tewehhum

Bêjê me fida kirin Mem û Zîn
Tezwîc kirin me dane Tacdîn

Zahir meke tu vê^ê inadê
Carek vekuj agirê fesadê

J^êew paş-i tu bêxe weqt-i furşet
Zinhar medê eman û muhlet

Xeşmê ko neşî bibî muqabil
Derman çî ye şerbeta helahil

Lew lazim e hâkiman du fincan
Yek xaşê xerab û êke qencan

Da yek nexweşan ji bo wî xweş kit
Ya dî ji wi ra xweşan nexweş kit

Yek canî ji dijminan cuda kit
Ya dî miriyan ji nû ve rakit

Kerba xwe meke tu aşikara
Ya qenc-i ew e em bikîn mudara

Şolin hene ew bi kerbê nabin
Lewra ko bi zor û qerbê nabin

Ustadî divêtin û teemmul
Ixfâ' û teẓaful û tehemmul

Ewqatê zemanê, gûne-gûne
Barî ji me ra kirin numûne

Ye' nî şev û roj û şubh û şam in
Hin rohne ne hin ji wan zêlam in

Em jî di leyalî û neharan
Da bân bi nihan û aşikaran

Hin zahir û hindekan bi xef kîn
Rakîn hinekan hinan telef kîn«

Wî mulhidî şîr wisa seqa kir
Mişrî ji xwe ra wisa bira kir

Pend û xeleq û xilaf û yalan
Bend û seqet û xilaf û kalan

Teşnî^c kirin wî hinde teşnî^c
Bestin wî li şîrî şubhê terşî^c

Ew şîr li bin serê xwe danî
Ewreng-i veşar kes-i nezanî

Mîrê weko dil bi kerbê şotî
Herçî ko Bekir ji bo wî gotî

Bawer kir û gote merdê qaşid
»Ey pîr, meke tu fikrê fasid

Ger fewt bikim cemî^cê ferqan
Tacdîn ku didim ji dest xwe erzan?

Min şewket û şelţenet bi wî ne
Ev şuhret û şanê min ji wî ne

Ev nam û nîşan û ev meqame
Bê xatîrê wî li min heram e

Ew rustem-i gêw e, lendeha ye
Gencîne me ez, ew ejdeha ye

Bêj^oê bi dilê xwe min Mem û Zîn
Herdu bi helalî dane Tacdîn

Bêwec ji min tu bûyî weşşî
Daxwaz te kir ko min nebexşî

Tacdîn û Çeko bi izz û naz in
Dê her we bitin wekî dixwazin«

Qaşid ko rewane bû ji pêş mîr
Teqrîr ko kir tamam-i te'bîr

Şêrê dilşer we bûn mula'im
Gotin »dem û dewleta wî da'im«

49. Êvarê ko asimanî menqel

Êvarê ko asimanî menqel
Danî û li wan veşar-i meş^cel

Ye^cnî ko vekuşt çiraşê zerrîn
Wergirt-i ji nû libasê rengîn

Mîrê ko hemîşe şad û xurrem
Goya ketibû libasê me²tem

Wî bextek-i rûsiyah-i mel^cûn
Gava ewî dî emîr-i mehzûn

Go »xem mexwe ey çiraşê dewlet
Ger^c umir bidit ji bo me muhlet

Ev kerb û elem eger te navê
Zînê û Memê ji dil xwe bavê

Ew herdu ne, ba^cîşê fesadê
Ew bûne sebeb ji bo^c inadê

Ger îzin bidit ji bo mi ra mîr
Ez dê bikujim Memê bi tedbîr

Tacdîn û biran bi şerbetek zehr
Tu d³î demekê ewan bikî qehr

Emrê ko dibit tedarik asan
Ageh meke pê tu xelq û nasan

Mîrîm, tu here bibêje Zînê
Mem şuhtiyê agirê evînê

Mem teşn e tu ab-i zendegan î
Mem murd e tu canê cawidan î

Bêjê ko here Memê derîne
Min dayiye te, ji bo xwe bîne

Min zaniye Mem ziyade jar e
Perwane ye meqşeda wî nar e

Gava ko nezer bikit li Zînê
Teşqîq e ko nakitin çu jînê

Fi l-ħali dema ko wê bibînit
Bawer meke ew bi rûh bimînit

Mem ger bi vî rengî zû fena bit
Dê keşmekeş û niza^c-i rabit«

Mîrin hene^c aqîl in, ezîz in
Lê sadedil in di bêtemîz in

Ew sade ji bulh û natemamî
Dil nadine menşe^a kalamî

Wan dil guh e, guh bi dil ve nîne
Reşçav in û merdimek spî ne

Herçî ko dibêjinê xereqdar
Bawer dikin ew bi rastiye xwar

Nabên »eve qenc e ya xerab e«
Nabên »eve xeç³ e ya şewab e«

Qaşirnezer in di bêteemmul
Hadirxêdeb in di bêtehemmul

Eşleb dibin ew bi eqlî mexrûr
Ekşer digerin ji danîşê dûr

Bedxwah û bexîl û bedsigalan
Bedeşl û sefih û bedfiçalan

Tînin dikine refîq û rehber
Bednam dibin wezîr û serwer

Dispêrine van kesan umûrê
Ew têxine dewletê quşûrê

Mîrê di bi dewlet û firaset
Şahibşefqet-i xwidansiyaset

Ew her kesekê xwidan-i nakin
Hetta weko imtişan-i nakin

Çil car-i dikin yekê mucerreb
Paşê ewî dê bikin muqerreb

Ev mîr û wezîriya cihanî
Ev begme gizîriya zemanî

Herdu bi mişal-i yek leyîz in
Herdu di beçal û bêtemîz in

Ûetta weko kerr nebî tu el-êq
Kengê dibiye wezîrê muçleq

50. Tedbîrkunende pîrê ʿaqil

Tedbîrkunende pîrê ʿaqil
Evrenge he bû ji bo me naqil

Go, mîr bi muşawirî û rayê
Weqtê weko çû heremserayê

Zîn gazî kir û li ba xwe danî
Ew perde ji ser serî hilanî

Go »bêdiliya Memê me bes kir
Azerdenî min li wî ʿebeş kir

Cewr û sitema ko min li wî kir
Ew cewr te kir, sitem ewî kir

ʿIşqa te ji wî ʿeqil revabû
Şeyda û cunûn û mubtela bû

Zanî ji hekîmekê me tedbîr
Dîwane dewa dibin bi zincîr

Lew min bi xêdeb şihande çalê
Ew hebis li wî gihande salê

Da ʿîşq bikit kemal-i haşil
Hûbba we nekit wişal-i başil

El-ḫal-i dema bi qelb û canî
Miqdar-i meḥebbete we zanî

Hon herdu di merteba kemal in
Meqbûl in û qabilê wişal in

Mem ʿaşiqê sadîq e bi tehqîq
Qelbê me dîkit ji bo wî teşdîq

Meʾmûr e bi emrê padişahî
Meʾzûr e bi ʿuzrê bêgunahî

Herçî ko li wî bikit ʿitabê
Elbette dibînitin ʿiqabê

Ḥusna te ye ew kirî giriftar
Ḥubba te ye ew kirî birîndar

Tîra wî li dil ketî te lê da
Ew darûyê bêhişî te pê da

Ew surme di çavê wî te kêşa
Ḥetta tu nedî wî dil neêşa

Zulfa te li dest û pê wî bestî
ʿEqreşifeta dilê wî gestî

Ṭoqa te li gerdena wî danî
Dava te veda li qelb û canî

Çawa vekirin te herdu ahû
Berdane feqîrî herdu cadû

Dîsan tu here digel xeber de
Qeydan tu veke ji bo xwe berde

Ey xunçeyê naşikefte³ê sorgul
Bişkîn qefeşê derîne bulbul

Ew têhn e tu kahniya ferat î
Ew xest e tu çeşmeya heyat î

Ew teşn e tu ab-i zindegan î
Ew murd e tu canê cawidan î«

Ew perdegiya ko pirhewa bû
Meqbût-i di perdeya heyâ bû

Ew perde biray ko lê hilavêt
Xwînê di dev û gepê we havêt

Zîna ko dişed birîn li cergê
Çû halet-i fewt-i şadimergê

Behra ko ji cunbuşa hewayê
Mehfûz-i bi perdeya heyayê

Ĥaciz ko hewa reva ji mabeyn
Berzex ji heyâ nema di behreyn

Ew qulzim-i xem kelî bi ser coş
Ser coş û kelî yû perand-i serpoş

Serpoş perî ji dilê pela xûn
Havêt-i wekî Ferat û Ceyhûn

Goya hejiya hezar-i bîşe
Mey bû rîjiya ji qelbê şîşe

Mîrê bi xereq ketî li Zînê
Ewreng-i reva kela girînê

Haqîr ji dûyê kebabê ulfet
Gerîya wî di çavê eşk-i şefqet

Fewwareyê merhemet bi kel hat
Bêgav-i girî ewî digel hat

Ewçend girî bira digel wê
Hetta şubeh her we man di xelwê

Zîn xerqe^ê xwîn-i dil wekî gul
Mîr lê digirî mişalê bulbul

Meħrem hemî vêk ketin li ba wan
Bi l-cumle bezîne dest û dawan

K^{ey} xusrewê heqşinas ê ^{adil}
Naheq tu ji bo çî bûyî qatîl

Zîn gulbun-i baxê ^{işmetê} bû
Zîn serw-i riyadê ^{iffetê} bû

Pakîzedira şedef ji her can
La^{îq} te nebû bigerî mercan

Nazikbedena leŧîfe me^{şûm}
Bêcurim bikî ji ^{umrî} meħrûm

Evrenge di xak û xwîn tu rakî
Bêsûc ji can beden cuda kî«

Mîr go »mekirin xeyalê baþil
Ew bêhiþ e ez nebûme qatil

Zînê dikujim meger bi   emda
T ba ye di cenneta  erem da«

Ehlê  eremê bez ne ser w 
Cobar rewan kirin li ser w 

B   iwen û  in di xan û manan
Feryad gihane asimanan

Yek hat ji der ve nagihan 
Go »Mem mir û dawe zindegan «

Z nê mirina Mem  bi guh ket
Goya mirib  ji n  bi ru  ket

Rab , fikir  di  ar kenaran
D  m r digir t  ubh  baran

Xelq   erem  xewaþ û  am 
Matemzede b ne bi-t-temam 

Go »ey sebab  se adeta min
B k f-i mebe di de weta min

Ey  ah te daye ru   ruxset
Fewta xwe w  d  ji bo xwe fur et

Can çû û bi canî mutteşil bû
Ew rûh bi rûh-i muđmeħil bû

Ĥetta ko nebû ji dev te iqrar
Ew mayî di Ĥebs-i ten giriftar

Teşbihê Memê melûl û meħbûs
Bo Ĥifz-i riđa û nam û namûs

Ew lew nediçû Ĥeta ve îro
Mabû li jivaniya te Ĥiro

Rûh³im te ji dil dema riđa da
Şah³im te di mulkê ten şela da

Cismê min î bênewa giran bû
Rûħa min e natiwan rewan bû

Derħal-i ji qalibî bi der ket
Şewqek ji ruħa Memê bi ber ket

Wan terk kirin serayê fanî
Ew çûne cihanê cawidanî

Herçî ko qebûl nekit mekanan
Dê seyr-i bikit di lamekanan

Hon vê seferê xelet mexûnin
Şahid ji me ra muqerrebûn in

Gava weko can ji ten rewan bû
Canan ewî dît û can bi can bû

Haşil ko ji paş-i ittişalê
Ew pertew û meş^cela cemalê

Gavek sekinîn û muţme^oin bûn
Hîna ko bi yek ve mu^otemin bûn

Ew qeţre di qulzima şifatan
Ew zerre di behra muhlikatan

Dem hatine sahilê fenayê
Geh çûne bi ser hedê beqayê

Fi l-cumle ji merkeza turabê
Ew zerre gihane afitabê

Qeţ^ca ne bi ittişal û tehlîl
Meħda ne bi infişal û teħwîl

Wan rê ko birin bi canibê zât
Baqî geriyar bi zâtê zerrat

Nînin^c eceb ev xeber ji bo min
Hon vê mekine hiner ji bo min

Şêxê we ko ez bi dil murîd im
Ew ruhirowan e ez qedîd im

Herçend-i li ba we navê Mem bû
Lê padişahê^c elîhîmem bû

Bû la^oiq-i ferr-i padişahî
Meqbûl-i teqerruba ilahî

Qelbê wî ye wadiya muqeddes
Rûha wî bi nûr-i heq muqebbes

Hilgirtim û bir'me Tûr-i Sîna
Bînende kırım digel xwe bîna

Îname derê ji vê hicabê
Ev zerre gihande afitabê

Hîna ko bi can min ev sefer kir
Ev can mi ji canfiroş-i qer kir

Herçend-i ko zahir »iqle^cî« got
Hadir wî di pey ve »irce^cî« got

Lew hatime da bikim we raqî
Merdiyye bibim li pêş-i qadî

Da ez bikirim digel we tewdî^c
Da hon bikirin digel me teşyî^c

Dîsan vegerim ji ba we reqqas
Murtaq-i bibim bi cenneta xaş«

51. Zînê ko nimane wan keramat

Zînê ko nimane wan keramat
Evçende menazil û meqamat

Rûnişt û weşiyeta xwe bo mîr
Evrenge he kir beyan û teqrîr

K'ey padişehê ruhan û qelban
Hemşîre bûyî fida û qurban

Qurbane te bin hero dişed Zîn
Ez hêvî dikim nebî tu xemgîn

Roja weko bir me Mem ji bo xwe
Bi l-cumle birin me xem ji bo xwe

Menşûr bûyim li kişwerê xem
Xem bûne ji bo mi ra musellem

Mem bo min û merhemet ji bo te
Xem bo min û selçenet ji bo te

Şahim bi mi ra mebe munazî^c
Ez bûme bi hişşeya xwe qanî^c

Rûnî tu li textî, şubhê Xusrew
Tacê xwe yê zer bigêre kecrew

Bezma terebê bidêre tertîb
Zewq û ferehê bigêre terkîb

Serxweş bike sade û rewalan
Çûn xweş ke ji nû ve pîr û kalan

Esbabê neşat û kamiranî
Adabê şefa û zindeganî

Amade ke şerbet û tē^caman
Azade ke cariye û xulaman

Pir ke tēbeqan ji bo nişarê
Da bēn fuqera di vê hewarê

Mecmû^c-i bike mufferrehatan
Mexlû^t-i bike mu^ceşteratan

Meclis bibitin bi wan muzehheb
Tehniyye bibit ji nû muretteb

Da vêk bikevin li min şekerxend
Têk ra hejînin bi reqş û govend

Eqsamê bixûr û ^cûd û ^cenber
Mawerd û zebad û miskê ezfer

Ev cins ji ni^cmetan bitir bin
Ew qism ji heddî zêdetir bin

Heywaniyeta me bûye za³il
Rûhaniyeta me bûye kamil

Cismê me eger diçîte çalê
Rûhê di me dê bikin wişalê

‘Eqda weko dawetî melek bin
Eqşamê bixûr-i dê gelek bin

Lewra ez û Mem melekşifat in
Em ma’îl-i ʔîb û ʔeyyibat in

‘Ursa ko firîşte dawetî ne
Damad û ‘erûs-i cennetî ne

Roja ko Sitî te daye Tacdîn
Çawa te di şehrî bestine ayîn

Tenbîh bike dikan û sûkan
Tezyîn bikin ji rengê bûkan

Buhtan tu bibê bila siwar bin
Cindî tu bibêje da bi kar bin

Sergerm bibin wekî di ‘îdan
Hindî ko li hev bidin cirîdan

Roja ko te ew perî verê kir
Çendî weko keyfxweşî te çêkir

Ez hêvî dikim bikî ‘îneyet
Qanûnê bikî wisan ri‘ayet

Îrohe ji bo mi ra du çendan
Dîsan tu wisan bî şad û xendan

Ihsan ke tedarik û cihazan
Haqîr bike muṭriban û sazan

Manend-i ʿimareta Sitî tê
Her şubhetê mehmela perî tê

Tabûteke zeringar û rengîn
Şindoqeke xurdekare zerrîn

Serpoş ewê zemîn tela bit
Sîwan ewê xwidancela bit

Zinhar me herdu bûk û zavan
Bêqedir neke li pêş-i çavan

Gava ko diçîne nêv mezarî
Da xelq nebêjtin bi zarî

Eqda Sitî çi rojexweş bû
Zînê ji ezel çi bextireş bû

Ne çê mi bila Sitî digel bit
Tacdîn digel Memê bedel bit

Manend-i Memê ji boyê Tacdîn
Tacdîn bi wi ra bigêre şoşbîn

Şoşbîn bitin ew digel Memê min
Şahî bitin ew digel xemê min

Ey ma ʿilê xeyrê bêmukafat
Wey bazîlê meqşed û muradat

Ûetta veke salekê tamamî
Hindî ko telef dikî ʿamî

Hindî ko bi der didî libasan
Hindî vedixwînî ʿam û xaşan

Hindî ko bi ker dikî qumaşan
Hindî ko belav dikî meʿaşan

Her roj bi niyyeta xezayê
Hindî ko gelek dikî ʿeşayê

Hindî weko tu li textî rûnî
Her roj-i tu cundiyan vexûnî

Hindî ko tihî dikî xezînan
Hindî weko şa dikî hezînan

Hindî ko xenî dikî feqîran
Hindî ko reha dikî esîran

Hindî di hukûmetê xeber dî
Hindî weko girtiyan tu berdî

Herçî ko ji bo xwe ra dikî xerc
Herçî di xezîneyan dikî derc

Qehra weko dijminan dikit def^c
Zecra weko zaliman dikit ref^c

ʿEdla ko ji bo xwidê tu xaş kî
Mezlûm ji zaliman xelaş kî

Sazê ko di cengê da dibêjê
Xwîna ji muxalifan dirêjê

Ûetta xwirekê seyê şikarê
Ûeqqê ʿelefê kerê di barê

Şahim li te bit weşiyeta min
Wan şerif bike bi niyyeta min

Mefʿkir di heqîqet û mecazê
Binʿvîse li deftera cihazê

Da fexir bikim li pêş-i zavê
Şermende nebim di weqt û gavê

Herçend ko min qewî dirêj kir
Pirbêjê ye wê çira me bêj kir

Gorî te meqşeda me dûr e
Dûr bit ji te merqeda me gor e

Lew hinde qeder dibêm bi diqqet
Da bite dilê te rehm û riqqet

Der heqqê min û Memê nekî ʿar
Gava dimirit Memê birîndar

Ez dê bi cenazeyê wi ra bim
Ûetta veke meqberan teba bim

Weqtê dimirim bidî tu destûr
Da min bikirin digel wî mestûr

Min j' alê wî derbider negêrî
Bêperde digel ewî veşêrî«

Zînê ko kirin weşiyet axir
Xa'ib geriya ji derd-i haqîr

Mîr go »tu here Memê bibîne
Ger dê mirî bit ewî vejîne

Bawer tu bike bi şîdî û îman
Bûme li te û Memê peşîman

Ger hon bimirin û ger ko rabin
Nabit tu û Mem ji hev cuda bin«

52. Zînê ko bihîstin ev tekellum

Zînê ko bihîstin ev tekellum
Ev mihr û wefa û ev terehîhum

Rabû xemilî ji payî ta ferq
Bû behr-i husin di gewheran xerq

Dayîn û Sitî û şed perestar
Xurşîd û meh û nucûmê seyyar

Bi-l-cumle bi der ketin ji burcan
Durdane bi der ketin ji durcan

Şed cariyê û Sitî û dayîn
Hilgirtin ewê bi resm û ayîn

Zanî ko nebû murad-i haşil
Bê xelwet-i xaş-i şêxê kamil

Ew zuhre mişalê zerre reqqaş
Bû mehrem-i raz-i xelweta xaş

Gava ko gihane xelwexanê
Dergeh vekirin li hebixanê

Ew pêk ve bi meş^c el û fener çûn
Dayîn û Sitî hinek di ber çûn

Dîtin ko di sahilê şedefwar
Ew xerqeyê behr-i 'îşq-i xwînxwar

Durdaneyê bêbihayê canî
Der daye ji dest xwe rayiganî

Fanos-i qefeş we mayî bêtab
Gulzar-i beden we mayî bêab

Wan pirs kirin ji xelqê bendî
Halê wî feqîr û mustemendî

Xelqê ko digel Memê giriftar
Gotin ko »me dî ji seřhê dîwar

Berqek bi^c eceb Memê bi ser ket
Şewqek ji serê Memê bi der ket

Yek şubhetê rojê yek heyîv bû
Yek şubhetê zêr û yek ji zîv bû

Ew Şems û Qemer ko mutteşil bûn
Derhal bi yek ve muđmeħil bûn

Gava weko pêk ve muqtebis bûn
Ew herdu li dew³ê mun^c ekis bûn

Ewreng geriyan munîr û rewşen
Zindan li me kirine şeħn-i gulşen

Mem jî bi vî rengî bêxeber bû
Xwîna dilê wî bi der ve der bû«

Ey dîdeyê dil nebûyî meftûh
Inkar nekî tecelliya rûh

Da fikir nekî ko ev hûlûl e
Yan nesx e, xurûc e, yan duxûl e

Da zen nebirî ko ev mişal e
Ya qewl-i de'îf e ya be'âl e

Xewna tu dibînî ev meqam e
Şey²ek ji şuhûd e natemam e

Hemşuhbetiya Memê muckerrem
Agah-i kirin heval û hemdem

Wî murşidî qenc li wan nezer kir
Qelbê wî di qelbê wan eşer kir

Hemxelwetiya Memê giriftar
Bû perdeguşayê yar û eçyar

Dayîn û Sitî ko çûn bi ser da
Hindî ko ewan digel xeber da

Gotin ko »Memo, tu rabe Zîn hat
Rûha te ye, bêguman, yeqîn hat«

Ew teşnelebê zelalê dîdar
Şadab-i nebû bi navê dildar

Hindî ko reya dilî kişandin
Hindî ko gulav-i lê reşandin

Wan seh nekirin di cismî canek
Illa ji serî diçû duxanek

Wî murdeçiraşê nagihanî
Dûkel ji serî diçûye banî

Zîn hat û ji pêş ve bû hewale
Bedrê ko veda ji ber xwe hale

Burqe^c ko veda ji ber cemalê
Xurşîd nema digel hilalê

Zînê wehe gote wî bedîhî
»Qum ya ceseden nefextu fihî«

Şewqa xeberê di vê şepalê
Ber bûye serê dûyê şemalê

Wî dûyî qebes ji şewqê ragirt
Qendîl-i qeş qebes ko dagirt

Ew xelwetiye di i^c tikafê
Rabû ve bi niyyeta tewafê

Ewwel ewî kir bi şîdîq-i der dem
Tecdîdê wuqû bi ab-i zemzem

Westa li muşella û meqamê
Wî cebhe gihande istilamê

Teşfêk du kirin li dorê beytê
Perwaneyê per gihande zeytê

Gava weko per li wî dişotin
Wan çend kelam-i pêk ve gotin

Perwaneyê go »tu xweş delîl î«
Şem^cê wehe go »tu xweş xelîl î«

Perwaneyê go »tu rehnima yî«
Şem^cê wehe go »tu canfeza yî«

Perwaneyê go »tu dilfirûz î«
Şem^cê wehe go »tu sînesûz î«

Perwaneyê go »tu çaresaz î«
Şem^cê wehe go »tu dilnewaz î«

Perwaneyê go »tu padişah î«
Şem^cê wehe go »tu qiblegah î«

Perwaneyê go »tu hûr-i z̤at î«
Şem^cê wehe go »tu nûr-i z̤at î«

Wan teşnelebê di bêtekelluf
Wan soxteyê di bêteşerruf

Evreng dikirin bi yek ve şuhbet
Lêk^c erq̤ dikirin kemal-i ulfet

Dayîn û Sitî û ew perestar
Ew bendî û hebsî û giriftar

Sergerm bûyin bi guft û goyê
Serrest bûyin ji bêhn û boyê

Wan gote Memê ko »ey cegerxûn
Em hatine da nebî tu mecnûn

Zîn bû sebebê cunûniya te
Mîr bû sebebê zebûniya te

Mîr bû bi te ra xwidantereħħum
Zîn hat û digel te kir tekellum

Ger teşne yî, evehe ab-i heywan
Wêr xeste yî, hate ser te Luqman

Mecnûn î, xwe hate ba te Leyla
Ger Wamiq î, ha ji bo te Êzra

Ger bilbil î gul ji bo te ħadır
Nîlûfer î mihir bûye nazir

Perwane yî, şemîc wê eyîsa
Wêr murde yî, hate ser te Êsa

Dîwane mebe bi vî hewayî
Bêgane mebe tu aşina yî

Ĥora ko te can û dil di des bû
Zîna ko te da'îma hewes bû

Çawa te divê we hate ba te
Dinya ye fena ye hat û bat e

Erzan mefiroşe umrî dayîc
Bêhûde mebe li canî bayîc

Cama ecelê heta binoşî
Nabînî ji bo xwe canfiroşî

Dîsan xwe bi °eqlî aşina ke
Zincîr-i cunûniyê reha ke

Lewra vekirin me qeyd û zincîr
Rabî bi me ra biçîne pêş mîr

Şahibkerem e, xwidan °eşa ye
Zilla wî siha perê huma ye

Vêk dane ji bo te yar û eħbab
Hađîr kirine bisať û esbab

Şabitqedem e li de °weta te
Rû daye te bext û dewleta te

Derħal dema biçî muqabil
Dê bo te bikit muradê haşil

Çawa te ji wî murad e dilxwaz
Ewrengê te dê bikit serefraz«

Weqtê ko Memê bihîstin ev pend
Ewrengê go ewê hinermend

»Ez naçime heđreta çu mîran
Ez nabime bendeyê esîran

Ev mîr û wezîriya mecazî
Ev şu °bede û xeyalibazî

Bi-l-cumle beṭal û bêbeqa ne
Bêaqibet in hemî fena ne

Mîrê ko mirin hebit ne mîr e
Me^çzûlî hebit ewî esîr e

Em çûne huḍûr-i mîrê mîran
Wî ḥakimê ḥakim û feqîran

Şahinşehê mîr û padişahan
Bexşendeyê tuhmeta gunahan

Ê çêkirî neynika cemalê
Tîra xwe nima bi zulf û xalê

Fanos-i beden kirî muṭella
Tê da ji me ra kirî tecella

Ew mîr ḥekîm e, zu l-celal e
Bê^çezi û teḫeyyur û zewal e

Tezwîc kirin di ^çalema ḫeyb
Te^ḫbîd kirin bi emrê ”lareyb”

Bakûreyê baḫê ^çizz û naz în
Şed şukir ko bikr û serfiraz în

Ḥaşa ko di vê seray-i fanî
Bê cennetê ^çedn-i cawidanî

Ḥeywanşifet em bikîn zinayê
Bêhûde di meskenê fenayê

Terdamen û sernigûn û merdûd
Şermende biçîne pêş-i me' bûd

Me' bûd ji bo me hûr û xilman
Tezyîn kirine di baxê riqwan

Ew muntezir in li rihleta me
Fexrê dikin ew bi de'weta me

Lê cennet-i aşiqan cuda ye
Mi'ad-i liqayê kubriya ye

Alîtir e ew ji baxê riqwan
Naguncine wê çu hûr û xilman

Hêvî dikin em ewê ji me' bûd
Nînin me bi xeyri wî çu meqşûd«

Gava ewê kir temennâ axir
Dergah vebû li ber wî hâdir

Tejrê ko qefes li ber vebûyî
Ewreng-i firî wekî nebûyî

Destê xwe ji qeydê gil kişandin
Çengê di dilê xwe raweşandin

Şehbaz-i ji qeydê merkeza ferş
Perwaz-i kir û gihişte Zî l-erş

53. Ew matemiyê ko baxeber bû

Ew matemiyê ko baxeber bû
Evrenge ji bo me newhêker bû

Go, can ko ji hebs-i ten cuda bû
Feryad û fişan ji şehîrî rabû

Bû welwele û fişan û zarî
Bû zelzele û bezîn hewarî

Buhtan ji mezin heta biçûkan
Niswan û keç û benat û bûkan

E^cyan û ekabir û e^calî
Mîrza û rewal û la³ubalî

Yek ferd nema di şehîrî dilxweş
Bi-l-cumle di serxweş û muşewweş

Vêk ra dibezîn bi ser Memê ve
Wan derd-i birin bi ser xemê ve

Tacdîn û Bekir bi ittifaqî
Bûn herdu li ^cerdeke mullaqî

Go »ey sebebê fesad-i ^calem
Şeytanşifetê li şiklê adem

Ey ba^çîşê fitne û fesadan
Wey mani^çê meqşed û muradan

Ey perdedirê Memê û Zînê
Wey daxîkeşê li ser birînê

Iblîsê xebîsê pîrnedamet
Bes nîne li min te kir qiyamet

Der heqqê Memê seqeş xeber da
Ûetta ko li min te Mem bi der da

Evçende munafiq û neyar î
Hêja tu bi çavê min diyar î

Mem dê bimirî tu dê bimînî
Hêj xweş bigerî li rûy zemînî«

Ûadîr wî Bekir di^çerdê ra kir
Cismê bi bela ji can cuda kir

Gava ko ghişte ser birayî
Nûrek wî nedît di wî çirayî

Tacdîn ji serê xwe tac û tomar
Havêtine ser leşê Memê jar

Dîn bû ji teşessura birayî
Herçî ko didî wî ejdehayî

Fi l-çal dîkir ko wî fena kit
Teşbîhê Bekir di^çerdê ra kit

Qeṭ kes nedişî bibit muqabil
Bêşubhe bi wî dibûye qatil

Naçar-i xeber birin ji bo mîr
Mîr hat û li pê wî best-i zincîr

Gava ko cenaze wan hilanîn
Şahid ko ji meşhedê deranîn

Meşhûd bûyin li wan ʿelamet
Rabû li xelaʿiqan qiyamet

Dêwê ko vebestî wan bi tedbîr
Bizdandî li ber xwe qeyd û zincîr

Zincîr û kemend ewî şikînan
Derwaze û perde wî hilînan

Ejder ji meṭareyê ko ber bû
Derḫal bezî di neʿş-i wer bû

Tabût li ser serê xwe danî
Efṣan digihande asimanî

Hindî ko di şehrî ademî bûn
Têk da bi libasê matemî bûn

Hindî ko hebûn di şehrî meşhûr
Xatûn û muxedderat û mestûr

Gîsûvekirî bi ṭayê terpoş
Ser ta bi qedem hemî siyehpoş

Bê me[˘]cer û burqe[˘] û serendaz
Reşgirtî ji bo Memê bi dilxwaz

Neyyahe û mihreban û dayîn
Goyende bi nale şubhê goyîn

Wan merşîye distiran bi aheng
Zîn rabûye pê bi qameta şeng

Nahîdşifet li dengê sazê
Reqqaş diçûye ber cenazê

Dam û ded û ademî û mûran
Dar û ber û camid û tûyûran

Bi-l-cumle ji bo Memê dinalîn
Her yek bi meqamekê dikalîn

Telepê reş-i wan siyahpoşan
Reh şubhetê[˘] ewrekê xuroşan

Ewçend-i ji[˘] arîdê di gulgûn
Vêk ra diwerîn sirişkê pîrxûn

Goya ko di feşlê nûbiharî
Baran li gulşenan dibarî

Ev matem û ev siyahpoşî
Ev çarşev û izar û poşî

Buhtan wî zemanî kirine[˘] adet
Bû resmê qedîm ta qiyamet

54. Weqtê weko çûne ser mezarên

Weqtê weko çûne ser mezarên
Wan dî miriyek di nêv du daran

Havêtine  erdê şubhê murdar
Bênexwêger û xwidan û xemxwar

Pirsîn » eceb ev çî b newa ye«
Gotin »Bekirê xwidenceza ye

Tacd n ji r y  din  fena kir
 Alem bi fenayiya w   a kir«

Raw  wehe gote min riwayet
Z n  ko bih st-i ev  ikayet

Evrengehe gote m r û Tacd n
»Ey  ah û wez r   izz û temk n

Ez h v  dikim nekin  inad 
Der heqq  v  menbe   fesad 

Lewra ko xwidan  ins û canan
W  xaliq   erd û asimanan

Roja ew   ubb-i da  eb ban
Hing  ew  bu d-i da req ban

Mewcûd kirin dema ji me[°]dûm
Em pêk ve di lazim in û melzûm

Em şorgul in ew ji bo me xar e
Em genc in û ew ji bo me mar e

Gul hîfz dibin bi newkê xaran
Gencîne xwidan dibin bi maran

J[°]ewwel ve egerçi wî cefa kir
Axir bi me ra ewî wefa kir

Zahir wî eger muxalefet kir
Başin bi me ra muwafeqet kir

Ger ew nebiwa di nêv me ha[°]il
Işqa me dibû beçal û za[°]il

Wî gerçi ji bo xwe ra xirab kir
Der heqqê me wî qewî şewab kir

Ew bû sebebê heqîqeta me
Daxil geriya terîqeta me

Ew jî di riya me da şehîd e
Tehqîq bikin ko ew se[°]id e

Zinhar-i ji meşheda ko Mem tê
Elbette ji merqeda ko em tê

Mehrûm mekin Bekir emanet
Em bûne bi wî şeyî şîyanet

Gava ko diçîne nêv şe'îdê
Kelbê me bitin li ber weşîdê«

Inşaf ji bo xwidan-i insaf
Ayîne dibîtin ev qeder şaf

Qeç mumkin e ab û abigîne
Evrenge nekit qebûl-i kîne

Haşa ko bi xeyr-i puxteyê 'îşq
Kella ko siwayê suxteyê 'îşq

Evçende li şahîbê cefayê
Evrenge kesek bikit wefayê

Ev ta'îfe merhemetsirişt in
Lew la'îqê ni'meta bihişt in

55. El-qîşse şehîdê 'îşq-i cellad

El-qîşse şehîdê 'îşq-i cellad
Meqtûlê sitem qetîlê bêdad

Ew kuştayê curmê bêgunahî
Teşbîhê beratê padişahî

Menşûr kirin bi nûr-i pakî
Mestûr di nêv qubûr-i xakî

Ew dir bi xezîneyê siparin
Ew mar li ber piyan veşarin

Daynandine ber serî 'elamet
Ye' nî »ev e serwerê qiyamet

Serxeylê qebîlê pakibazan
Serdarê cemî'ê serfirazan«

Zîn hat û bi qameta şenewber
Bû serw-i li ser wî sayeguster

Bêperde mişalê ney dinalî
Hêstir diwerîn 'ele t-tewalî

'Eynî te digo di feşl-i nîsan
Derya rijiya ji 'ewr-i dîsan

Baran ko li tirbeyê dibarî
Her dane dibûne deh mirarî

Herdem ko dikir ji derdê dil ah
Wan matemiyane ne'ûzu bi-l-lah

Vê ra bi newa digirtin aheng
Herneh felekan bi ser dikit deng

Cundî û sipahî û emîran
Derwêş û re'îyye û feqîran

Dildar û şepal û nazenînan
Horî û perî û xemrevînan

Vêk ra dikirin hewar-i herkes
Efxan digihane çerx-i eyles

Zînê ko nema qewam û quwwet
Nalî biriyan û ket ji qudret

Rûnişt li ber serê Memê jar
Mem kir bi tekellumê xeberdar

K'ey malikê mulkê cism û canî
Ez baqçe me û tu baqiban î

Baqê te gihandî bêxwidan e
Bê riwê te ew ji bo çi ra ne

Ev xal û xet û 'îzar-i gulzar
Ev husn û cemal û baq-i ruxsar

Badam-i siyah û çeşm-i şehla
Nar û bih û sêbê şaxê bala

Xweşreng û bi lezzet û bi tam in
Bêşubhe li xeyri te heram in

Nexla bedena xwe raweşînim
Vê meyweyê cumle daweşînim

Van sinbil û laleyê di xerra
Reyhan û binefşeyê muçerra

Ye^cnî ko îzar û zulf û xalan
Ya qenc ew e ez bidim bi talan

Manend-i gulan libas-i ker kim
Ax û xweliyê bi ser xwe wer kim

Zulfan hemî ta bi ta bikêşim
Heqqê min e ca bi ca biêşim

Ev bağ û bihar û berg û eşmar
Enwar û şikûfe cem^c-i ezhar

Nuzra neçera te bûn bi carek
Weqfa beşera te bûn mubarek

Talan bikim ez ewan tamamî
Da behre nexwin ji wan çu^c amî

Lêkin xwe bi xwe dikim teşewwur
Belkî tu li min bibî teşeyyur

Ev cuz^ce nebit li ba te meqbûl
Tirsim ko tu min bigêrî mes³ûl

Terkîb-i wucûd-i cism û can in
Mulkê di te ne, ne bêxwidan in

Nuqşan bibitin ji husnê mûyek
Belkî ko bikî li min tu sûyek

Gava ko li min bikî ^citabê
Zanim ko neşêm bidim cewabê

Nêzîk e bibim wekî te medhûş
Ha weqt e digel te bim hemaxûş

La³iq ew e çey bikim bisa^cê
Pakîze bibim ji ixtila^cê

Ya qenc ew e her bi vê cemalê
Azurde nekim qe zulf û xalê

Teslîm bikim emanetê heq
Tefwîdê te bim bi xeml û rewneq«

Evrenge eda kirin heqa³iq
Bizdand-i ji ^calemê ^cela³iq

Hembêz di merqedê weranî
Bêzarê nema beden ji canî

Destê xwe bi dil ji canî şuştin
Goya ko şemal-i bû vekuştin

Rûha xwe şihande pêş-i barî
Cismê xwe sipare wî mezarî

Wan matemiyê di dilbirîndar
Tekrar ji nû ve kirine hawar

Efşan ji canê haqîrînan
Feryadê nihadê nazîrînan

Sê roj û şevan ji ferşê xebra
Peyweste diçûne  erşê e la

 etta weko Zîn bi resm û ayîn
Techîz-i kirin wekî dizanîn

Le da ko Memê meleknezer t e
Ye nî şedefa ko ew guher t e

Ewçend-i li ser girîn bi zarî
Baran-i sirişkê lê dibarî

Ewçend li ser b yîn guherbar
Ser lê vekirin ji n  ve tekrar

Ew herdu guher di durcek e da
Ew şems û qemer di burcek e da

B e wasi e wan kirin muqarin
B e faşile ew bi hev siparin

 aşil vekirin ji n  ve şund q
Mîr gote »Memê ji bo te me  q«

Sê car-i ji qalibî şeda hat
Awaz bi lefzê merheba hat

Hemyan ko bihîst-i surrê tehqîq
Bi-l-cumle kirin bi ʿîşqê teşdîq

Teşîn û şed aferîn ji wan ra
Qeṭ meyl-i dinê nebû ji wan ra

Alûde nebûn bi xak û xaşak
Ev bû eşera mehebbeta pak

Pakîze û pakibaz ew çûn
Dûşîze û serfiraz ew çûn

Lebteşne û ber ji hev nexwarî
Ḥesretzede çûne pêş-i barî

Xweş ʿeyş kirin bi ʿîşqê wellah
Xweş pêk ve mirin tebareke l-lah

Herçî bi ciwanî, şubhê Zînê
Tebdîl-i bikit bi ʿîşqê jînê

Ya mişlê Memê bi ʿîşqê ser det
ʿEyş û xweşiyê li rê bi der det

Elbette muradê dê hilînit
Herçî ko irade dê bibînit

Ya reb bi kelal-i ʿîşq-i şadiq
Ya reb bi kemal-i şidq-i ʿaşiq

Ya reb bi şîrîniya cemalê
Ya reb bi evîniya celalê

Ya reb bi derdê hecr-i cangah
Ya reb bi zewq-i weşl-i dilxwah

Ya reb bi helaweta hebîban
Ya reb bi edaweta reqîban

Ya reb bi nazê nazenînan
Ya reb bi niyazê xemguzînan

Ya reb bi av-i çavê bulbul
Ya reb bi xwinav-i nav-i şorgul

Ya reb bi eşkê al-i Mecnûn
Ya reb bi rûyê Leyl-i gulgûn

Ya reb bi Memê û wê evîne
Ya reb bi teħessura li Zîne

Weqtê ko cuda dikî ji canî
Bêbehre nekî ji îşqê Xanî

Ye'nî ji wilayeta Muħemmed
Meħrûm-i nekî tu ya reb Eħmed

Çawa ji nubuwwetê bi qal e
Meṭleb ji wilayetê wî ħal e

Da'im ewî guft û go wela ye
Lêkin ewî cust û co bela ye

Qewlê di wî serserî guzaf in
Fi'lê di wî cumleten xilaf in

Zahir ji wi ra selîs e guftar
Başin bi wi ra xebîş e kirdar

Manend-i Memê ewê merencan
Teşbihê Bekir bibexşe qencan

56. Hikmet ew e ew ji darê dunya

Hikmet ew e ew ji darê dunya
Çûn, seyr-i kirin serayê  uqba

Wan terk neda cibilleta xwe
Her yek xuliqîn li xilqeta xwe

Ye nî ko li ser Memê û Zînê
Şîn bû ji zira eta evînê

Reskîn du  eded nihali serkeş
Rabûn bi hewa ve herdu serxweş

Yek serw-i sehî û yek şenewber
Sersebz û le îf û sayeguster

Wan dest di gerdenê di yek ra
Qedda xwe dirêj kirin bi yek ra

Şîn bû ji ewî berê ji xêrê
Darek li qiyafeta kinêrê

Ew dar ji ra etî berî bû
Manend-i xwidanî bi istirî bû

Rabû xwe gihande herdu daran
Bû mani ê weşl-i herdu yaran

Raĥet wî neşî bikit midara
Xesmaneyî kir wî aşikara

Dîsan xwe gihande wan hebîban
Ew lê piçiya wekî reqîban

Ĥaşil li furû^c eger uşûlan
Ew lê fitilî wekî fuđûlan

Xelqê ko bi eşl-i bedsirişt in
Ew eşil ji wan qe tête şîştin

Çil sal-i tu ĥenzelê biçînî
Şed av-i bidî bi hingivînî

Perwerde bikî bi afitabê
Herdem bireşînî lê gulabê

Her-roj reha wê lê bi ker kî
Wê faşileyê teji şeker kî

Xizmet bikirî tu hind-i wane
Ew bo te dibîte hindiwane

Da fikir nekî dema ko ber dit
Ew xeyr-i ji teĥliyê şemer dit

57. Agah ji halê dewrê eyyam

Agah ji halê dewrê eyyam
Evrengehe gote min serencam

Go pîrekê mihridar-i ʿaşîq
Qewlê wî ji rengê şubh-i şadiq

Weqtê weko ew dibû muraqîb
Rûha wî dibû li cismî xalib

Esrar dibûn li wî diyarî
Nêçîr dikir li ʿerşê barî

ẖaʿîb ko dibû ji ʿalema gil
ẖalib ko dibû li ʿalema dil

Qelbê wî ji sirrê lewh-i mehfûz
Herleḫze dibû bi keşf-i mehẖûz

Zahir ko dibûn ji wî keramat
Ageh dikirin xwidanmeqamat

Wî pîrî bi xewn eger bi ilham
Evrengehe kir heqîqet iʿlam

Go çûme diyarê baxê riḏwan
Min dî du hezar û ḫor û xilman

Bi-l-cumle di qeşrekê emeldar
Ew qeşir bitûn ji durrê şehwar

Yek şubhê Bekir bi tac û binper
Weştayî li ber derî muqerrer

Çewganekê heyzeran di des bû
Emma me nezanî ew çi kes bû

Min gote wî »ey xwidanmeratib
Aya tu xwidan î ya ne hacib«

Go »şêx tu ma nizanî kî me
Ez ew Bekirê ko qapûçî me

Ez muşterekê Memê û Zîn im
Lew lêre he asitanişîn im

Ev qeşre ko heşt tebeq eyan in
Yek ya min e heft tebeq di wan in

Ez lêre emîn û destbidar im
Lêkin di vî mulkî hişşedar im

Herçend bi şikil pasiban im
Emma bi mekan şirîkê wan im«

Min gote wî »ey nikûserencam
Wađiğ bike halî bo min îlam

Herçend kerema kerîmî am e
Barî bi çi da te ev meqame«

Go »şêx tu hêj nebûyî °arif
Emma di dinê tu bûyî waqif

Ez ger bi xeber reqîbê wan bûm
Lêkin bi nezer hebîbê wan bûm

Min ew ji dinê bi paş ve kêşan
Mu°tad kirin bi derd û êşan

Xweşî di dinê li wan bi der dan
Munqad-i kirin bi daş û derdan

Ewçend me dane wan siyaset
Hetta weko bûn xwidanriyaset

Lewra me li qerrê wan xeber da
Hetta ko serê xwe tê bi der da

Ev herdu cihan bi hev hewî ne
Ev qerre li qerrê hev qewî ne

Hetta weko bernedî tu yêkê
Nabînî çu lezzetê ji yêkê

Ew qerre bi wan me daye berdan
Kêşane bi asiman ji °erdan

Min dayiye wan bitûn bihiştêk
Wan dayiye min ji baxî xiştêk«

Şêx mayî li guhtina wî guhdêr
Go »ey şeqiyê te °aqibetxêr

Tacdîn ko tu kuştî bê cinayet
Barî bi wi ra çi kir 'inayet?»

Go » °efû kir ew cenabê barî
Bû cennetî û neçûye narî

Xellaq, xirabî û xebîsî
Bexşîne wî, cennetî nivîsî

°Alem ko bi dest xerabiya min
°Aciz kirîbû fesadiya min

Kuştim wî ji bo nîzam-i °alem
Bo raşetîya °ewam-i °alem

Zahir wî egerçi kir qebaşet
Başin biwe raşet ew qebaşet

Şolin hene zahiran xirab in
Fi°lin hene şûreten şewab in

Yek °edl e li şûretê cefayê
Yek qehr e di kiswetê wefayê

Yê perdekeşê rumûz-i hikmet
Bê sir nekir ew kunûz-i qismet

Tewzî° nekir li °amê nasan
Mexşûş-i wî da nedîm û nasan

Ew sir wî nekir ji bo me me°lûm
Hin muşrem in û hinek di meşrûm

Şed şukir ezê xirab û Tacdîn
Meħda bi te^celluqa Mem û Zîn

Meħrûm nebûn bi pirgunahî
Bûn mezherê reħmeta ilahî«

Ey dost bi dil be yarê qencan
Ya qenc bibe neyarê qencan

Ew qenc in û qencyê dizanin
Ew xeyr-i ji qencyê nizanin

Hindî ko bi wan bikî cefayê
Ew dê bikin bi dil wefayê

Zinhar mebe muħib xiraban
Ne dost-i ne dijminê kilaban

Ger dost bî dê bikin te murdar
W^rer dijmin î dê bikin birîndar

Ev himmete xaş-i ^caşiqan e
Ev mertebe-i rah-i şadiqan e

Xelqê ko wekî Bekir şeqî ne
Fi^lê di wî cumle naheqî ne

Yan şubhetê Tacdîn di cebbar
Qettal û dilawer û cegerdar

Me^cfû bikitin karameta wan
Mexfûr bibin ji himmeta wan

Teqewiyyet wan bibit mededkar
Tebe'iyet wan bikit sezawar

Ev remze heqîqeten leîf e
Iz'an bike nukteyê zerîf e

Iz'an bike mes'elê, muderris
Texmîn-i mesahetê muhendis

Dijmin ko ji îşqê behrewer bin
Bes dost-i ne dê di mu'teber bin

Evrenge te'elluqa reqîban
Bes çend e tefewwuqa hebîban

Xaşma ko muhibb bibîte mehbûb
Ew talibê heq bibîte meqlûb

Heqqa ko tenê wî heq dizanit
Qeç xeyr-i wî kes bi heq nizanit

58. Ey mustemî'ê mişal û teswîl

Ey mustemî'ê mişal û teswîl
Wey muctehidê qiyas û te'wîl

Xanî ko ji cam-i 'îşqê dîn bû
Ew şoreşerab pê şîrîn bû

Ewçend vexwar-i ewê nehişyar
Agahî nema ewî ji guftar

Mestanî ye ew bi kêf-i me'mûr
Dîwanî ye ew bi 'urf-i me'zûr

Mexmûr e û badenoş û serxweş
Lew badefiroş e û muşewweş

Herçî ko dibêjitin hewa ye
Ger guh bidinê newayê nay e

Ew ney ne helal û ne heram e
Bêperde ye lê ne bêmeqam e

Kurdî, 'erebî, derî û tazî
Terkîb kirin bi hezl û bazî

Hindek ji fesaneyê di Buhtan
Hindek di behane heyin di buhtan

Buhtî û mehmedî û silîvî
Hin le'î û hinek ji zêr û zîvî

Xermuhre û morik û mirarî
Hindek di şefaf û hin di tarî

Terşî^c kirin wekî biçûkan
Înane bi qeyserî û sûkan

Hin qîşse û hin ji wan mişal in
Hindek di heram û hin helal in

Her qîşse ji hişse behremend in
Her emşile ger bizanî pend in

Lêkin wî xereç ji guft û goyê
Meqşûd ji hinde cust û coyê

Zahirkirina cemalê ^cişq e
Şabitkirina kemalê ^cişq e

^cIşq ayîneyê xwidanima ye
Xurşîdşifet xwidandîya ye

Xafil mebe ^cişq-i fi l-herqîqe
Ey rahirewê eqrebu t-terîqe

Xweş cewher e cinsê kîmiya ye
Qedre wê bizan giranbiha ye

Teb^ce weko şifr û bêcela ne
Qelbê weko qelb û ya qela ne

Ev cewhere wan dikit muṭella
Ev şeyqele wan dikit mucella

Herçî ko kesek bikit irade
Ya ʿiṣq murîd e ya murad e

Ayîneyê ʿeks-i bêmişal e
Gencîneyê sirr-i bêzewal e

Kes nîne ji ʿiṣqê bêeşer bit
Mumkin ko ji zewqê bêxeber bit

Her kes bi qiyas-i himmeta xwe
Dê şerf bikit iradeta xwe

Lê ekşerê ʿamiyan nezan in
Nefsa xwe ji bo xwe ra nizanin

Nabalix û ebleh û sefih in
Ya zahid û şofi û feqih in

Ew cahil û ummî û sefil in
Bêmurşid û rehber û delil in

Naçar dibin li ʿiṣqê bayi^ç
Neqdê xwe didin bi ḥusnê ḍayi^ç

Hin şerf dikin bi ʿeyşê dunya
Hin pê dikirin serayê ʿuqba

Ev herdu celeb dibin ziyankar
Meḥrûm dibin ji zewq-i dîdar

59. Saqî were bêje mîn çi lewn e

Saqî were bêje mîn çi lewn e
Ev kewne xeyal e ya ne xewn e

Te[°]bîr meke ko ew beçal e
Teşwîr meke ko ew xeyal e

Axaz egerçi rengheyat e
Encam-i heyat-i wê memat e

Ye[°]nî ko wucûd e bêwucûd e
Xweşxilqet e heyf-i bêxulûd e

Eflak û [°]enaşir û mewalîd
Exlaq û [°]tebayî[°] û meqalîd

Vêk ra di bedî[°]i l-iştirak in
Têk da di serî[°]i l-infikak in

Serrişteyê gewhera beqa ne
Sermayeyê [°]illeta fena ne

Hindek di şeqîl û hin xefîf in
Hindek di xefî û hin leţîf in

Herçend ji bo me eşl û bîx in
Herçar ji bo me ax-i şîx in

Agir vemirit hewa hewa ye
Av er çikiya heba heba ye

Eflak mişalê asiyab in
Hemware bi çerx û inqilab in

Dexlê li wî aşî ademî ne
Meîmûreyê erdê ardelîn e

Ew dane bi nobet û tewalî
Da'im dirijin ji dev cuwalî

Herçî rijiya dibit mucezza
Jêk ra dibit û dibin muherra

Texmîr dikin ji nû ve tekrar
Ew qalibê qelb e qabili n-nar

Ewçend dikêşin ew siyaset
Raqî ne bi merteba necaset

Fi l-cumle ne murd e û ne ehyâ
Bermucibê »la yemûtu we yehya«

Illa ko nefîs û pakiînet
Ye' nî ko nufûs-i nîkisîret

Dehqan bi xuşûşiyet hilînit
Wê daneyê xaşşeten biçînit

Ûetta nerizit helak-i nabit
Nariskit û qenc pak-i nabit

Weqtê resiya û bûye xûşe
Wê dê biqutîn ji boyê tûşe

Aşê dev û çeççeqa zebanan
Ava dehen û berê didanan

Ewçend ewê deq didin dihêrin
Ewçend di şehrê ten digêrin

Ewçend diqutin wê ev emeldar
Hetta weko hûr bibit wekî ar

Haşil ko ji paş-i wan cefayan
Dê bête teşerrufa qewayan

Geh cazibe baîninê vekêşit
Geh masike bigivişit biêşit

Dem haðime bêt ewê bikit heçm
Dem dafî e bêt ewê bikit kezîm

Tennûr-i me de wê bipêjit
Herçî ko xirab e jê birêjit

Teşîd bikin heçî leîf e
Tenzîl bikin heçî keşîf e

Paşê ji wê elçefê cuda kin
Temyîz bikin ji hev bela kin

Tebbaxê herareta xerîzî
Şebbax û mumeyyizê temîzî

Tewzî[°] bikit li cism û e[°]dan
Me[°]mûr bibin cihat û erkan

Dîza ceger û dilê zucacî
Teqîr bikin meya muzacî

Haşil[°] ereqa meya heyatê
Teqîr ko bû wekî nebatê

Hêja ji zuhûr-i van şu[°]ûnan
Bû qabilê[°] alema bu[°]ûnan

Geh xewt dixwit di behrê ma[°]î
Rengîn dibitin demek dima[°]î

Dem[°] eqid dibit ji boyê terkîb
Teşwîr dibit bi nezm û tertîb

Terkîb ko bû mişalê mercan
Bû[°] eks-i pezîr-i pertewa can

Ew can çi ye muhceya nebatê
Ew muhce ye menşe[°]a heyatê

Hindî weko sakinê bu[°]ûn e
Xamûş e û xwarina wê xûn e

Weqtê ko ji mezre[°]ê xefayê
Ew sebzeyê ter bikit nimayê

Wê sebzeyê dem bi dem bi xûnê
Dê av bidin ji paş-i bûnê

Baran ne ji feyde bit mededkar
Ew dane dibite nexle bebar

Sersebze dibit ji berg u baran
Ger le biwerit ji feyde-i baran

Ew sebze ko bu nihalê serkeş
Serxweş geriya ji meyweyê xweş

Ew meywe dema giha kemale
Bu mezherê pertewa cemale

Ger la'iqe izzeta emir e
Wer derxure hedreta qedir e

We hildigirin ji bo diyarî
Be waşite we dibin diyarî

Fi l-hal ko çu dibite mehbûb
Navê we li we dibite meczûb

Ev nexline wafiri l-furu in
Le zede di nadiri l-wuqu in

Wer mayi wisan li ber hewayê
Ew de çite meşera cefayê

Lazim ew e perweriş bibînit
Terbiyyet-i derxûriş hilînit

Geh puxte bi afitab-i şerê
Geh suxte bi mahitab-i werê

Gava pijiya giha kemalê
Weqta rijiya ji ser nehalê

Ûetta nekevit ji ewc-i izzet
Ûetta negihîte xak-i zillet

Ew nabite salikê terîqî
Wê nabine meçera heqîqî

Evrengehe dest bi dest bi rê ve
Ew mertebe mertebe bi wê ve

Ew meywe bixwit kemal-i xerbet
Ew luqmeyê xweş bibîte şerbet

Ew şerbet eger şirîn e xam e
Wê er tehl e û tîrş e natemam e

Ûetta ne bi destê pîrê meyxwer
Ew hilkelitin di xummê ekber

Gava ko di wê ve kel bi ser ket
Weqtê ji xumê mezin bi der ket

Yeñî ko ji keşreta şifatan
Ew çey bikitin tecelliyatan

El-qîşse ji germiya cemalê
Ûaşil ko bi şewketa celalê

Cewher ko temam muqmehil bit
Teşbihê ereq ko munfe'îl bit

Germiyet-i wan tecelliyatan
Wan muhriq û wan muqewwiyan

Tenzîl bikin ji wê xubarê
Teşîd bikin ji wê buxarê

Xaliş ko bibit ji paş-i teşîd
Hêja diçite meqamê tecrîd

Cewher ji erez ko bû mucerred
Datînine bûteyê mucedded

Ew bûte egerçi tengina ye
Şehrayê fena yê dilguşa ye

Hemrengê şurahî û peyal e
Hindî weko şor e ya ne al e

Hêja nebûye rehîqê mextûm
Hêja neçûye meqamê me'lûm

Hindî ji xwe wê hebit wucûdek
Nînin ji xwidê ewê nimûdek

Bê meşrebeyê wefayê şahî
Ew naçite meşreba ilahî

Fanî nebitin fenayê muçleq
Nabînitin ew beqayê bi l-heq

Fanîtî ji bo wi ra beqa ye
Baqîtî ji bo wi ra liqa ye

Emma ne bi ittişal û ilhaq
Belkî ne bi infişal û itlaq

Evrenge dikit muradê haşil
Anca dibite murîdê waşil

Ya reb çî dibit ji ber me koran
Carek tu vedî hicab û toran

Bînende bikî emê di ʿaciz
Bê perde û bê hicab û haciz

Deryayê yeqîn bikit temewwuc
Em jî bikirîn demek teferruc

Ev zenn û guman û ʿilm û teqlîd
Tebdîl bibin bi ʿeyn-i tewhîd

Esbab û wesîle qeç nemînin
Carek te musebbibî bibînin

Îman me heye bi zat-i wacib
Imkaniyeta me bûye hacib

Dîsan ji me her tu me xelaş ke
Ya reb me ji bo xwe ra xwenas ke

Ev seyr û sulûk û teyy-i menzil
Mexşûs e ji bo murîdê muqbil

Kengê ji me ra dibit muyesser
Xaliq ji ezel nekit muqedder

Lewra ko xirabî û qebûlî
Nînin bi feđa'îl û fuqûlî

°Abid bi riyayekê helak in
°Aşî bi di°ayekê di pak in

°Alem ko wekî xeyal-i zîll e
Şani° bi xwe hadî û muzîll e

Ew tînite menzera xeyalê
Ew têxite perdeya ðelalê

Lê daye me cuz'ê ixtiyarî
Nefsa me bi lîp û hîlekarî

Ew jî biriye ji dest me naçar
Em mane û luţf-i heq mededkar

Bes qenc ji bo me °amiyan ra
Her ev bes e bo me °asiyan ra

J°ewwel ve xwidê bi heq binasîn
Herçend quşûr û kême û kas in

Paşê bi dilê xwe jê bitirsîn
Dînê xwe ji °aliman bipirsîn

Çawa ko dibêjin em wisa bîn
Ûetta ko ji rû dinê fena bîn

Pala xwe bidîne luţf-i barî
Belkî me bibexşitin ji narî

60. Ey rakibê waqî'ê peyade

Ey rakibê waqî'ê peyade
Wey 'aşiqê şefheyê di sade

Ey şa'irê şaxir û nigûnser
Wey şahîrê saxir û fisûnker

Ey ha'imê wadiya qelalê
Wey xawiyê de'weya kemalê

Ey xameyê serteraş-i bedreng
Bes nameyê xweşqumaş-i xweşreng

Rûreş ke bi navê xetî û xalan
Bednam bike bi »bê« û »dal«-an

Hindî weko xetî xubar û hûr e
Ew xetî ji le'afetê ne dûr e

Gava ko ji rengê meşqê pir bû
Ya şubhetê nesx û şuluşê gir bû

Ew nasixê nusxeya cemal e
Bêrewneq û rohnî û kemal e

Lazim ew e dilberê di sade
Xetî lê nebitin wekî qilade

Xweş zînet e xeţ li mah-i ruxsar
Hindî li rûyan nebûye hevsar

Ey xame te jî gelek dirêj kir
Ev name bes e te pir qirêj kir

Herçend-i kalam şubhê dir bit
Bêqedir dibit dema ko pir bit

Nabînî bi qîmet in cewahir
Lewra ko di hindik in di nadir

Sehw û xelet û xeţa û nisyan
Mecmû^ceyê napesend-i ^cisyan

Tehrîr kirin te, bê teemmul
Kî dê bikitin ji te tehemmul

Kes nîne bikit ji bo te tehsîn
Goyendeyê aferîn û nefrîn

Ey bêdeba xirabe bê^car
Gustax û sitemger û siyehkar

Hindî ko serê te min qelem kir
Ewçend te xeţê xeţa reqem kir

Hindî ko serê te min teraşî
Ewçend te kir gunehtelaşî

Fehşaşî te kir ji rengê Xanî
Neqqaşî te kir mişalê Manî

Meşxûlî bes e bi lu^ˆb û lehwan
Toba xwe bike j' xe^ˆ û sehwan

Carek were ser ʔerîq-i tobe
Hindî negihîştiye te nobe

Nobet ko gihişte xeşim xame
ʔey kir li me ev niza^ˆname

Ew be^ˆl-i dilawerê zeberdest
Ewwel kemera tehewwure^ˆ best

Bû rakibê duldulê enamil
Derhal-i digel me bû muqabil

Kêşa ji zebanê zulfîqarek
Bû xeşim digel me şehsiwarek

Sil bû rikiya ji wan ^ˆitaban
Ezman geriya bi van cewaban

Go »Ehmed eger tu ney xebîş î
Herçî ko te go min ew nivîsî

Qewlê di te qenc eger xerab in
Fi^ˆlê di te xe^ˆ eger şewab in

Ey bed^ˆemelo tu qenc dizanî
Tu qa^ˆil û fa^ˆil û xwidan î

Ney bûm di ^ˆalema nepestan
Mey bûm ne bi destê meyperestan

Gava ko te ez birim ji sazî
Ne deng-i di min hebû ne gazî

Te dûr kirim ji nik hevalan
Mehcûr kirim ji mulk û malan

Bend û weşilê di min sera-bun
Ewwel te kirin bi emrê kun kun

Paşê ko te kir di baxê 'îşqê
Kun kir dilê min bi daxê 'îşqê

Te pif kire cismê min dema can
Hatin ji dilê min ah û efşan

Nefxa te li min dil û ceger şot
Herçî ko te pif kirî min ew got

Ez lal im û bêzeban û xamûş
Bênefs û nefes ji qismê qamûş

Bezma terebê bi min te xweş kir
Dîwan-i guneh bi min te reş kir

Herçend ko zahirî heyim ez
Sazende tu yî wekî ney im ez

Ma ney bi xwe tişteke dibêjit
Xame bi xwe reşhekê dirêjet

Katib qelemê dikit siyehkar
Sazende ye ney ji dest bi hawar

Nay û qelem û kitab û nîşan
Tîr û hedef û keman û kîşan

Mehkûmi^c eleyhî bûn di teqdîr
Hêj ismê guneh nebûyî testîr«

Ya reb tu dizanî Xaniyê jar
Teşbih-i bi xameya giriftar

Qelbê wî di dest te da ye el-ħeq
Destê wî destê xwe nîne muṭleq

Gava ko li wî te ser qelem kir
Herçî te irade kir reqem kir

Amir tu yî, ew bi emrî me³ mûr
Me³ mûr dibin hemîşe me^c zûr

Ger dayiye wî te ixtiyarek
Ew jî wî sipare te bi carek

Ew ger ʿilim û ger qelem bû
Peyweste di dest te ser-qedem bû

Nef^c û qerera xwe ew nizanit
Ya qenc-i ji bo xwe ra çî zanit

Çawa ko ji bo te ra riqda ye
Ew ney şifet e wî ew hewa ye

Wellah ji sefidî û siyahî
Wî qeşd û xereq tu yî ilahî

Emma bi murekkeba qeba`ih
Rûreş kirine gelek şefa`ih

Xeţtê te ye serniwişt û sermeşq
Sih sal e xeţê xeţa dikit meşq

Lewra ko dema ji xeybê fek bû
Tarîx hezar û şêst û yek bû

Îsal gihişte çill û çaran
Wî pêşrewê gunahikaran

Vêk da ji menahiyan gelek mal
Yek pol nehin ji hûsn-i e`mal

Ewwel ko te da ji `îşq-i meţle`c
Axir bide wî tu hûsn-i meqţe`c

– DAWÎ –

www.kurdme.com

www.all-kurd.com

www.kurdefrin.com